

Identificació dels factors laborals que afecten la salut i el benestar dels docents d'ensenyament secundari a Catalunya

Isidre Rabadà i Molina

(Curs 2001 – 2002)

Tutoria i seguiment: Dra. Lucía Artazcoz Lazcano
Institut d'Educació Contínua. Universitat Pompeu Fabra

La realització d'aquesta investigació ha estat possible gràcies a una llicència per estudis concedida pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
(DOGC núm.: 3363 de 5 d'abril de 2001)

Aquesta investigació és una obra col·lectiva. Ha estat possible gràcies a:

La Junta de Personal de Barcelona, que va facilitar l'accés a les dades del professorat, ajudant a depurar molts dels errors i imprecisions que s'havien comès en la recollida inicial d'aquesta informació des de diferents fonts.

L'ajuda rebuda de l'Emilia Molinero i de la Imma Cortés, del Centre de Salut Laboral i Medi Ambiental de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (abans Institut Municipal de Salut) en l'anàlisi de dades, suggeriments i comentaris al llarg de l'estudi.

La paciència d'en Toni Mir, amic cordial i destre informàtic, que ha atès les meves consultes, resolt dubtes i contribuït decisivament al format final del document.

L'atenció, cordialitat i capacitat crítica de la Lucía Artzaco que ha dirigit la investigació.

L'Alicia, per tot el temps que no li he dedicat i les seves aportacions.

I a tots i totes a les quals he consultat en diferents moments davant els dubtes que vaig tenir, i molt especialment, els companys i companyes que van contestar els diferents qüestionaris. Les seves afirmacions, comentaris i recomanacions han estat la base d'aquest estudi, sense ells no s'hauria pogut realitzar.

Barcelona, gener de 2003

Índex

<u>RESUM</u>	1
<u>I. INTRODUCCIÓ</u>	3
<u>II. POBLACIÓ I MÈTODES</u>	16
<u>III. RESULTATS</u>	25
<u>Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat</u>	27
<u>a) Homes ESO/Batxillerat</u>	27
<u>b) Dones ESO/Batxillerat</u>	31
<u>c) Homes de Formació Professional</u>	35
<u>Delegació Territorial de Barcelona – Comarques</u>	39
<u>a) Homes ESO/ Batxillerat</u>	39
<u>b) Dones ESO/Batxillerat</u>	43
<u>c) Homes Formació Professional</u>	47
<u>Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia</u>	51
<u>a) Homes ESO/ Batxillerat</u>	51
<u>b) Dones ESO/Batxillerat</u>	55
<u>c) Homes i Dones d'ESO/Batxillerat (Taula 36 d'agrupament de resultats)</u>	59
<u>d) Homes Formació Professional</u>	61
<u>Delegació Territorial de Vallès Occidental</u>	65
<u>a) Homes ESO/Batxillerat i Formació Professional</u>	65
<u>b) Dones ESO/Batxillerat</u>	69
<u>Delegació Territorial de Girona</u>	73
<u>a) Homes i Dones ESO/Batxillerat</u>	73
<u>Delegació Territorial de Lleida</u>	77
<u>a) Homes i Dones ESO/Batxillerat</u>	77
<u>Delegació Territorial de Tarragona</u>	81
<u>a) Homes ESO/Batxillerat</u>	81
<u>b) Dones ESO/Batxillerat</u>	85
<u>Els resultats en Dones de Formació Professional que treballen a les Delegacions Territorials de Barcelona (Barcelona – Comarques, Baix Llobregat - Anoia i Vallès Occidental)</u>	89
<u>Els resultats en Dones de Formació Professional que treballen a les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona</u>	93
<u>Els resultats en Homes de Formació Professional que treballen a les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona</u>	97

IV. DISCUSSIÓ	108
<u>Sobre la participació del professorat</u>	109
<u>Els factors i la seva importància en el territori</u>	110
<u>Els factors i la seva descripció segons el grup professional i el gènere</u>	114
<u>1.- Desmotivació i poc interès</u>	114
a) <u>La desmotivació com problema d'origen familiar i/o social:</u>	114
b) <u>La desmotivació "causada" per la LOGSE:</u>	115
c) <u>No veuen els estudis com un mitjà de promoció</u>	117
d) <u>Derivada de problemes d'orientació escolar i professional</u>	118
<u>2.- La complexitat d'atendre alumnat molt divers</u>	120
a) <u>Alumnat que no hauria d'estar a les aules</u>	120
b) <u>Excés d'alumnes i de diversitat</u>	121
c) <u>Manca de nivell previ</u>	122
d) <u>Manca de temps i insuficients recursos per part del professorat</u>	123
<u>3.- Demanda i delegació en el professorat</u>	126
a) <u>Cal ensenyar-ho tot a l'escola?</u>	126
b) <u>El professorat ha de fer aquesta tasca? Li correspon fer-la?</u>	127
c) <u>Cercar l'equilibri entre l'escola, les famílies i altres serveis socials</u>	128
<u>4.- Els problemes de disciplina</u>	129
a) <u>El comportament a l'aula i altres problemes (disciplina i/o convivència?)</u>	130
b) <u>La distorsió i interrupció de l'activitat a l'aula</u>	130
<u>5.- Esforç vocal</u>	131
a) <u>Cridar per imposar-se</u>	132
b) <u>Veu i condicions ambientals</u>	132
<u>6.- El reconeixement i els incentius professionals</u>	133
a) <u>Una manera de premiar la feina del professorat</u>	134
b) <u>Cal pagar determinades tasques</u>	134
c) <u>Poques expectatives de promoció</u>	134
<u>7.- El suport de les famílies als docents</u>	135
a) <u>Les famílies donen poca importància a l'educació</u>	136
b) <u>Falta de compromís i confrontació amb els docents</u>	136
<u>8.- Contradicció de valors</u>	137
a) <u>Els valors imperants a la societat i la labor de l'escola</u>	138
b) <u>Els mitjans de comunicació i la transmissió dels valors culturals</u>	138
<u>9.- El nombre d'alumnes a l'aula</u>	139
<u>10.- El reconeixement social del professorat</u>	139
<u>11.- Factors rellevants identificats pel grup de Dones de formació professional</u>	141

<u>a) Tasques afegides a la docència</u>	142
<u>b) Assignatures afins</u>	142
<u>c) Nombre excessiu de crèdits</u>	143
<u>d) Inestabilitat a la feina</u>	144
<u>e) Dificultats en la promoció professional</u>	145
<u>f) Instal·lacions precàries</u>	145
<u>12.- Factors rellevants identificats pel grup de Dones d'ESO i batxillerat, i coincidència amb els Homes d'FP</u>	146
<u>13.- La manca de respecte i l'agressivitat de l'alumnat</u>	149
<u>14.- L'actualització professional del professorat</u>	150
<u>V. CONCLUSIONS I SUGGERIMENTS</u>	152

Índex de taules

<u>Taula 1.</u>	<u>Professorat d'ensenyament secundari.....</u>	<u>3</u>
<u>Taula 2.</u>	<u>Les cinc malalties més diagnosticades al professorat de secundària i nombre de llicències entre 01/09/2000 i 30/04/2001. Inspecció mèdica.</u>	<u>5</u>
<u>Taula 3.</u>	<u>Les cinc malalties més diagnosticades al professorat de secundària i nombre de dies de llicència entre 01/09/2000 i 30/04/2001.....</u>	<u>6</u>
<u>Taula 4.</u>	<u>Ràtio 240. Distribució dels dies de baixa del curs 00/01 per totes les llicències de malaltia</u>	<u>6</u>
<u>Taula 5.</u>	<u>Les cinc malalties més diagnosticades al professorat de secundària i nombre de llicències per als anys 1998, 1999 i 2000. Informació facilitada pel Consell Executiu al Parlament. Dades en %</u>	<u>7</u>
<u>Taula 6.</u>	<u>Nombre de qüestionaris enviats en la primera ronda.....</u>	<u>17</u>
<u>Taula 7.</u>	<u>Nombre de grups Delphi i de relacions de factors previstos per a la segona i tercera rondes.</u>	<u>20</u>
<u>Taula 8.</u>	<u>Nombre de grups Delphi una vegada realitzada la tercera ronda</u>	<u>22</u>
<u>Taula 9.</u>	<u>Nombre de respostes vàlides al primer qüestionari identificant els riscos i % de participació.....</u>	<u>25</u>
<u>Taula 10.</u>	<u>Nombre de respostes vàlides al segon qüestionari i % de participació en relació a la primera ronda.....</u>	<u>26</u>
<u>Taula 11.</u>	<u>Nombre de respostes vàlides al tercer qüestionari i % de participació en relació a la segona ronda.</u>	<u>26</u>
<u>Taula 12.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.....</u>	<u>28</u>
<u>Taula 13.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.</u>	<u>29</u>
<u>Taula 14.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.</u>	<u>30</u>
<u>Taula 15.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.....</u>	<u>32</u>
<u>Taula 16.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.</u>	<u>33</u>
<u>Taula 17.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.</u>	<u>34</u>
<u>Taula 18.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.</u>	<u>36</u>
<u>Taula 19.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.</u>	<u>37</u>
<u>Taula 20.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.</u>	<u>38</u>
<u>Taula 21.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.</u>	<u>40</u>
<u>Taula 22.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.</u>	<u>41</u>

<u>Taula 23.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.</u>	42
<u>Taula 24.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.</u>	44
<u>Taula 25.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.</u>	45
<u>Taula 26.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.</u>	46
<u>Taula 27.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.</u>	48
<u>Taula 28.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.</u>	49
<u>Taula 29.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.</u>	50
<u>Taula 30.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.</u>	52
<u>Taula 31.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.</u>	53
<u>Taula 32.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.</u>	54
<u>Taula 33.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.</u>	56
<u>Taula 34.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.</u>	57
<u>Taula 35.</u>	<u>Baix.21.3: Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.</u>	58
<u>Taula 36.</u>	<u>Agrupament de resultats de la tercera ronda Homes/Dones ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial Baix Llobregat – Anoia.</u>	60
<u>Taula 37.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes Formació Professional de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.</u>	62
<u>Taula 38.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes Formació Professional de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.</u>	63
<u>Taula 39.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes Formació Professional de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.</u>	64
<u>Taula 40.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat i Formació Professional de la Delegació Territorial del Vallès Occidental</u>	66
<u>Taula 41.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat i Formació Professional de la Delegació Territorial del Vallès Occidental</u>	67
<u>Taula 42.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat i Formació Professional de la Delegació Territorial del Vallès Occidental</u>	68
<u>Taula 43.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial del Vallès Occidental</u>	70
<u>Taula 44.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial del Vallès Occidental</u>	71

<u>Taula 45.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial del Vallès Occidental</u>	72
<u>Taula 46.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Girona.</u>	74
<u>Taula 47.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Girona.</u>	75
<u>Taula 48.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Girona.</u>	76
<u>Taula 49.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Lleida.</u>	78
<u>Taula 50.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Lleida.</u>	79
<u>Taula 51.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Lleida.</u>	80
<u>Taula 52.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.</u>	82
<u>Taula 53.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.</u>	83
<u>Taula 54.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.</u>	84
<u>Taula 55.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.</u>	86
<u>Taula 56.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.</u>	87
<u>Taula 57.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.</u>	88
<u>Taula 58.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Barcelona (Barcelona – Comarques, Baix Llobregat - Anoia i Vallès Occidental).</u>	90
<u>Taula 59.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Barcelona. (Barcelona – Comarques, Baix Llobregat - Anoia i Vallès Occidental).</u>	91
<u>Taula 60.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Barcelona (Barcelona – Comarques, Baix Llobregat - Anoia i Vallès Occidental).</u>	92
<u>Taula 61.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.</u>	94
<u>Taula 62.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.</u>	95
<u>Taula 63.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.</u>	96
<u>Taula 64.</u>	<u>Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.</u>	98
<u>Taula 65.</u>	<u>Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.</u>	99
<u>Taula 66.</u>	<u>Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.</u>	100

<u>Taula 67.</u>	<u>Resum dels 10 factors més votats per tots els grups a Catalunya i Índex de Preocupació (IdP). IdP = (Nombre de vots x Nombre votants)/376</u>	<u>101</u>
<u>Taula 68.</u>	<u>Factors aplegats del grup Homes ESO/Batxillerat de Catalunya i Índex de Preocupació (Inclou també les Dones del Baix Llobregat - Anoia, Girona i Lleida, i els Homes d'FP del Vallès, perquè no n'hi havia prou nombre per a fer un grup propi) IdP = (Nombre de vots x Nombre votants)/155.....</u>	<u>102</u>
<u>Taula 69.</u>	<u>Factors agrupats del grup Dones ESO/Batxillerat de Catalunya i Índex de Preocupació (no inclou les Dones del Baix Llobregat - Anoia, Girona i Lleida, perquè no n'hi havia prou nombre per a fer un grup propi i s'han sumat als homes ESO/Batxillerat) IdP = (Nombre de vots x Nombre de votants)/76.....</u>	<u>103</u>
<u>Taula 70.</u>	<u>Factors aplegats del grup Homes d'FP de Catalunya i Índex de Preocupació (no inclou els Homes del Vallès perquè no n'hi havia prou nombre per a fer un grup i s'han inclòs en el d'homes ESO/ Batxillerat). IdP = (Nombre de vots x Nombre de votants)/88.....</u>	<u>104</u>
<u>Taula 71.</u>	<u>Factors aplegats del grup Dones d'FP de Catalunya i Índex de Preocupació. IdP = (Nombre de vots x Nombre de votants)/57</u>	<u>105</u>
<u>Taula 72.</u>	<u>Factors aplegats a nivell de Catalunya i Índex de Preocupació. IdP = (Nombre de vots x Nombre votants)/376.....</u>	<u>106</u>
<u>Taula 73.</u>	<u>Resum dels deu factors més votats i posició jeràrquica del factor dintre de cada grup ordenat segons IdP a nivell de Catalunya.</u>	<u>107</u>
<u>Taula 74.</u>	<u>Principals factors de risc identificats</u>	<u>108</u>
<u>Taula 75.</u>	<u>Categories segons importància del factor en el territori.....</u>	<u>110</u>

RESUM

Objectiu: L'objectiu d'aquesta investigació ha estat la identificació i prioritització dels factors de risc laboral, que afecten la salut i el benestar del professorat d'educació secundària de centres públics de la Generalitat de Catalunya.

Població i Mètodes: S'ha emprat el mètode qualitatiu Delphi, organitzant grups en funció del territori, el gènere i el grup professional (ESO/Batxillerat – FP). Aquest mètode permet obtenir les opinions escrites de persones considerades expertes, les quals es manifesten en tres rondes successives (la primera d'identificació i les següents de votació); aconseguint finalment el consens dels participants en prioritzar el problemes plantejats.

La participació dels experts ha estat de caràcter voluntari. L'anonimat entre ells ha evitat el condicionament de les seves respostes.

Han estat seleccionats 4.753 professors i professores, que treballen en centres educatius d'arreu de Catalunya. El professorat d'ESO/Batxillerat ha estat triat, aleatòriament, en igual nombre en les diferents Delegacions Territorials, mentre que tots els professors i professores d'FP han estat convidats a participar-hi, donat el nombre menor d'aquest col·lectiu.

El total de participants fins al final del procés ha estat de 376 persones (8%), organitzats en 17 grups Delphi atenent el territori, el gènere i el grup professional.

Resultats: Els factors identificats, amb diferent prioritització, posen de manifest que les principals causes que afecten la salut i el benestar del professorat de secundària són de caràcter psicosocial i ergonòmic.

Els cinc factors més votats, entre els deu més importants, són per ordre de prioritat:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent', 'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent', 'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat', 'Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu'.

El primer factor reuneix la valoració més alta i homogènia, tant del grup professional, com de gènere i territori; mentre que en els factors segon i quart s'observa que el grup Dones d'FP fa una valoració molt inferior a la resta de grups. El tercer factor, malgrat ser valorat per tots els grups, rep dels Homes i Dones d'FP una menor consideració. Per últim, el cinquè factor obté la puntuació més alta dels grups professionals d'Homes i Dones d'FP. Exceptuant el primer factor, la resposta en el territori és heterogènia i no respon a cap 'patró'.

Conclusions: Atès el caràcter psicosocial dels principals riscos identificats, cal dissenyar mesures preventives orientades a modificar no solament les actituds individuals, sinó també

l'organització i funcionament dels centres docents, per tal d'implementar models cooperatius que trenquin la fragmentació organitzativa i curricular, tot reduint l'aïllament i acabant amb la falsa autonomia del professorat. Cal l'obertura dels centres a la resta d'agents socials que intervenen en l'educació dels joves en un determinat context (famílies, associacions, empreses, Administracions,...). El centre educatiu, tot sol, no pot donar resposta a les demandes que avui se li plantegen, ni resoldre els problemes que se'n deriven i afecten al professorat.

Per tot això, es proposa un model d'actuació col·lectiva, basat en l'assessorament i la reflexió, organitzat a nivell de centre, en el qual participi activament el professorat, els alumnes i les seves famílies. La metodologia a desenvolupar és senzilla en la seva aplicació, està prou documentada i és coneguda tant en l'àmbit de l'avaluació i prevenció de riscos, com en el de la millora contínua.

Paraules clau: Salut laboral. Professorat de secundària. Factors de risc. Mètodes qualitatius.

I. INTRODUCCIÓ

Sovint els docents d'ensenyament no universitari es consideren privilegiats des del punt de vista de la salut laboral per factors com l'horari o les vacances, que s'associen a una bona qualitat de vida en el treball. La realitat, però, és ben bé una altra. Es tracta d'una professió dura per la responsabilitat i dedicació que exigeix, perquè tracta amb persones en edats sovint conflictives (i amb els seus pares) i perquè implica l'adaptació constant a les noves necessitats educatives d'una societat ràpidament canviant.

El curs 00/01 treballaven 49.094 persones a l'ensenyament públic català, de les quals el 50.3% (24.684) ho feien a l'ensenyament infantil, primari i educació especial i el 49.7% (24.410) al secundari¹.

Es tracta d'una població altament feminitzada: aproximadament el 70% dels treballadors són dones, sent a l'ensenyament infantil, primari i educació especial el 84,6%, i a l'ensenyament secundari el 53,6%.

A l'ensenyament secundari trobem professorat procedent de diferents cossos docents distribuïts de la següent forma:

Taula 1. Professorat d'ensenyament secundari.

Cos docent	Homes	%	Dones	%	Total
Professorat de secundària (1)	8.364	44,7	10.368	55,3	18.732
Professorat tècnic de formació professional (2)	1.458	67,5	702	32,5	2.160
Professorat d'EGB adscrit a secundària (3)	1.231	42,5	1.667	57,5	2.898
Altres personal docent (4)	280	45,2	340	54,8	620
Total	11.333	46,4	13.077	53,6	24.410

(1) Inclou els antics catedràtics i agregats de batxillerat, i el professorat numerari d'Escoles de Mestratge Industrial.

(2) Antics mestres de taller d'Escoles de Mestratge Industrial

(3) Antic professorat d'EGB adscrit a secundària amb activitat docent a primer cicle

(4) Professorat de religió i 'altres' que s'han considerat professorat de secundària

Per tant, sota el rètol de professorat de secundària, trobem professionals amb formació, experiència, trajectòria professional i especialitat docent molt diversa que va des de les matemàtiques a la llengua, d'entre les assignatures clàssiques; a l'economia, la tecnologia en el seu sentit més ampli, el diagnòstic clínic i la psicopedagogia.

El ventall més ampli de professors especialistes, en les més diverses professions, el trobem dins la formació professional. La gran majoria d'aquest professorat és el denominat Professorat Tècnic, però també n'hi ha de Secundària –els antics tecnòlegs d'FP i els de Formació Empresarial –, ells i elles, aproximadament 2000 (el 8%, del professorat de secundària**) a Catalunya, atenen l'alumnat matriculat en els Cicles Formatius de grau mig i superior (més de 38.000) distribuïts entre 22 famílies professionals que ofereixen 139 titulacions oficials.

Per tot el dit fins ara, queda clar que el professorat de secundària té en comú el treball amb joves d'edats compreses entre els 12 i 18 anys, encara que en alguns casos –batxillerat nocturn i formació professional superior- aquesta edat pot arribar força més enllà dels 25 anys.

El Departament d'Ensenyament s'organitza en set Delegacions Territorials^{i, 2}, que abasten la següent extensió geogràfica:

- Barcelona – Ciutat (Bcna – ctat.): tots els districtes de la ciutat.
- Barcelona – Comarques (Bcna - com): l'Alt Penedès, Bages, Barcelonès (exclosa la ciutat de Barcelona), Berguedà, Garraf, Maresme, Osona i Vallès Oriental.
- Baix Llobregat – Anoia (Baix Llob. - A): les poblacions d'aquestes dues comarques.
- Vallès Occidental (Vallès): les poblacions de la comarca
- Girona: totes les comarques.
- Lleida: totes les comarques.
- Tarragona: totes les comarques.

Durant el curs 2000-2001^{ii, 3} van fer algun període de llicència per malaltia un total de 13.960 persones (28,4% de la plantilla total). Dels professors i/o professores de secundària van fer alguna “baixa” aquell curs 5.456 (22,4% de la plantilla de secundària). Les llicències per malaltia en professorat de secundària van suposar el 39,1% del total de llicències realitzades durant el curs (Aquestes dades solament fan referència a centres públics de la Generalitat de Catalunya).

** Aquesta dada és aproximada, perquè solament considera els que de manera efectiva imparteixen docència a l'alumnat de formació professional. La resta s'han adscrit a l'assignatura de Tecnologia de secundària i imparteixen classe a nois i noies d'ESO i Batxillerat. Atenent a aquestes condicions de treball han estat considerats, genèricament, professors de secundària

ⁱ Des de setembre de 2002 hi ha una nova Delegació que ha desdoblant la de Tarragona, denominada Terres de l'Ebre.

ⁱⁱ Les dades més recents que es disposen corresponen al període 01/09/2000 a 30/04/2001.

Les cinc malalties més diagnosticades per les quals ha obtingut la llicència el professorat de secundària, ordenades de més a menys incidència, són:

Taula 2. Les cinc malalties més diagnosticades al professorat de secundària i nombre de llicències entre 01/09/2000 i 30/04/2001. Inspecció mèdica.

Malaltia	Professorat secundària	% a secundària	% de tota la plantilla
Patologia locomotora, conjuntiva i traumatologia	1.190	21,8	23,0
Oto-rino-laringològiques	793	14,5	17,2
Mentals	664	12,2	10,8
Aparell respiratori	438	8,0	9,5
Aparell digestiu	314	5,6	6,3
Total	3.399	62,3	68,2

Elaboració pròpia amb les dades de la Inspecció Mèdica.

El nombre de llicències en les quals no s'ha indicat el diagnòstic per part del facultatiu/va que l'ha expesa, han estat 1.032 (18,9%) i aquelles que – la Inspecció mèdica - ha considerat el diagnòstic com “anomalies mal definides” han suposat 291 (5,3%). En relació a la totalitat de la plantilla han estat, respectivament, 12,8% sense diagnòstic i un 5,8% per “anomalies mal definides”. No és possible donar dades diferenciades segons el gènere perquè no consten en la informació que es disposa.

El nombre total de “dies de llicència per malaltia” per a tota la plantilla docent en el mateix període van ser 525.404 dies. El professorat de secundària en va fer 225.844 dies (43%). Els dies de llicència corresponents a les malalties amb més incidència van ser els següents:

Taula 3. Les cinc malalties més diagnosticades al professorat de secundària i nombre de dies de llicència entre 01/09/2000 i 30/04/2001

Malaltia	Nombre de dies a secundària	% a secundària	% de tota la plantilla
Patologia locomotora, conjuntiva i traumatologia	56.245	24,9	28,1
Oto-rino-laringològiques	13.887	6,1	7,5
Mentals	57303	25,4	23,0
Aparell respiratori	8.751	3,9	4,2
Aparell digestiu	8.850	4,0	4,2
Total	145.036	64,2	67,0

Elaboració pròpia amb les dades de la Inspecció Mèdica

Els dies de baixa corresponents a malalties en les quals no consta el diagnòstic va ser de 37.281 (16,5%) i els corresponents a “anomalies mal definides” de 10.219 dies (4,5 %). Aquestes mateixes “causes” per al conjunt de la plantilla van ser 60.636 (11,5%) i 25.358 (4,8%), dies respectivament.

En les dues taules anteriors podem observar que el % de professorat de secundària que ha tingut una llicència per malaltia és inferior al del conjunt de la plantilla, excepte en el cas de les malalties mentals que supera en 1,4 punts el % de tota la plantilla. Similar situació es produeix en el nombre de dies ‘baixa’, però en aquest cas la diferència és de 2,4 punts %.

Atès que els mesos de juliol i agost no són lectius i que el nombre de llicències acostuma a ser baix, el càlcul de la prevalença de les baixes es fa sobre 300 dies (la ratio 300⁴). En aquest cas considerarem 240, perquè solament hi ha vuit mesos. Els resultats que obtenim són els següents:

Taula 4. Ràtio 240. Distribució dels dies de baixa del curs 00/01 per totes les llicències de malaltia

	Primària	Secundària	Total
Total	299.560	225.844	525.404
- Infantament	9.135	7.372	16.507
Malaltia	290.425	218.472	508.897
Ràtio ₂₄₀	4,9%	3,73%	4,32%

Ràtio₂₄₀ = Nombre dies de baixa / (Nombre de docents x 240). Elaboració pròpia amb les dades de la Inspecció Mèdica

Aquesta mateixa ràtio aplicada exclusivament a les cinc malalties més significatives que causen les llicències del professorat de secundària és: 2,5%. Per tant podem concloure que el conjunt de la plantilla docent realitza una mitjana de 4,3 dies de llicència per cada 100 dies naturals, que a primària és gairebé de 5 dies i a secundària de 3,7 dies. Solament considerant les malalties més significatives, a secundària es produeixen 2,5 dies de baixa per cada 100 dies naturals, mentre que la resta provocaria 1,2 dies d'absència per cada 100.

Segons informació facilitada pel Consell Executiu al Parlament de Catalunya a pregunta del grup parlamentari Socialistes – Ciutadans pel Canvi^{iii, 5}, el nombre de persones de baixa durant l'any 2000 van ser 17.590, dels quals un 22,6% van ser homes (3.982) i un 77,4% dones (13.608). Aquests nombre de baixes suposava un increment del 4% en relació a 1.999 (amb 17.520 casos) i d'un 14,5% en relació a l'any 1998 (amb 15.364 casos). La distribució d'aquestes baixes segons gènere tenien % similars. No hi ha cap indicació en relació a com aquestes llicències han afectat l'ensenyament primari o el secundari. Les llicències per malaltia més significatives i en ordre d'importància durant l'any 2000, es van produir per les següents causes:

Taula 5. Les cinc malalties més diagnosticades al professorat de secundària i nombre de llicències per als anys 1998, 1999 i 2000. Informació facilitada pel Consell Executiu al Parlament. Dades en %

Malalties	1998	1999	2000
Patologia locomotora, conjuntiva i traumatologia	16,9	14,1	13,9
Oto-rino-laringològiques	13,8	9,5	9,9
Aparell respiratori	13,8	13,1	8,7
Mentals	6,9	6,4	7,2
Aparell digestiu	4,6	3,7	3,8
Sots - totals	56,0	46,8	43,6
Anomalies mal definides	3,7	3,2	2,8
Sense diagnòstic	20,9	32,0	44,3
Totals	80,6	82,0	90,7

Elaboració pròpia

ⁱⁱⁱ S'informa de les dades relatives a les incapacitats laborals transitòries del personal docent durant els anys 1998, 1999 i 2000.

D'acord amb aquestes dades podem observar que:

En les patologies principals s'observa una aparent disminució, excepte en les mentals, que havien baixat i han tornat a incrementar-se en el 2000 un 0,8%.

Entre 1998 i 2000 s'han doblat el nombre de llicències sense diagnòstic la qual cosa vol dir que coneixem menys que abans les motius de les baixes.

Encara que es tracta de dades difícilment comparables perquè corresponen a espais temporals diferents, l'anàlisi conjunt de les taules parcials corresponents al curs 00/01 (de setembre a abril, 8 mesos) i de les lliurades pel Consell Executiu al Parlament, relatives a l'any 2000, podem observar:

- 1) Una gran diferència entre les malalties no diagnosticades que s'informen en un cas i en l'altre.
- 2) El període setembre – abril és pràcticament un curs escolar complet que inclou els mesos més característics en relació a les baixes per malalties dels docents –novembre i febrer- encara que faltaria maig ⁶, això ens fa pensar que el nombre total de llicències i dies de baixa durant aquest curs encara va ser més alt. Si això va ser així la discrepància entre les dades donades per una banda i per l'altra és força evident i ambdues són poc fiables.

Les dades referides a les patologies i a la duració de les llicències es poden considerar reiteratives o "històriques", perquè es venen donant al llarg de molt de temps, tant a Catalunya ^{7, 8, 9} com a la resta d'Espanya ^{6, 10, 11}.

Diferents estudis han posat de manifest que les gripes i els problemes respiratoris, les malalties de l'aparell muscular - esquelètic i les baixes per malalties mentals són les causes principals de baixa de la població ocupada en general i dels docents no universitaris en particular ^{12, 13}; de totes elles, les mentals, sembla que constitueixen el gruix del que pot denominar-se "absentisme sense baixa" ^{14, 15, 16}. És comú la descripció de les patologies patides i algunes d'elles, com l'ansietat i la depressió amb una presència superior respecte les demés professions ¹⁷, i que en el cas de Catalunya, partint de l'anàlisi de les dades procedents de l'enquesta de Salut de 1994, es pot concloure que els docents "tienen peor estado de salud percibido y de salud mental y consumen más ansiolíticos y antidepresivos que otros profesionales de su misma categoría" ¹⁸. Igual passa amb la duració i el cicle d'incidència de les mateixes al llarg del curs escolar (els mesos de novembre, gener i febrer amb màxim nombre de baixes, i el mes de maig).

De l'exposat fins ara solament es pot concloure que disposar de dades sobre les "baixes" o llicències per malaltia i dels diagnòstics associats a les mateixes, no aporta cap informació que desvetlli quines són les causes que les han provocat.

Sovint es planteja pel Departament d'Ensenyament la necessitat de realitzar accions formatives de tipus preventiu sobre salut mental, d'educació de la veu i millora de l'estat físic. D'aquesta manera es corregeixen els símptomes no les causes i sembla raonable pensar que les solucions seran, en el millor dels casos, temporals. Perquè organitzar activitats formatives centrades en que l'individu "apregui a fer..." es demostren clarament insuficients quan aquest aprendre el fa culpable "perquè no ho fa prou bé ..." en lloc de plantejar-les com accions complementàries i directament relacionades amb l'entorn de treball, és a dir, amb el context i el col·lectiu.

Les condicions de treball i d'organització dels centres docents han de ser adaptables a l'entorn social i també a les condicions de les persones que hi participen i per fer-ho, és imprescindible conèixer quines són les causes de les distorsions que malmeten el funcionament de l'organització i els seus resultats, que també afecten el benestar de les persones que hi treballen. Aquest és l'objectiu que persegueix la present investigació.

Cal també tenir en compte que en els últims temps s'han produït - amb la reforma educativa - importants canvis en les exigències i activitats del professorat ¹⁹.

L'ensenyament no universitari a Catalunya s'organitza d'acord amb la Llei d'Ordenació General de sistema Educatiu (LOGSE) ²⁰ en ensenyaments de règim general i de règim especial. El règim general compren: l'educació infantil i la primària, l'ensenyament secundari obligatori (ESO) i el postobligatori amb el batxillerat i la formació professional. Els de règim especial són els ensenyaments artístics i dels idiomes.

Els centres on s'imparteix educació infantil i primària (CEIP) i el seu professorat són els que anteriorment desenvolupaven l'ensenyament general bàsic (Escoles d'EGB).

L'ensenyament secundari - obligatori i postobligatori - es desenvolupa, majoritàriament, en els anteriors instituts de BUP i FP, reconvertits tots ells a la mateixa denominació d'Instituts d'Ensenyament Secundari (IES). Alguns han obtingut la denominació IES-SEP, és a dir, Superiors d'Ensenyament Professional i es caracteritzarien per ser centre de referència d'una família professional i impartir un nombre molt important de cicles formatius.

Aquests nou model organitzatiu ha suposat canvis estructurals i ideològics. Pel que fa als canvis estructurals han afectat de diversa manera els diferents nivells educatius. A l'educació infantil, s'han incorporat nens i nenes de tres anys. Aquests alumnes més petits tenen altres necessitats d'atenció i cura que suposen noves exigències per al professorat.

A la primària s'ha reduït l'edat i el nombre d'alumnes - abans era fins els 14 i ara dels 6 als 12 anys (efectes demogràfics a part)-. És, possiblement, el nivell que ha tingut menys canvi i ha estat menys conflictiu. En conjunt, però, els centres han passat a ser d'educació infantil i primària (CEIP), i en conseqüència han d'assumir una nova realitat organitzativa.

A secundària, el canvi ha suposat molt més conflicte per les següents raons:

- A l'etapa obligatòria, l'edat de l'alumnat passa de 12 a 16 anys.
- Per les competències docents de tres col·lectius de professorat que abans estaven clarament separats (els de les antigues EGB, BUP i FP) i que tenen tradicions força diferents, la qual cosa s'agreuja per la pròpia 'tradició del nou IES' – depenent del seu origen anterior, si era de BUP o FP –.
- En els centres on hi ha implantada tota la secundària (ESO, Batxillerat i Formació Professional de graus mitjà i superior) la complexitat d'organitzar les activitats formatives i encabir en els mateixos espais, persones entre 12 i 20 o més anys amb necessitats d'atenció molt diversa.

Des d'un punt de vista ideològic la reforma educativa parteix del "constructivisme", és a dir, avançar a partir dels coneixements previs, i es planteja la "formació integral" de la persona.

Es passa d'un model segregador, molt selectiu i propedèutic - EGB amb doble titulació – que portava a estudis de BUP i FP com a realitats totalment diferenciades tant acadèmicament com professional; a un altre compresiu on es busca la formació de les persones en totes les seves capacitats i que no persegueix solament l'adquisició de coneixements (saber), sinó també l'adquisició d'habilitats per a poder fer (saber fer) i capacitats de relació i convivència (saber ser i estar). Es vol que totes les persones escolaritzades en aquest nivell adquireixin les capacitats bàsiques que els permetin la seva futura inserció social i professional, que adquireixin una mena de “salari cultural bàsic” que serà imprescindible per adaptar-se en aquesta societat en continu canvi.

Tot això ha suposat - està suposant encara - canvis importants, no solament en relació als continguts cognitius que el professorat ha de desenvolupar, sinó - i potser molt més important - en relació a les metodologies, als criteris d'avaluació i l'adaptació psicopedagògica del professorat.

Aquests canvis afecten especialment al professorat de secundària, per la diversitat de l'alumnat que reben: d'edat, nivell intel·lectual, maduresa personal, motivació o interès; que els exigeix adaptar-se, canviar el 'xip' en relació a les formes d'escolarització especialitzada que abans existien i a les quals estaven habituats (el BUP i la FP).

L'escolarització obligatòria (dels 6 als 16 anys) requereix el desenvolupament de capacitats bàsiques de l'alumnat; els models organitzatius emprats en el vell sistema no són reproduïbles en el nou, perquè l'opció per l'escolarització comprensiva i l'atenció de la diversitat han de suposar necessàriament la posada en pràctica d'una organització més complexa.

Tot això ha contribuït a agreujar alguns dels riscos percebuts anteriorment, especialment relacionats amb les condicions de treball i la satisfacció laboral, i potser a generar-ne de 'nous', perquè ha provocat importants nivells de desconcert entre el professorat. Aquests són, si més no,

els resultats que es desprenen de la investigació "La salud laboral docente en la enseñanza pública" ²¹ en posar de manifest el desànim manifestat pel professorat en relació a la "Reforma": motivats, 14%; conformes, 10%; escèptics, 21%; crítics, 27%; descontents, 22% i cremats, 6%

El que cal és determinar les causes a les quals s'atribueixen les patologies, és a dir, quins són els factors de risc i, en conseqüència, quines les mesures - o estratègies - preventives caldria adoptar per afrontar-les (Per exemple en la problemàtica osteomuscular, quin és el seu origen? Estar drets molt temps? La postura de treball inadequada? La somatització d'altres trastorns? I en els problemes foniàtrics?, són només un problema "mecànic" i solament cal fer cursos d'impostació de la veu? Com influeixen la contaminació i les condicions ambientals de l'aula en les difonies? Perquè si la causa és una o altra, l'estratègia de prevenció haurà de ser diferent)

Conèixer els riscos és important des d'un punt de vista preventiu, perquè els docents consideren que les qüestions organitzatives –horaris i tasques -, les de relació personal amb totes les persones que conviuen als centres docents (especialment les derivades de la relació ensenyament - aprenentatge), les qüestions de disciplina i ordre, les postures i la càrrega de treball, són les que més afecten negativament la salut i benestar ²², però cal concretar-les, si volem fer prevenció efectiva. En aquest sentit la Llei de Prevenció de Riscos Laborals és força clara ²³: Prevenció és "...el conjunt d'activitats o mesures adoptades...amb la finalitat d'evitar o disminuir els riscos derivats del treball", els riscos laborals són "... la possibilitat que un treballador pateixi un determinat dany derivat del treball", considerant-se que dany és "...les malalties, patologies o lesions sofertes amb motiu o ocasió de la feina" (art.4).

Fer prevenció vol dir eliminar - o minimitzar - el risc en el seu origen i així evitar danys a la salut. Per fer-ho és imprescindible avaluar els riscos inherents al treball, activitat aquesta que vindria imposada per l'art. 16 de la Llei, "...necessitat d'avaluació inicial.." i "...actualització de l'avaluació quan canviïn les condicions de treball.." que s'haurà de revisar "...si s'han produït danys per a la salut" o quan "... arran de la vigilància de la salut...apareguin indicis de que les mesures de prevenció són insuficients.."

Res d'això s'ha fet fins avui i la realitat de les estadístiques més amunt descrites fan palès que no hem anat a millor.

Les polítiques de salut laboral clàssiques adreçades a reduir els riscos relacionats amb la seguretat i la higiene tenen poc impacte en el col·lectiu docent, on la majoria dels factors de risc són de l'àmbit de l'ergonomia i, sobretot, de la psicosociologia ²². Amb freqüència aquests últims s'obliden perquè es consideren difícils d'identificar o de mesurar, pel seu caràcter "intangible", a diferència d'altres factors de risc clàssics, com ara els de seguretat i higiene.

Altres vegades es justifica el seu oblit perquè no es consideren de caràcter laboral, sinó que s'explicarien per les diferències individuals en la percepció o en la reacció front a l'entorn

psicosocial. És veritat que hi ha diferències individuals, com n'hi ha en la vulnerabilitat al soroll, a la temperatura o a la contaminació, però també és cert que hi ha unes formes de treballar que suposen més risc per als treballadors i d'altres que són més saludables.

Les estratègies de prevenció en salut laboral han d'adreçar-se a la prevenció del risc en origen, el que implica necessàriament la seva identificació i això també és possible amb els riscos psicosocials.

El model més utilitzat en l'anàlisi de la relació entre l'entorn psicosocial del treball i la salut és el model demanda - control de Karasek ²⁴.

Des de començaments dels anys 80 molts estudis epidemiològics han examinat la hipòtesi suggerida pel model demanda - control, segons la qual la tensió laboral sorgeix com a conseqüència d'una organització del treball que combina elevades exigències de naturalesa física i psicològica (altes demandes), amb poca o baixa capacitat de control sobre el treball que es realitza, generant-se una situació **d'alta tensió**.

Les exigències psicològiques impliquen tant la quantitat de treball que cal realitzar en un temps determinat (exigència quantitativa), com les característiques del treball realitzat, que en les professions relacionades amb l'ajut a les persones i els serveis socials, com és el cas del docent, té fortes implicacions emocionals perquè està exposada als sentiments i emocions dels usuaris, que l'obliguen a controlar i amagar els seus propis sentiments envers ells; al que cal afegir l'alt contingut cognitiu i sensorial que exigeix la docència (exigències qualitatives).

El control, segons el concepte original de Karasek, té dos components: autonomia, en el sentit de capacitat de decisió sobre les tasques a realitzar i sobre les pauses i el ritme de treball; i la possibilitat de desenvolupar les pròpies habilitats en el treball, que cal entendre tant en el sentit de tenir la capacitat suficient per a fer la feina assignada, com que el treball ofereixi varietat de continguts i possibilitats suficients de creativitat. El control així entès té un caràcter horitzontal, centrat en les tasques que realitza cada treballador, però el model també incorpora el control vertical o col·lectiu, relacionat amb la possibilitat del treballador d'influir sobre la política de la unitat, és a dir, de participar en les decisions més generals que afectin el seu treball.

Els treballs més saludables serien aquells que tenen baixes demandes i alt control (**baixa tensió**). Entre les situacions de baixa tensió i d'alta tensió, hi ha dues situacions intermèdies, els treballs que podem denominar **actius** amb altes demandes i alt control, que afavoririen l'aprenentatge i el desenvolupament de noves pautes de comportament i els **passius** amb baixes demandes i baix control, que generen un entorn poc motivador i condueixen a una pèrdua gradual de capacitats.

La contribució més significativa al model demanda - control ha estat la seva ampliació amb una tercera dimensió, el suport social en el treball ²⁵, que té tant dimensió instrumental (la col·laboració necessària dels altres per a fer la feina) com emocional (sentiment de pertànyer al grup i comptar

amb el seu ajut). Amb la seva incorporació es reconeix clarament la necessitat de que qualsevol teoria sobre els problemes psicosocials del treball ha d'avaluar les relacions socials existents en el lloc de treball. Aquesta dimensió fa referència tant als supervisors, que se situen per sobre en l'escala jeràrquica, com als companys de feina.

En l'àmbit docent, podem afegir un 'col·lectiu' més que ha de donar suport: les famílies de l'alumnat. Això és així perquè amb elles caldrà acordar i consensuar criteris d'actuació envers els seus fills, que sense la seva participació no són realitzables (problemes de convivència, de rendiment escolar,...)

La situació més negativa per a la salut seria doncs les d'elevades exigències i nul o escàs control sobre la tasca que es realitza (alta tensió) combinada amb el baix suport social.

Durant els anys 90 la concepció de Karasek es complementa amb el model d'esforç – compensació de Siegrist ^{26, 27}, i sorgeix el concepte de control d'estatus o control sobre el futur (perspectives de promoció, canvi no desitjat, inestabilitat laboral i consistència d'estatus). És a dir, es posa de manifest que la falta o pobresa de les recompenses derivades del treball també influeixen en la salut i benestar de les persones. Dit d'una altra manera, sentir suficientment gratificat l'esforç realitzat en el treball quotidià amb les compensacions que es reben (tracte just, respecte, estima,...), són importants en tots els àmbits de la vida social, i juntament amb una adequada retribució i incentiu per l'esforç realitzat, tenen gran importància en el treball remunerat.

S'han publicat nombrosos estudis ²⁸ sobre la relació entre aquestes dimensions de l'entorn psicosocial i malalties cardiovasculars o factors de risc associats, com la satisfacció laboral, el distrès mental (ansietat o depressió), el mal d'esquena,...etc.

Seguint aquest model: exigència – control – suport – compensació, hem definit els elements que en el cas dels docents, es contindrien en cada un dels factors (Taules 68, 69, 70, 71 i 72). Així les "exigències" per al docent són de caràcter qualitatiu: les emocionals i de suport afectiu; i les de caire més quantitatiu: relacionades amb la intensitat d'esforç, que s'ha de fer puntualment o perllongada i amb el volum de feina al qual s'ha de donar resposta.

L'exigència és de caràcter emocional quan el docent ha de controlar la seva resposta davant de l'agressió que suposa la indisciplina, les ofenses o el sobre esforç que es veu obligat a fer davant la desmotivació: cridant l'atenció de l'alumnat i reconduint situacions contínuament, perquè l'ha de convèncer d'una cosa que per a ell és evident. Tot i això, sovint té la sensació de nedar contracorrent. D'una forma més col·loquial podríem dir que la situació li "exigeix posar bona cara al mal temps".

L'element tindrà un caràcter de suport afectiu quan el docent ha d'assumir la resolució de conflictes personals de l'alumne i s'implica en ells. Deixa el seu rol d'ensenyant i es converteix en conseller, orientador,... Aquesta implicació en ocasions es doblement angoixant, pels dubtes

que genera fer una intervenció per la qual no s'ha estat, normalment, preparat i per la poca col·laboració de les famílies – que més aviat amaguen els seus problemes o donen estímuls contraris- i la manca de suport d'altres professionals o institucions quan s'arriba a la conclusió que solament des de l'escola no es pot resoldre aquell problema. La frustració del docent derivada d'aquell “fracàs” és molt gran.

La intensitat de l'esforç estaria directament relacionada amb el nombre d'alumnes que el docent té a l'aula i també pel nombre total d'alumnes als quals fa classe a la setmana.

El volum de feina tindria relació amb el conjunt de tasques associades a la funció docent: preparació de classes, materials, activitats, tutoria, etc. que augmenta considerablement quan es fan matèries afins o un nombre de crèdits alt i/o en diferents nivells, feina que ocasionalment s'acumula (avaluacions), sense oblidar les activitats complementàries com guàrdies, compres de materials,...

En l'apartat de “control” hem considerat principalment el vessant ‘vertical’, en el sentit de possibilitat de participació en les decisions que s'adopten dintre del centre docent, com també en la possibilitat de ser escoltat en l'adopció de polítiques educatives. El docent té la sensació de ser una classe d'expert al qual ningú consulta.

En relació al “suport”, s'han considerat tres elements: famílies, companys, superiors i material. Les famílies juguen un paper capdal en l'educació dels fills, l'absència de suport per part d'elles o la contradicció en instruments i objectius farà impossible l'avenç educatiu de l'alumne. Dels companys s'espera suport per a fer la feina i dels superiors orientacions clares i que et facin costat quan sorgeixen dificultats. En els tres casos, aquest suport és instrumental i emocional. El suport material faria referència a comptar amb els recursos necessaris per a fer la feina.

En relació a les “compensacions” s'inclourien qüestions com les retribucions, els incentius i el reconeixement per la feina realitzada, però també la possibilitat de poder influir –tenir alguna capacitat de decisió - sobre la incertesa en el lloc de treball i sobre el futur professional.

Cal també prendre en consideració, quan aborem els fenòmens psicosocials el seu caràcter de risc emergent ²⁹, perquè els canvis en la societat i en les formes de treballar estan produint importants canvis en la naturalesa del riscs que pateixen els treballadors. El fet que la violència en el treball, l'assetjament psicològic, la intimidació, l'estrès, la depressió i l'ansietat, representin avui el 18% dels problemes de salut associats amb el treball, els quals provoquen dues o més setmanes d'absència del treball, fa encara més urgent i necessari que siguin estudiats.

Aquests factors de risc psicosocial generals s'expressen d'una forma específica en cada col·lectiu de treballadors, fet aquest que cal conèixer en major profunditat per tal de dissenyar estratègies de

prevenció "a mida" ^{30, iv}. Això és particularment important entre el col·lectiu docent, que ha experimentat profunds canvis en gran part conseqüència de la reforma educativa.

Fora de l'àmbit psicosocial però relacionat amb el de confort en el treball, trobem els factors "ergonòmics". Elements com l'esforç vocal, les condicions dels locals i les instal·lacions, i les condicions ambientals d'aules i edificis, també contribueixen a la percepció per part del docent de tenir unes millors o pitjors condicions de treball.

Per estudiar les condicions de treball poden emprar-se diferents metodologies. Quan es volen confirmar dades i/o hipòtesis el mètode de l'enquesta és força adient. No succeeix el mateix quan el problema que es vol analitzar és poc conegut, i es troba, a més, en un context de canvi, com avui ho està la professió docent, marcada per la reforma educativa i per la reforma de la reforma. Per això, en aquest cas s'ha optat per una metodologia de tipus qualitatiu, amb la que es pretén identificar els factors laborals que afecten negativament la salut i el benestar dels docents de secundària a Catalunya.

Entre els diferents mètodes possibles (observació, entrevistes, grups focals...) s'ha escollit el mètode de consens Delphi ³¹, fonamentalment perquè: es volia la participació del màxim nombre possible 'd'experts', que el cost econòmic de l'estudi sigues baix, que no exigís gaire temps a l'expert per respondre i perquè aquesta tècnica permet aprofitar l'experiència d'aquells que viuen dia a dia el 'problema de la salut laboral a l'escola'.

El mètode Delphi s'ha demostrat eficaç en diferents àmbits sanitaris per consensuar procediments, estratègies, detectar mancances, etc. ^{32 33}. Malgrat haver estat poc usat en salut laboral, s'ha demostrat eficaç per identificar riscos i posteriorment consensuar la seva prioritat ²². També la seva senzillesa i baix cost –comparant amb els mètodes d'enquesta o d'entrevista–, i especialment l'anonimat entre els participants, així com l'objectiu perseguit, han fet aconsellable el seu ús en aquesta investigació.

^{iv} Aquest podria ser un exemple de col·laboració entre tècnics, centres docents, sindicats, associacions professionals i Administració Educativa en la recerca de solucions preventives.

II. POBLACIÓ I MÈTODES

S'ha emprat el mètode Delphi ^{34, 35, 36, 37} que permet obtenir les opinions escrites de persones, considerades expertes - entenent per tal el que coneix la feina que realitza el col·lectiu al qual pertany -, sobre un tema/problema o proposta determinada. Les opinions dels experts es manifesten en tres rondes successives. La primera és d'exposició, en la qual s'indica el factor laboral que afecta negativament la salut i el benestar i es justifica el motiu pel qual s'ha escollit, donant arguments que el fonamentin. La segona i tercera rondes són de votació sobre els factors indicats per tothom la vegada anterior. El mètode persegueix aconseguir el consens dels participants en prioritzar els problemes plantejats. Tot el procés es realitza per correu.

La població que participa en l'estudi són professors i professores d'ensenyament secundari que treballen en centres públics de la Generalitat de Catalunya. Tots ells han estat en actiu durant el curs 2000-2001, tenen una antiguitat mínima de tres anys a la professió i han treballat durant el curs 2001-2002. Ateses aquestes característiques es tracta d'un grup homogeni.

Els i les participants han estat seleccionats i seleccionades aleatòriament dels fitxers de professorat creats a partir de diferents fonts documentals i fitxers magnètics. S'han emprat les Resolucions del darrers concursos de trasllats ³⁸ de 1999 i de 2001; la Resolució d'adscripció de professorat a llocs de treball ³⁹ de formació professional de 2001 i els fitxers magnètics dels cursos 2000-2001 i 2001-2002, facilitats per la Junta de Personal de la Província de Barcelona. En algun cas s'ha disposat del fitxer del curs 1999-2000.

Aquests fitxers magnètics, facilitats per les Delegacions Territorials del Departament d'Ensenyament a les Juntes de Personal, contenen una informació bàsica: nom i cognoms del professor/a, tipus de destinació, població i centre, que no sempre s'ha facilitat de manera uniforme. A més, al no haver-hi informació sobre l'ensenyament que els i les docents imparteixen (ESO/Batxillerat/FP), s'han hagut de correlacionar amb les Resolucions esmentades i construir el fitxer que finalment s'ha utilitzat. Malgrat tot, les limitacions esmentades s'han procurat resoldre preguntant al participant el tipus d'ensenyament que realitzava.

El nombre total de professors i professores de secundària que van prestar serveis a Catalunya durant el curs 2000-2001 van ser 24.410 persones, de les quals el 53,7% són dones, distribuïts en 512 centres ⁴⁰ i set Delegacions Territorials : Barcelona – Ciutat (Bcna-ctat); Barcelona – Comarques (Bcna-com); Baix Llobregat – Anoia (Baix Llob-A); Vallès – Occidental (Vallès); Girona; Lleida i Tarragona. Aquesta xifra s'ha mantingut amb variacions mínimes pel curs 2001-2002.

Una vegada construït el fitxer es va seleccionar aleatòriament el professorat, al qual es demanaria que, voluntàriament, participés. Per tal d'assegurar la participació d'un nombre

suficient (entre 15 i 30 persones en cada grup Delphi) es van seleccionar el següent nombre de professors i professores:

Taula 6. Nombre de qüestionaris enviats en la primera ronda

DD.TT	Professorat d'ESO i Batxillerat		Professorat d'FP		TOTAL
	Homes	Dones	Homes	Dones	
Bcna-ctat	200	200	164	87	651
Bcna-com.	200	200	197	138	735
Baix Llob-A	200	200	185	85	670
Vallès	200	200	182	60	642
Girona	200	200	179	134	713
Lleida	200	200	116	73	589
Tarragona	200	200	200	153	753
TOTAL	1400	1400	1213	724	4753

Aquest nombre de professors i professores va quedar distribuït en un total de 476 centres: 64 de Bcna-ctat; 126 de Bcna-com; 63 de Baix Llob-A; 56 del Vallès; 64 de Girona; 44 de Lleida i 59 de Tarragona.

El nombre aparentment estrany de professors i professores d'FP és degut a que s'ha inclòs la totalitat de professors i professores que consten a la Resolució d'adscripció a llocs de treball de formació professional de Catalunya (aquest nombre no inclou el professorat interí o substitut que va impartir classe en aquest nivell durant el curs 2000-2001, perquè no era possible saber-ho al no constar identificats en ells fitxers amb els quals s'ha treballat).

La pretensió inicial era crear 28 grups Delphi (un per cada nivell d'estudis, sexe i Delegació Territorial), encara que la decisió definitiva s'adoptaria en funció del nombre de respostes que es rebessin a les diferents rondes.

L'estudi va realitzar-se en tres rondes. En tots els casos es va facilitar el sobre de resposta amb franqueig a destinació per retornar el qüestionari emplenat i també es donava un correu electrònic per si es preferia fer la resposta usant aquest mitjà. Per a la tercera ronda també es va facilitar un número de FAX. Tots els qüestionaris anaven identificats amb un número correlatiu, el nom de la Delegació Territorial (abreviat) i un altre número que identificava el grup al qual estava adscrit el /la participant: 11, homes d'ESO/Batxillerat; 21, dones d'ESO/Batxillerat; 12, homes FP i 22, dones FP (el primer nombre identifica el sexe i el segon el nivell educatiu en el qual treballa)

En la primera tramesa, a cada un dels participants, se'ls lliurà en el mateix sobre:

- Una carta del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut de la Universitat Pompeu Fabra – Institut d'Educació Contínua -, en la qual es presentava a la persona que feia la recerca, s'explicava l'interès de la mateixa i es demanava la seva col·laboració. En la mateixa carta també s'informava que donaven suport a l'estudi el Servei de Salut Laboral i Ambiental de l'Institut Municipal de Salut de l'Ajuntament de Barcelona i l'Associació de Mestres Rosa Sensat (Annex 1 A).

- Un document d'instruccions en el qual s'explicava què es volia conèixer, la metodologia, el procediment a seguir i la pregunta que calia reflexionar i contestar i el compromís de confidencialitat. S'indicava un telèfon i un *e-mail* per si es volien fer consultes o demanar aclariments (Annex 1 B)

- Un model de qüestionari amb la identificació personalitzada per a cada participant, en el qual es formulava la pregunta totalment oberta:

¿ Quin o quins consideres que són els factors laborals relacionats amb l'activitat docent que afecten negativament la teva salut i/o benestar, o la dels teus companys/es de professió?

Hi havia deu espais per a fer 10 respostes, encara que es demanava un mínim de cinc. També hi havia un espai de confirmació de dades per a corregir errors, en el qual es demanava s'indiqués el sexe, si s'impartia classe a ESO/Batxillerat o a FP i s'especificués la Delegació Territorial en la qual es treballava (Annex 1 C)

En el disseny inicial de l'estudi, s'havia previst que la durada de la primera fase seria de cinc mesos i que el primer qüestionari s'enviaria durant la primera setmana d'octubre. Les dificultats en l'obtenció de les dades i en fer operatius els fitxers de professorat, van fer impossible el compliment del termini. A aquest retard, cal afegir-hi el derivat de la distribució irregular de la correspondència, tant de l'empresa privada responsable del primer enviament com de Correus en els posteriors. Tot plegat ha suposat, pel cap baix, uns dos mesos d'endarreriment de tots els terminis inicialment establerts.

L'enviament de la primera tramesa estava previst realitzar-la el 2 de gener de 2002 i es volia demanar el retorn abans del 31 del mateix mes. Els diferents problemes esmentats, van endarrerir la data d'enviament fins el 28 de gener i, degut als problemes de distribució, el termini de retorn del primer qüestionari es va fixar per al darrer dia de febrer i donar temps suficient per a respondre'l.

Atès que el domicili dels destinataris era el centre docent on treballaven, que en alguns casos el nombre de cartes era alt (centres en els quals s'imparteix ESO/Batxillerat i FP) i també per reduir la despesa econòmica, la primera tramesa va realitzar-se a l'atenció del Director/a del centre docent. S'adjuntava una carta en la qual se li explicava l'estudi que es realitzava i demanava que lliurés els sobres personalitzats, amb la documentació, a cada un dels destinataris. En cas que

algun professor/a ja no treballés al centre es demanava al Director que informés de la incidència per *e-mail* o al telèfon que se li facilitava (Annex 1 D)

Tots els documents i sobres anaven identificats amb el logo: s b e d s (salut i benestar en els docents de secundària) i s'indicava el nom de l'estudi: **Identificació dels factors laborals que afecten la salut i el benestar dels docents de secundària.**

En el primer qüestionari, totalment obert, es demanava a l'expert que donés resposta a la pregunta: **¿ Quin o quins consideres que són els factors laborals relacionats amb l'activitat docent que afecten negativament la teva salut i/o benestar, o la dels teus companys/es de professió?**

Se li proposava que expressés un "factor laboral" i seguidament el comentés, explicant els motius o les raons que, des del seu punt de vista, considerés convenientes.

La informació complementària de dades sol·licitada en el mateix qüestionari ha estat útil per a corregir l'adscripció a un determinat grup Delphi, especialment de professorat interí de formació professional, inicialment classificat com ESO/Batxillerat perquè no es disposava d'aquesta informació en les fonts consultades.

Amb totes les respostes obtingudes es va procedir al seu anàlisi. Aquest pas ha estat el més laboriós de tot el procés. Tant per la dificultat que suposa interpretar les diferents propostes de cada participant, com per la necessitat de fer l'agrupació de les respostes i de sintetitzar en una sola frase els diferents matisos expressats.

Les agrupacions s'han realitzat quan existia identitat de termes i discurs, és a dir, el significat del factor pròpiament dit i el discurs o comentari que el justificaven portaven a idèntic resultat. Quan això no ha estat així s'han considerat els factors separats i s'han sotmès a les següents votacions.

La identificació dels factors es va fer a "doble cec". Es van crear dos equips, de dues persones cada un, que van repartir-se els qüestionaris agrupats per Delegacions Territorials. Les dues persones de cada equip elaboren per separat, amb els qüestionaris que analitzen, la seva llista de factors que posteriorment posen en comú, analitzant les discrepàncies d'interpretació i confeccionant la relació de factors provisional per a cada grup Delphi. Seguidament fan el mateix procés d'anàlisi una persona de cada equip i elaboren els llistats definitius de factors que es sotmetran a la votació de cada grup en la segona ronda.

Aquest llistat es construeix sense seguir cap ordre predeterminat ni jerarquia de cap classe, sinó senzillament l'ordre en que els conceptes han anat sortint ^{35,36} conforme s'analitzava el primer qüestionari i adjudicant a cada factor un número correlatiu (començant per 1) que serà el codi del factor. En total es van confeccionar 18 relacions de factors, una per a cada grup Delphi en funció

del nombre de respostes rebudes i del grau de convergència de les mateixes, resultant el següent nombre de grups Delphi:

Taula 7. Nombre de grups Delphi i de relacions de factors previstos per a la segona i tercera rondes.

DD.TT	(1) Professorat d'ESO/Batxillerat		(2) Professorat d'FP	
	(1) Homes	(2) Dones	(1) Homes	(2) Dones
Bcna-ctat	11	21	12	22 Bcna i Prov.
Bcna-com	11	21	12	
Baix Llob-A	11	21	12	
Vallès	11-12	21	--	
Girona	11-21		12 Resta CAT	22 Resta CAT
Lleida	11-21			
Tarragona	11	21		

La codificació ha estat construïda seguint el següent codi: el primer nombre correspon al sexe (1 homes i 2 dones), el segon nombre correspon al nivell educatiu on treballen (1 ESO/Batxillerat i 2 FP. Quedant com segueix: 11 Professors d'ESO/Batxillerat; 21 Professores d'ESO/Batxillerat; 12 Professors d'FP; 22 Professores d'FP. 11-12 és una agrupació de professors d'ESO/Batxillerat i FP. 11-21 és una agrupació de professors i professores d'ESO/Batxillerat.

Una vegada elaborades les relacions de factors, aquestes es van fer arribar als participants en la segona ronda, juntament amb una carta de presentació on es recordava el procediment a seguir (Annex 1 E). Es demana al participant que, de la relació de factors que se li lliuren, esculli aquells cinc que, segons el seu criteri 'afectin més negativament la salut i benestar dels docents', els jerarquitzi i puntuï respectivament amb 5, 4, 3, 2 i 1 segons la seva importància (més punts per al més important), anotant aquesta puntuació a la taula lliurada en aquesta segona ronda (Annex 1 F)

Aquest segon qüestionari, amb l'identificador de cada participant, va ser enviat el 2 d'abril de 2002 i es demanava el seu retorn amb les respostes corresponents abans del 19 d'abril. En aquesta segona ronda va demanar-se a uns quants participants, escollits aleatòriament per territori, que avisessin de l'arribada del qüestionari i així poder fer un seguiment de la distribució. Aquesta mesura ha estat útil i ha permès corregir la pèrdua de documents (o conèixer el retard per acumulació en les oficines de correus) , fent nous enviaments més ràpidament quan ha estat necessari.

Amb l'elecció feta per aquests participants sobre la relació de factors proposats i una vegada exclosos aquells que no han rebut cap vot, es confecciona la relació de factors que passen a la tercera ronda.

En aquesta relació de factors, ordenada jeràrquicament d'acord amb el nombre de vots rebuts i el 'd'experts' que l'han votat, es manté la codificació dels factors realitzada inicialment.

En la tercera ronda es lliura als experts i expertes el tercer qüestionari (Annex 1 G) acompanyat, com la vegada anterior, d'una carta explicativa i d'agraïment amb les instruccions corresponents (Annex 1 H) i la relació de factors.

L'enviament de la tercera i última tramesa va realitzar-se el 14 de maig de 2002 i es demanava el retorn com més aviat millor i, a ser possible abans del 7 de juny.

Una vegada feta la tramesa i gràcies a l'advertiment telefònic d'un dels participants que va observar discrepàncies entre la tercera relació de factors que s'havia enviat i la seva votació anterior, va detectar-se un error en la construcció de la relació de factors del grup Delphi del Baix Llobregat – Anoia / Homes de formació professional. Va corregir-se immediatament l'esmentada relació, fent-ne una de nova, que va enviar-se el 16 de maig a tots els membres del grup advertint-los que l'anterior quedava anul·lada i demanant retornessin el nou qüestionari amb la indicació 'Correcció d'Errors' (Annex 1 I). Atribuïble a aquest fet solament pot considerar-se la pèrdua d'un qüestionari en la tercera ronda.

Considerant que el tractament de resultats haurà de fer-se a partir del nombre de vots que rebí cada factor i dels votants que l'hagin escollit, és convenient tenir un indicador que consideri a la vegada el nombre de vots i votants. Per aquest motiu s'ha elaborat el que denominem **Índex de preocupació (Ipr)** $[(\text{Nombre de Vots} \times \text{Nombre de Votants}) / \text{Nombre d'experts participants del grup}]$.

Aquest índex ens permetrà considerar els factors en funció de que la percepció del problema estigui més o menys estesa entre el professorat i de la importància que - amb els seus vots - aquests li donen, i no solament als vots rebuts pel factor.

Atès el nombre de respostes rebudes en la tercera ronda –votació del 3r qüestionari- i la necessitat de comptar amb un nombre suficient d'efectius en cada grup – en grups homogenis no és convenient menys de 15 persones -, així com la gran convergència en la votació dels factors que realitza cada grup Delphi inicialment previst (Taula 8 pàg. 3) s'acorda treballar finalment amb 17 grups i relacions de factors, en lloc dels 18 inicialment previstos, quedant la següent distribució :

Taula 8. Nombre de grups Delphi una vegada realitzada la tercera ronda

DD.TT	Professorat d'ESO/Batxillerat (1)		Professorat d'FP (2)	
	Homes (1)	Dones (2)	Homes (1)	Dones (2)
Bcna-ctat	11	21	12	22 Bcna i Prov.
Bcna-com	11	21	12	
Baix Llob-A	11-21		12	
Vallès	11-12	21	--	
Girona	11-21			22 Resta CAT
Lleida	11-21		12 Resta CAT	
Tarragona	11	21		

11 Professors d'ESO/Batxillerat;

21 Professores d'ESO/Batxillerat;

12 Professors d'FP;

22 Professores d'FP.

11-12 és una agrupació de professors d'ESO/Batxillerat i FP.

11-21 és una agrupació de professors i professores d'ESO/Batxillerat.

Com pot observar-se s'ha fet la fusió dels grups Delphi d'homes i dones de la Delegació Territorial del Baix Llobregat – Anoia, abans independent, degut al baix nombre de dones en el mateix grup educatiu. Això ha estat possible perquè la convergència de vots en els principals factors ens indica un “patró” de resposta comú. En canvi, en la Delegació Territorial de Barcelona –ciutat, es dona una circumstància similar, en aquest cas pel baix nombre d'homes, però el “patró” de resposta és diferent i per aquest motiu no s'han ajuntat, per tal d'evitar perdre el seu significat.

Atès l'elevat nombre de taules de resultats (56 entre totes les rondes), cal establir de bon començament una identificació clara per a referir-nos-hi, adoptant-se la següent per a cada grup:

- ✓ Tres grups a la Delegació Territorial de Barcelona – ciutat, formats per:
 - Homes ESO/Batxillerat (Taula 12 pàg. 3, Taula 13 pàg. 3, Taula 14 pàg. 3)
 - Dones ESO/Batxillerat (Taula 15 pàg. 3, Taula 16 pàg. 3, Taula 17 pàg. 3)
 - Homes FP (Taula 18 pàg. 3, Taula 19 pàg. 3, Taula 20 pàg. 3)
- ✓ Tres grups a la Delegació Territorial de Barcelona – comarques, formats per:
 - Homes ESO/Batxillerat (Taula 21 pàg. 3, Taula 22 pàg. 3, Taula 23 pàg. 3)
 - Dones ESO/Batxillerat (Taula 24 pàg. 3, Taula 25 pàg. 3, Taula 26 pàg. 3)
 - Homes FP (Taula 27 pàg. 3, Taula 28 pàg. 3, Taula 29 pàg. 3)
- ✓ Tres grups a la Delegació Territorial Baix Llobregat – Anoia, formats per:
 - Homes ESO/Batxillerat (Taula 30 pàg. 3, Taula 31 pàg. 3, Taula 32 pàg. 3)

- Dones ESO/Batxillerat (Taula 33 pàg. 3, Taula 34 pàg. 3, Taula 35 pàg. 3)
- Homes FP (Taula 37 pàg. 3, Taula 38 pàg. 3, Taula 39 pàg.3)
- Fusió Homes/Dones ESO/Batxillerat (Taula 36 pàg. 3)
- ✓ Dos grups a la Delegació Territorial del Vallès Occidental, formats per:
 - Homes ESO/Batxillerat i FP (Taula 40 pàg.3, Taula 41 pàg. 3,Taula 42 pàg.3)
 - Dones ESO/Batxillerat (Taula 43 pàg.3 ,Taula 44 pàg.3,Taula 45 pàg.3)
- ✓ Un grup a la Delegació Territorial de Girona, format per:
 - Homes i dones ESO/ Batxillerat (Taula 46 pàg.3 ,Taula 47 pàg.3,Taula 48 pàg.3)
- ✓ Un grup a la Delegació Territorial de Lleida, format per:
 - Homes i dones ESO/ Batxillerat (Taula 49 pàg.3,Taula 50 pàg.3,Taula 51 pàg.3)
- ✓ Dos grups a la Delegació Territorial de Tarragona, formats per:
 - Homes ESO/Batxillerat (Taula 52 pàg.3, Taula 53 pàg.3, Taula 54 pàg.3)
 - Dones ESO/Batxillerat (Taula 55 pàg.3, Taula 56 pàg.3,Taula 57 pàg.3)
- ✓ Un grup format per les Dones FP, denominat Barcelona – Província (Bcna – prov.) i que agrupa totes les dones de formació professional de les Delegacions Territorials de Barcelona- ciutat, Barcelona - comarques, Baix Llobregat - Anoia i Vallès Occidental (Taula 58 pàg.3,Taula 59 pàg.3,Taula 60 pàg.3)
- ✓ Un grup format per Dones FP, denominat Resta de Catalunya i que agrupa les dones de formació professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona (Taula 61 pàg.3, Taula 62 pàg.3,Taula 63 pàg.3)
- ✓ Un grup format per Homes FP, denominat Resta de Catalunya i que agrupa els homes de formació professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona (Taula 64 pàg.3, Taula 65 pàg.3, Taula 66 pàg.3).
- ✓ Taula resum dels 10 Factors més votats a Catalunya (Taula 67 pàg.3).

S'han afegit també cinc taules agrupades dels factors de risc, seguint la conceptualització exigència – control – suport – compensació de Karasek – Johnson – Siegrist, ordenant els diferents factors segons el IdP, per a cada un dels col·lectius de professorat agrupant tot el territori i una altra a nivell general de Catalunya

- ✓ Factors agrupats en Homes ESO/Batxillerat (Taula 68 pàg.3)
- ✓ Factors agrupats en Dones ESO/Batxillerat (Taula 69 pàg.3)
- ✓ Factors agrupats en Homes d'FP (Taula 70 pàg.3)
- ✓ Factors agrupats en Dones d'FP (Taula 71 pàg.3)
- ✓ Factors agrupats a nivell de Catalunya (Taula 72 pàg.3)

I, per finalitzar, una taula en la qual, seguint la mateixa conceptualització anterior, apareixen els deu primers factors i la posició jeràrquica que cada un d'ells ha obtingut en cada grup de

professorat (segons IdP), en la qual també s'han inclòs aquells factors que essent significatius per algun grup no es troben entre els deu primers de Catalunya. (Taula 73 pàg.3)

Per a la construcció de les taules de resultats que s'exposen, s'han adoptat els següents criteris i estructura:

La votada a la segona ronda s'ha fet amb tantes files com factors han estat identificats pel col·lectiu en la primera ronda i dues columnes. La primera fila, per a la identificació, contenia els termes 'Codi', en la primera columna i FACTOR en la segona columna, incloent-hi 'l'identificador del grup' a qui anava adreçada (per ex. Bcna-ctat 11, que identifica el grup homes ESO/Batxillerat de la Delegació Barcelona - Ciutat). La redacció del factor ha estat idèntica en totes les taules, en canvi el codi no ha estat el mateix en tots els casos –perquè era un número correlatiu, corresponent en cada cas, al nombre de factors que es citaven – i que solament s'ha mantingut invariable per a cada grup Delphi (això ha obligat a generar un codi intern, desconegut pel al participant, que permetia identificar els diferents factors de manera única i més ràpida)

La votada en la tercera ronda s'ha fet amb tantes files com factors s'havien votat en la ronda anterior i quatre columnes. La primera i la segona columna –igual que en el cas anterior– contenien el 'Codi', el FACTOR i 'l'identificador del grup'. La columna tercera i quarta indicaven el 'Nombre de votants' i el 'Nombre de vots', respectivament, rebuts per cada FACTOR. Al peu de pàgina s'indicava 'Buidat 2n. qüestionari'. A diferència de la relació anterior, els factors es presentaven ordenats jeràrquicament segons el nombre de vots rebut.

Amb els resultats obtinguts en la tercera votació s'ha construït la relació de consens. Aquesta taula té tantes files com factors votats i sis columnes: la primera indica el 'Número d'Ordre' que ocupa el FACTOR, la segona el seu 'Codi', a la tercera hi ha els factors i 'l'identificador del grup', a la quarta, cinquena i sisena, respectivament, trobem el 'Nombre de votants', el 'Nombre de vots' i 'l'Índex de Preocupació'. Aquesta taula es presenta ordenada de major a menor 'Índex de Preocupació' i 'Nombre de vots rebuts'

III. RESULTATS

El nombre total de respostes al qüestionari de la primera ronda ha estat de 522, de les quals 9 no s'han pogut classificar en cap grup perquè havien esborrat o tallat l'identificador corresponent i s'han considerat nul·les. Així doncs, les respostes vàlides han estat 513, amb les quals s'han identificat un total de 81 factors diferents. La mitjana de factors identificats en els diferents qüestionaris ha estat de 7 i, en la majoria dels casos, amb una exposició prou ample i il·lustrativa de la seva justificació.

La resposta donada per cada un dels grups ha premès construir les relacions de factors que posteriorment es sotmetrien a la votació de cada col·lectiu en les següents rondes.

Taula 9. Nombre de respostes vàlides al primer qüestionari identificant els riscos i % de participació.

DD.TT	Professorat d'ESO i Batxillerat				Professorat d'FP				TOTAL	%
	Homes	%	Dones	%	Homes	%	Dones	%		
Bcna-ctat	18	9	22	11	21	12.8	6	6.9	67	10.3
Bcna-com	33	16.5	27	13.5	31	15.7	23	16.6	114	15.5
Baix Llob-A	26	13	25	12.5	38	20.5	15	18.3	104	15.5
Vallès	16	8	24	12	8	4.3	9	15	57	8.9
Girona	18	9	14	7	14	7.8	8	6	54	7.6
Lleida	16	8	13	6.1	7	6.6	9	12.8	45	7.6
Tarragona	28	14	26	12.9	8	4	10	6.6	72	9.6
TOTAL	155	11	151	10.6	127	10.5	80	11	513	10.8

El total de respostes al segon qüestionari ha estat de 416 participants (el 81.1%, dels qui van contestar al primer) i es distribueix segons la següent taula:

Taula 10. Nombre de respostes vàlides al segon qüestionari i % de participació en relació a la primera ronda.

DD.TT	Professorat d'ESO i Batxillerat				Professorat d'FP				TOTAL	%
	Homes	%	Dones	%	Homes	%	Dones	%		
Bcna-ctat	14	77.7	19	86.4	21	100	4	66.7	58	86.6
Bcna-com	30	91	24	88.9	22	71	18	78.3	94	82.5
Baix Llob-A	23	88.5	18	72	28	73.7	14	93.3	83	79.8
Vallès	13	81.2	21	87.5	7	87.5	9	100	50	87.7
Girona	16	88.9	9	64.3	10	71.4	6	66.6	41	76
Lleida	12	75	9	69.2	5	71.4	7	77.8	41	76
Tarragona	22	78.6	21	80.8	7	87.5	7	70	57	79.2
TOTAL	130	84.9	121	80.1	100	78.7	65	81.2	416	81.1

El nombre de respostes vàlides al tercer i darrer enviament ha estat de 376 (90,4%). Se'n van rebre 377, però una d'elles, retornada per FAX, s'ha considerat nul·la degut a la manca d'identificador i la impossibilitat de classificar-la en cap grup. Els resultats queden recollits en la taula següent:

Taula 11. Nombre de respostes vàlides al tercer qüestionari i % de participació en relació a la segona ronda.

DD.TT	Professorat d'ESO i Batxillerat				Professorat d'FP				TOTAL	%
	Homes	%	Dones	%	Homes	%	Dones	%		
Bcna-Ctat	13	92.9	18	94.7	21	100	3	75	55	95
Bcna-Com	29	96.7	23	95.8	22	100	17	94.4	91	96.8
Baix LlobA	21	91.3	14	77.8	24	85.7	13	92.9	72	86.7
Vallès	11	84.6	18	85.7	6	85.7	4	44	39	78
Girona	15	93.7	9	100	10	100	6	100	40	97.6
Lleida	11	91.7	7	77.8	5	100	7	100	30	73.1
Tarragona	19	86.4	17	81	6	85.7	7	100	49	86
TOTAL	119	91.5	106	87.6	94	94	57	87.7	376	90.4

Amb els 17 grups Delphi que s'organitzen finalment, en funció del nombre de participants i respostes obtingudes en la tercera ronda, s'han preparat les taules de factors. Han conservat la mateixa estructura per a cada un dels grups en les diferents rondes, excepte en la tercera en la

qual s'ha fet la fusió de resultats de les taules corresponents a Homes i Dones ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial Baix Llobregat – Anoia.

També s'han preparat diverses taules, en les quals es recullen els resultats de tota Catalunya dels 10 factors més votats. Una general de tots els grups, una altra per cada col·lectiu de professors/es segons el nivell d'ensenyament en el qual treballen (ESO/Batxillerat o FP) i una darrera, en la qual es recull la jerarquia d'elecció feta (1, 2, 3, ...10) per cada un dels grups.

Per facilitar la consulta, les taules es relacionaran correlativament i agrupades per territori, excepte les de formació professional que són supra Delegació i que es faran per gènere i tipus d'ensenyament impartit.

Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

a) Homes ESO/Batxillerat.

Els 53 factors identificats per 18 professors en la primera ronda del col·lectiu 'Homes ESO/Batxillerat de Barcelona – Ciutat', queden indicats a la Taula 12.

En la primera votació de la segona ronda no van rebre cap vot i, en conseqüència queden eliminats, els següents factors: 11, 14, 15, 23, 25, 27, 28, 29, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 52 i 53. La nova relació de factors (29) que va passar a la següent votació queda recollida a la Taula 13. Van votar 14 participants.

En la segona votació de la tercera ronda no van rebre cap vot i, per tant queden eliminats els factors: 1, 3, 7, 17, 19, 26 i 51. La relació de consens resta constituïda per 20 factors votats per 13 persones i que una vegada ordenats de major a menor 'Índex de preocupació' (IdP) i 'Nombre de vots', constitueixen la Taula 14.

La comparació entre les taules 13 i 14, ens permet veure la concentració de vots en un conjunt de factors que en la primera votació ja apareixen com els més significatius –reben més vots-. Dels cinc més votats en la segona ronda (4, 21, 20, 32 i 6), quatre es mantenen amb poques variacions, incorporant-s'hi el factor 24 i baixant a 6ena. posició el 21. Destaca, amb un IdP 20,31, el factor *'Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat'*. Els factors clàssics com *'Esforç visual'* i *'Esforç vocal'*, apareixen a la relació en els llocs 16 i 18 respectivament amb un IdP molt baix. En resum, els cinc factors que més concentren la preocupació d'aquest professorat en el moment de realitzar-se l'estudi són:

"Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat", "Manca de disciplina d'una part de l'alumnat", "Desmotivació i poc interès de l'alumnat", "Manca de respecte d'una part de l'alumnat" i "Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament".

Taula 12. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

Codi	FACTOR	Bcna-ctat11
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.	
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració.	
4	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	
5	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
6	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.	
7	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.	
8	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.	
9	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.	
10	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
11	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència.	
12	Excés de burocràcia (paperassa inútil).	
13	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
14	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).	
15	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.	
16	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...).	
17	Horaris irregulars.	
18	Retribució insuficient.	
19	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
20	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
21	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.	
22	Manca de reconeixement social.	
23	Conflictes i tensions amb els companys.	
24	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
25	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	
26	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
27	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.	
28	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
29	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).	
30	Manca de perspectives de promoció professional.	
31	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).	
32	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.	
33	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla).	
34	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina.	
35	Risc d'accident per la manipulació de màquines, eines, instruments,...	
36	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
37	Les relacions conflictives amb alumnes.	
38	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.	
39	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda").	
40	Soroll.	
41	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
42	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
43	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.	
44	Exposició al fum del tabac.	
45	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...).	
46	Manca de definició i concreció d'algunes tasques a realitzar.	
47	Excés de la càrrega de treball (absències de companys per malaltia, manca de suport per a preparar i realitzar pràctiques a tallers i/o laboratoris).	
48	Horari lectiu continuat excessiu (massa hores seguides sense descans).	
49	Haver de contenir les emocions en la relació amb l'alumnat.	
50	Excés d'horari lectiu.	
51	Reunions de professorat ineficients.	
52	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	
53	Canvis trimestrals d'horari lectiu.	

Buidat 1r. qüestionari

Taula 13. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

Codi	FACTOR	Bcna_ctat11	Nombre votants	Nombre vots
4	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		6	21
21	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.		4	16
20	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		3	14
32	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.		4	14
6	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.		3	13
5	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		4	11
30	Manca de perspectives de promoció professional.		3	11
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		2	10
24	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		3	10
45	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...).		4	8
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.		3	7
8	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.		2	7
10	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		2	6
9	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.		1	5
13	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		2	5
22	Manca de reconeixement social.		2	5
34	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina.		1	5
3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		3	4
31	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).		3	4
7	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.		1	3
17	Horaris irregulars.		1	3
26	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		1	3
12	Excés de burocràcia (paperassa inútil).		1	2
16	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...).		1	2
51	Reunions de professorat ineficients.		1	2
18	Retribució insuficient.		1	1
19	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		1	1
40	Soroll.		1	1
42	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 14. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Bcna-ctat-11	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	4	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		8	33	20,31
2	20	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		7	28	15,08
3	6	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.		6	22	10,15
4	24	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		5	18	6,92
5	32	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.		5	18	6,92
6	21	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		5	14	5,38
7	5	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		6	7	3,23
8	45	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...).		4	10	3,08
9	2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		4	8	2,46
10	13	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		3	8	1,85
11	30	Manca de perspectives de promoció professional		2	5	0,77
12	31	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).		2	5	0,77
13	9	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.		1	5	0,38
14	34	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina.		1	5	0,38
15	8	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.		1	2	0,15
16	16	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...).		1	2	0,15
17	22	Manca de reconeixement social.		1	2	0,15
18	10	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		1	1	0,08
19	12	Excés de burocràcia (paperassa inútil).		1	1	0,08
20	19	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		1	1	0,08

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/13. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

b) Dones ESO/Batxillerat

Aquest col·lectiu 'Dones ESO/Batxillerat de Barcelona – Ciutat' identifica en la primera ronda un total de 43 factors diferents que queden recollits a la Taula 15. Van participar-hi 22 professores.

Els resultats de la primera votació – en la qual participen 19 persones- es mostren a la Taula 16. No han rebut cap vot en aquesta segona ronda els següents factors: 7, 10, 11, 16, 21, 25, 26, 31, 35, 38, 39, 40, 42 i 43 i per aquest motiu ja no constaran en la següent relació de 28 factors.

Els resultats de la segona votació, amb la participació de 18 professores, s'indiquen a la Taula 17. Podem comprovar que els factors: 9, 15, 19, 22, 24, 27, 32 i 41 no reben cap vot, quedant la relació definitiva de consens en 20 factors.

Pot observar-se una gran estabilitat en ambdues votacions i gairebé el manteniment de l'ordre dels mateixos factors en les 10 primeres posicions, aquesta estabilitat encara és més fefaent en els cinc primers llocs on intercanvien posicions els factors 18 i 2.

Destaca el factor *'Desmotivació i poc interès de l'alumnat'* amb un IdP 50,56. Factors com el *'Soroll'* o *'l'Esforç vocal'*, reben puntuacions baixes, i queden respectivament en les posicions 16 i 19 de la taula. Malgrat tenir una puntuació baixa, però quedant en 11è lloc, apareix el factor *'Manca de professionalitat d'alguns docents...'*, la qual cosa faria palesa l'existència de cert malestar derivat de comportaments poc 'professionals'.

Els cinc factors als quals es concedeix més importància són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents', 'Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)', 'Manca de suport de les famílies a l'acció educativa' i 'Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració'.

Taula 15. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

Codi	FACTOR	Bcna-ctat 21
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració.	
3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.	
5	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.	
6	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
7	Excés de burocràcia (paperassa inútil).	
8	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).	
9	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.	
10	Horaris irregulars.	
11	Retribució insuficient.	
12	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
13	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
14	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.	
15	Manca de reconeixement social.	
16	Conflictes i tensions amb els companys.	
17	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
18	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
19	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.	
20	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
21	Manca de ventilació.	
22	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).	
23	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).	
24	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla).	
25	Risc d'accident per la manipulació de màquines, eines, instruments,...	
26	Les relacions conflictives amb alumnes.	
27	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.	
28	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda").	
29	Soroll.	
30	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
31	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.	
32	Perill de caiguda al topar amb alumnes per les escales.	
33	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat.	
34	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats.	
35	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat.	
36	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...).	
37	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment).	
38	Horari lectiu continuat excessiu (massa hores seguides sense descans).	
39	Haver de contenir les emocions en la relació amb l'alumnat.	
40	Excés d'horari lectiu.	
41	Reunions de professorat ineficients.	
42	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	
43	Canvis trimestrals d'horari lectiu.	

Buidat 1r. qüestionari

Taula 16. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

Codi	FACTOR	Bcna_ctat21	Nombre votants	Nombre vots
4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.		12	46
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		8	31
36	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...).		9	26
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració.		7	19
18	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		6	19
13	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		4	18
17	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		4	16
14	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.		3	12
23	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).		4	11
30	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		2	10
3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		2	9
33	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat.		5	9
8	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).		2	8
12	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		4	8
20	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		3	8
29	Soroll.		3	7
5	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.		2	4
6	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		2	3
9	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.		2	3
19	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.		1	3
24	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla).		1	3
37	Manca de professionalitat d'alguns docents .(incompetència/incompliment).		2	3
15	Manca de reconeixement social.		1	2
22	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).		1	2
41	Reunions de professorat ineficients.		2	2
27	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.		1	1
32	Perill de caiguda al topar amb alumnes per les escales.		1	1
34	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats.		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 17. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Bcna-ctat-21	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.		14	65	50,56
2	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		13	53	38,28
3	36	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...).		10	30	16,67
4	18	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		9	17	8,50
5	2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració.		7	19	7,39
6	13	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		5	13	3,61
7	3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		4	14	3,11
8	17	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		4	8	1,78
9	14	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.		3	9	1,50
10	23	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).		3	6	1,00
11	37	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment).		3	5	0,83
12	30	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		2	6	0,67
13	20	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		2	5	0,56
14	5	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.		2	4	0,44
15	8	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).		2	4	0,44
16	29	Soroll.		2	3	0,33
17	34	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats.		1	3	0,17
18	33	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat.		1	2	0,11
19	6	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		1	1	0,06
20	12	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		1	1	0,06

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/18. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

c) Homes de Formació Professional

El col·lectiu Homes d'FP de Barcelona – ciutat, van identificar en la primera ronda 43 factors, que es poden veure relacionats a la Taula 18. Participen 21 professors, que es mantindran en la seva totalitat fins al final del procés.

En la segona ronda, al fer la primera votació (Taula 19), no van atorgar cap vot als factors: 12, 20, 23, 24, 28, 33, 34, 35, 36, 41, 42 i 43, desapareixent aquests en la ronda següent.

La votació efectuada en la tercera ronda, en no atorgar-hi cap punt, elimina els factors: 1, 29 i 39, deixant la relació de consens en 27 factors (Taula 20)

També és destacable l'estabilitat dels factors votats i la concentració de vot en aquells que, de bon començament, sorgeixen com a principals. El factor més destacat és 'Manca de reconeixement i d'incentius professionals', que amb un IdP de 40,71 punts, queda a considerable distància de l'immediat següent amb 9,9 punts, el 'Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament', que també crida l'atenció per haver passat del 5è al 2n lloc de la relació. Igualment cal destacar que el factor 'Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu', encara que amb una puntuació 10 vegades inferior al primer, surti en 4t. lloc, perquè podria indicar l'existència d'unes condicions de treball diferents d'aquests professorat que majoritàriament desenvolupen la seva labor en tallers i laboratoris (espais més grans i soroll més alt).

Els cinc factors més votats per aquest col·lectiu són:

'Manca de reconeixement i d'incentius professionals', 'Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents', 'Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu' i 'Desmotivació i poc interès de l'alumnat'.

Taula 18. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

Codi	FACTOR	Bcna-ctat 12
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.	
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.	
5	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.	
6	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
7	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	
8	Excés de burocràcia (paperassa inútil).	
9	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
10	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).	
11	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.	
12	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...).	
13	Horaris irregulars.	
14	Retribució insuficient.	
15	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
16	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
17	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.	
18	Manca de reconeixement social.	
19	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	
20	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
21	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.	
22	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
23	Manca de ventilació.	
24	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).	
25	Manca de perspectives de promoció professional.	
26	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).	
27	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.	
28	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.	
29	Risc d'accident per la manipulació de màquines, eines, instruments,...	
30	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
31	Les relacions conflictives amb alumnes.	
32	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).	
33	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.	
34	Soroll.	
35	Manca de neteja.	
36	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
37	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat.	
38	Haver de contenir les emocions en la relació amb l'alumnat.	
39	Excés d'horari lectiu.	
40	Reunions de professorat ineficients.	
41	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	
42	Organització horària que fa difícil combinar el treball amb les responsabilitats familiars.	
43	Canvis trimestrals d'horari lectiu.	

Buidat 1r. qüestionari

Taula 19. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

Codi	FACTOR	Bcna_ctat12	Nombre votants	Nombre vots
17	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.		8	24
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		7	20
6	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		6	20
4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.		8	19
27	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.		5	18
5	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.		4	14
19	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.		3	14
22	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		5	14
25	Manca de perspectives de promoció professional.		5	14
11	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.		4	13
16	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		4	13
8	Excés de burocràcia (paperassa inútil).		3	12
18	Manca de reconeixement social.		5	12
9	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		3	10
15	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		4	10
26	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).		3	10
7	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència.		2	8
31	Les relacions conflictives amb alumnes.		3	8
32	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).		3	8
40	Reunions de professorat ineficients.		4	8
10	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).		2	7
30	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).		2	6
39	Excés d'horari lectiu.		2	6
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.		1	5
3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		1	5
14	Retribució insuficient.		3	5
21	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent		1	4
13	Horaris irregulars.		1	3
37	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat.		1	2
29	Risc d'accident per la manipulació de màquines, eines, instruments,...		1	1

Buidat 2n qüestionari

Taula 20. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Ciutat.

Núm. Ordre	Codi FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Bcna-ctat-12	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	17	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	15	57	40,71
2	27	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.	8	26	9,90
3	2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	7	27	9
4	6	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	5	19	4,52
5	4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.	5	18	4,29
6	19	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	6	14	4,00
7	5	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.	5	15	3,57
8	31	Les relacions conflictives amb alumnes.	5	15	3,57
9	7	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència.	5	13	3,10
10	18	Manca de reconeixement social.	5	13	3,10
11	8	Excés de burocràcia (paperassa inútil).	4	9	1,71
12	25	Manca de perspectives de promoció professional.	4	9	1,71
13	22	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	3	11	1,57
14	11	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.	3	10	1,43
15	32	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).	3	10	1,43
16	16	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	3	8	1,14
17	40	Reunions de professorat ineficients.	3	6	0,86
18	21	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.	2	5	0,48
19	26	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).	2	5	0,48
20	3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	2	4	0,38
21	9	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	2	3	0,29
22	13	Horaris irregulars.	1	5	0,24
23	30	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	1	4	0,19
24	14	Retribució insuficient.	2	2	0,19
25	15	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	1	3	0,14
26	10	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).	1	2	0,10
27	37	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat.	1	1	0,05

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x nombre de vots)/21. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

a) Homes ESO/ Batxillerat

Aquest col·lectiu d'homes d'ESO/Batxillerat identifica en la primera ronda (Taula 21) un total de 41 factors. Participen 33 professors.

En la primera votació (Taula 22) elegeixen 35 dels factors anteriors, votant-los amb diferent intensitat, un total de 30 participants; cauen de la llista els factors: 12, 22, 28, 37, 38 i 40.

A la tercera ronda –segona votació (Taula 23)- surten escollits i queden jerarquitzats 31 factors. Desapareixen de la relació inicial 4 factors: 9, 36, 39 i 41. Els votants d'aquesta ronda són 29 persones.

Els quatre factors que concentren vots i votants en les dues votacions realitzades, es mantenen amb la mateixa intensitat. El factor *'Esforç vocal...'* passa del cinquè al sisè lloc en la relació de consens i queda substituït per *'Manca de reconeixement social'* que abans ocupava el lloc setè.

Encara que amb una puntuació força inferior al tres primers factors, apareixen la *'Manca de participació en les decisions de política educativa'* (5 votants i 16 vots en la segona i tercera ronda) i la *'Manca de col·laboració/comunicació entre companys per fer la feina'* que passa del sisè al vuitè lloc, perdent un votant i un vot.

El factor *'Manca de respecte...'* i *'Incertesa deguda a desplaçament forçós...'*, inicialment situats entre els deu primers, perden força considerablement al quedar en els llocs 20 i 22 respectivament, en ser votats per menys participants i amb menor intensitat.

Els cinc factors consensuats, per ordre d'importància, que concentren la preocupació dels docents d'aquest grup són:

'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge diferents',
'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', *Manca de disciplina d'una part de l'alumnat',*
'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent' i 'Manca de reconeixement social'.

Taula 21. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

Codi	FACTOR	Bcna-com 11
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració.	
3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.	
5	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.	
6	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.	
7	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
8	Excés de burocràcia (paperassa inútil).	
9	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
10	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	
11	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).	
12	Horaris irregulars.	
13	Retribució insuficient.	
14	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
15	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
16	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.	
17	Manca de reconeixement social.	
18	Conflictes i tensions amb els companys.	
19	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
20	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
21	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.	
22	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
23	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).	
24	Manca de perspectives de promoció professional.	
25	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).	
26	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.	
27	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).	
28	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda").	
29	Soroll.	
30	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
31	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
32	Exposició al fum del tabac.	
33	La incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats de la nostra feina.	
34	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat.	
35	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment).	
36	Conflictes amb l'equip directiu.	
37	Fer una feina sedentària que no permet l'exercici físic.	
38	Reunions de professorat ineficients.	
39	Impartir classes a diferents nivells.	
40	Manca de suport de la Inspecció educativa en els conflictes amb els pares/mares.	
41	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	

Buidat 1r. qüestionari

Taula 22. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

Codi	FACTOR	Bcn_com11	Nombre votants	Nombre vots
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		13	47
4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.		12	40
15	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		11	40
3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		11	28
7	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		7	21
14	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		5	19
17	Manca de reconeixement social.		5	18
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració.		5	16
19	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		5	15
5	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.		4	13
23	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).		4	13
11	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).		4	12
20	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		5	12
18	Conflictes i tensions amb els companys.		3	11
25	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).		5	10
30	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		3	10
39	Impartir classes a diferents nivells.		3	10
9	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		3	8
21	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.		4	8
27	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).		2	8
6	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.		3	7
29	Soroll.		3	7
31	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		2	7
32	Exposició al fum del tabac.		2	7
34	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat.		2	7
16	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.		3	6
33	La incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats de la nostra feina.		3	6
8	Excés de burocràcia (paperassa inútil).		3	5
35	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència /incompliment).		1	5
13	Retribució insuficient.		2	4
26	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.		2	4
36	Conflictes amb l'equip directiu.		2	4
10	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.		1	3
24	Manca de perspectives de promoció professional.		1	3
41	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 23. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

Núm. Ordre	Codi FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Bcn-com-11	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	18	63	39,10
2	4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.	17	63	36,93
3	15	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	17	55	32,24
4	3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	13	35	15,69
5	17	Manca de reconeixement social.	8	25	6,90
6	7	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	7	14	3,38
7	2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració.	5	16	2,76
8	14	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	4	18	2,48
9	11	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).	5	14	2,41
10	20	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	5	12	2,07
11	18	Conflictes i tensions amb els companys.	4	14	1,93
12	23	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).	4	10	1,38
13	30	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	3	10	1,03
14	33	La incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats de la nostra feina.	4	7	0,97
15	21	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.	3	8	0,83
16	25	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...).	3	7	0,72
17	34	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat.	3	7	0,72
18	10	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	2	8	0,55
19	27	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).	2	8	0,55
20	19	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	3	5	0,52
21	29	Soroll.	2	6	0,41
22	5	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.	2	5	0,34
23	6	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.	2	5	0,34
24	26	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.	1	5	0,17
25	32	Exposició al fum del tabac.	1	4	0,14
26	35	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència /incompliment).	2	2	0,14
27	13	Retribució insuficient.	1	3	0,10
28	24	Manca de perspectives de promoció professional.	1	2	0,07
29	31	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	1	2	0,07
30	8	Excés de burocràcia (paperassa inútil).	1	1	0,03
31	16	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.	1	1	0,03

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/29. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

b) Dones ESO/Batxillerat

Aquest col·lectiu identifica en la primera ronda (Taula 24) un total de 27 factors diferents que poden afectar la seva salut. Participen 27 professores.

A la primera votació participen 24 persones que prioritzen 24 ítems (Taula 25), desapareixent de la relació inicial els factors: 20, 21 i 24.

A la segona votació (tercera ronda) en prioritzen 20 i surten de la relació els factors: 12, 23, 25 i 27, inicialment identificats (Taula 26). Van votar-los un total 23 professores.

Comparant les taules corresponents a la segona i tercera votació podem observar que els vots i votants es concentren majoritàriament en els factors: *‘Complexitat de l’atenció d’alumnes amb dèficits i/o ritmes d’aprenentatge molt diferents’* i *‘Desmotivació i poc interès de l’alumnat’*. Seguint un patró de resposta molt similar amb els factors 10, 2 i 7.

Pel que fa a la resta de factors, encara que molt allunyats dels primers, pot destacar-se la *‘Manca de suport de les famílies...’* i la *‘Manca de respecte...’*. També en aquest cas factors com *‘Manca de col·laboració/comunicació...’*, *‘Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat...’* i *‘Incertesa deguda a desplaçament forçós...’*, són presents a la relació.

En resum, cal destacar com a més rellevants:

‘Complexitat de l’atenció d’alumnes amb dèficits i/o ritmes d’aprenentatge molt diferents’,
‘Desmotivació i poc interès de l’alumnat’, *‘Manca de disciplina d’una part de l’alumnat’*,
‘Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent’ i *‘Excessiu nombre d’alumnes que ha d’atendre un professor/a a l’aula’*.

Taula 24. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

Codi	FACTOR	Bcna-com 21
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.	
4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.	
5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
6	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència.	
7	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
8	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	
9	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
10	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
11	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.	
12	Manca de reconeixement social.	
13	Conflictes i tensions amb els companys.	
14	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
15	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
16	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.	
17	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).	
18	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.	
19	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.	
20	Risc d'accidents per la manipulació de màquines, eines, instruments, ...	
21	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).	
22	Soroll.	
23	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
24	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència - com a mínim entre setmana- deguda al desplaçament forçós.	
25	Reunions de professorat ineficients.	
26	Organització horària que fa difícil combinar el treball amb les responsabilitats familiars.	
27	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar.	

Buidat 1r qüestionari

Taula 25. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

Codi	FACTOR	Bcn_com21	Nombre votants	Nombre vots
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		16	51
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.		11	40
10	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		9	29
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		10	28
7	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		6	24
14	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		7	21
4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.		5	16
15	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		6	14
19	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.		4	13
6	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència.		4	12
18	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.		4	12
5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		6	11
9	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		3	11
11	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.		4	11
16	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.		4	10
13	Conflictes i tensions amb els companys.		2	9
25	Reunions de professorat ineficients.		3	6
8	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.		1	5
17	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).		2	5
23	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		1	4
26	Organització horària que fa difícil combinar el treball amb les responsabilitats familiars.		2	4
12	Manca de reconeixement social.		3	3
22	Soroll.		1	3
27	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar.		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 26. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

Núm. Ordre	Codi FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Bcn-com-21	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	17	76	56,17
2	3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.	16	58	40,35
3	10	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	14	41	24,96
4	2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	12	29	15,13
5	7	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	9	28	10,96
6	15	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	9	18	7,04
7	14	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	5	17	3,70
8	9	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	5	12	2,61
9	18	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.	5	9	1,96
10	4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.	3	11	1,43
11	5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	4	7	1,22
12	11	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.	4	7	1,22
13	17	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).	2	8	0,70
14	6	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència.	3	4	0,52
15	19	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.	2	3	0,26
16	8	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	1	5	0,22
17	16	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.	1	5	0,22
18	13	Conflictes i tensions amb els companys.	1	3	0,13
19	26	Organització horària que fa difícil combinar el treball amb les responsabilitats familiars.	1	3	0,13
20	22	Soroll.	1	1	0,04

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de Vots)/23. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

c) Homes Formació Professional

Aquest grup Delphi identifica en la primera ronda un total de 28 factors (Taula 27). Participen 31 professors.

En la primera votació no van rebre cap punt els factors: 19 i 27, i en conseqüència no van figurar en la següent ronda –la tercera- (Taula 28). Van votar 22 participants.

A la segona votació – també de 22 persones - no van rebre cap vot els factors: 8, 20, 21, 26 i 28, quedant exclosos de la relació definitiva que queda recollida a la Taula 29.

Observant les taules corresponents a les votacions, podem constatar que els deu primers factors tenen una gran estabilitat i que es produeix un intercanvi de posicions entre ells.

Els factors amb un Índex de preocupació més alt - que acumulen més consens – són presents en ambdues relacions amb una rellevància similar. El factor 5 (*'Esforç vocal...'*) ocupa un significatiu cinquè lloc, encara que molt allunyat dels més destacats.

'Haver d'impartir assignatures afins que no domines', és un factor únicament expressat dintre del col·lectiu de formació professional –tant entre homes i dones -, malgrat tenir una puntuació baixa. Aquest factor podria estar relacionat amb *'Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells'* i també amb *'Manca de suport al professorat per a l'actualització científic – tècnica i el reciclatge professional'*, que igual que l'anterior solament expressen el professorat d'FP.

En resum, els cinc factors amb més significació i per ordre d'importància per aquests col·lectiu són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents', Manca de reconeixement i d'incentius professionals', Manca de disciplina d'una part de l'alumnat' i 'Esforç vocal degut a la sobreutilització de veu'.

Taula 27. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

Codi FACTOR	Bcna-com 12
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.
4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.
5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.
6	Excés de burocràcia (paperassa inútil).
7	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.
8	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)
9	Retribució insuficient.
10	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.
11	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.
12	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.
13	Manca de reconeixement social.
14	Conflictes i tensions amb els companys.
15	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.
16	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.
17	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).
18	Manca de perspectives de promoció professional.
19	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.
20	Enllumenat inadequat (per exemple: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/dificultats de regular la llum natural - persianes o cortines-).
21	Risc d'accidents per la manipulació de màquines, eines, instruments, ...
22	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).
23	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).
24	Soroll.
25	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).
26	Haver de fer un treball monòton i rutinari.
27	Excés d'horari lectiu.
28	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar.

Buidat 1r. qüestionari

Taula 28. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

Codi	FACTOR	Bcn-com12	Nombre votants	Nombre vots
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.		12	49
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		9	31
7	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.		7	26
12	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.		6	25
11	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		9	24
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		5	21
5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		6	17
13	Manca de reconeixement social.		6	17
15	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		4	14
17	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).		6	13
4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.		4	10
16	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.		4	10
23	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).		3	9
9	Retribució insuficient.		3	8
10	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		3	8
24	Soroll.		3	8
25	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		3	8
6	Excés de burocràcia (paperassa inútil).		4	7
18	Manca de perspectives de promoció professional.		2	7
14	Conflictes i tensions amb els companys.		2	4
22	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).		2	4
21	Risc d'accidents per la manipulació de màquines, eines, instruments, .		2	3
8	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...).		2	2
20	Enllumenat inadequat (per exemple: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/dificultats de regular la llum natural - persianes o cortines-).		1	2
26	Haver de fer un treball monòton i rutinari.		1	2
28	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar.		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 29. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de la Delegació Territorial de Barcelona – Comarques.

Núm. Ordre	Codi FACTOR 12	Respostes 3r Qüestionari Bcn-com-	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat.	15	57	38,86
2	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	12	43	23,45
3	12	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.	11	43	21,50
4	11	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	8	24	8,73
5	5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	8	22	8,00
6	2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	7	18	5,73
7	15	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	6	18	4,91
8	7	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	5	19	4,32
9	13	Manca de reconeixement social.	5	16	3,64
10	17	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).	7	10	3,18
11	18	Manca de perspectives de promoció professional.	4	11	2,00
12	4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.	4	10	1,82
13	6	Excés de burocràcia (paperassa inútil).	4	8	1,45
14	10	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	3	8	1,09
15	25	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	3	5	0,68
16	23	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).	2	6	0,55
17	9	Retribució insuficient.	2	3	0,27
18	24	Soroll.	1	5	0,23
19	22	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	1	2	0,09
20	14	Conflictes i tensions amb els companys	1	1	0,05
21	16	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.	1	1	0,05

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/22. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots

Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

a) Homes ESO/ Batxillerat

Aquest grup identifica en la primera ronda (Taula 30) un total de 48 factors amb la participació de 26 professors.

A la primera votació –segona ronda, amb 23 votants- onze dels factors identificats: 6, 8, 14, 28, 36, 37, 41, 44, 46, 47 i 48 no reben cap vot i queden eliminats per a la tercera ronda (Taula 31).

La resposta obtinguda en la tercera ronda –segona votació i 21 participants- queda recollida a la Taula 32, de la qual han desaparegut tretze factors que no han rebut cap vot: 13, 15, 17, 18, 22, 23, 24, 26, 27, 29, 31, 33 i 34.

Comparant les Taules 30 i 31, podem observar una important estabilitat en l'elecció realitzada pels participants, tot hi donant-se canvis en la posició adquirida per alguns factors en la primera votació.

El factor més rellevant '*Desmotivació i poc interès de l'alumnat*', amb un IdP de 48,76 punts, destaca clarament sobre la resta, atès que el següent factor '*Manca de disciplina d'una part de l'alumnat*' obté menys de la meitat de puntuació que el primer. Els dos següents factors (codi 3 i 1) obtenen una mica més de la quarta part dels punts del primer i al cinquè factor li atorguen 6 vegades menys punts que al més votat.

Encara que ocupant les darreres posicions (dintre dels deu primers factors), es de destacar que en el Baix Llobregat – Anoia (en Homes i Dones d'ESO/Batxillerat i els mateixos col·lectius a la Delegació de Lleida), apareix el factor '*Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat*' i ocupant les primeres posicions en la jerarquia la '*Manca de disciplina...*'.

En resum, els cinc factors que indiquen els participants com a principals elements que distorsionen de la salut i el benestar del docent, són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat', 'Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents' i 'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent'.

Taula 30. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

Codi	FACTOR	Baix Llob-A. 11
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
7	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.	
8	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.	
9	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
10	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	
11	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
12	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
13	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	
14	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	
15	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells	
16	Horaris irregulars.	
17	Retribució insuficient.	
18	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
19	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
20	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	
21	Manca de reconeixement social	
22	Conflictes i tensions amb els companys	
23	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
24	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	
25	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
26	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
27	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
28	Manca de ventilació	
29	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
30	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	
31	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla)	
32	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	
33	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	
34	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
35	Manca de temps per atendre les tutories	
36	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")	
37	Manca de neteja	
38	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
40	Manca de temps per a l'atenció individualitzada de l'alumnat	
41	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència – com a mínim entre setmana – a causa del desplaçament	
42	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat	
43	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats	
44	Monotonia i rutina	
45	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat	
46	Haver de contenir les emocions en la relació amb l'alumnat	
47	Reunions de professorat ineficients	
48	Canvis trimestrals d'horari lectiu	

Buidat 1r. qüestionari

Taula 31. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

Codi	FACTOR	Baix Llob-A 11	Nombre votants	Nombre vots
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		8	35
19	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		9	31
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		7	27
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		6	23
21	Manca de reconeixement social		7	21
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		5	18
39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		5	18
25	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		7	17
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		4	14
42	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat		4	12
12	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		4	9
9	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		2	8
10	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		2	8
16	Horaris irregulars.		2	8
20	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		4	8
45	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat		2	6
7	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.		4	5
23	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		2	5
29	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		2	5
30	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		2	5
32	Distància excessiva del domicili al lloc de treball		2	5
27	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		1	4
33	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		2	4
34	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).		1	4
43	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats		1	4
17	Retribució insuficient.		1	3
22	Conflictes i tensions amb els companys		1	3
24	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.		2	3
26	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent		2	3
35	Manca de temps per atendre les tutories		1	3
38	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		2	3
13	Haver d'impartir assignatures afins que no domines		1	2
40	Manca de temps per a l'atenció individualitzada de l'alumnat		1	2
11	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		1	1
15	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells		1	1
18	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		1	1
31	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla)		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 32. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

Núm. Ordre	Codi	Respostes 3r Qüestionari Baix Llob-A11	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	16	64	48,76
2	19	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	11	43	22,52
3	3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	11	28	14,67
4	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	9	29	12,43
5	4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	7	25	8,33
6	21	Manca de reconeixement social	5	13	3,10
7	2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	5	12	2,86
8	25	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	5	12	2,86
9	12	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	5	11	2,62
10	39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	4	12	2,29
11	20	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	4	11	2,10
12	45	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat	3	11	1,57
13	43	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats	3	8	1,14
14	7	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.	4	5	0,95
15	42	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat	2	8	0,76
16	9	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	2	4	0,38
17	10	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	1	4	0,19
18	30	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	1	3	0,14
19	40	Manca de temps per a l'atenció individualitzada de l'alumnat	1	3	0,14
20	32	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	1	2	0,10
21	35	Manca de temps per atendre les tutories	1	2	0,10
22	38	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	1	2	0,10
23	11	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	1	1	0,05
24	16	Horaris irregulars.	1	1	0,05

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/21. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

b) Dones ESO/Batxillerat

Aquest grup identifica a la primera ronda 48 factors que poden afectar la salut i/o el benestar del professorat (Taula 33) amb la participació de 25 professores.

A la primera votació – feta per 18 persones- solament són escollits 31 dels factors inicials, quedant exclosos els que no n'han rebut cap puntuació: 10, 13, 14, 15, 21, 24, 25, 30, 31, 34, 36, 37, 40, 44, 45, 46 i 48, i formant-se amb els 31 restants la relació per la tercera ronda (Taula 34)

Amb la tercera i darrera votació de 14 professores, es construeix la relació de consens d'aquest grup (Taula 35), d'on han quedat exclosos els factors següents: 7, 12, 16, 23, 26, 27, 32, 35, 38, 42 i 47.

Comparant les taules corresponents a les votacions podem observar la continuïtat del vot de les participants en els factors més significatius. La *'Desmotivació i poc interès de l'alumnat'* amb un IdP de 39,29 punts és el factor més destacat amb més del doble de punts que els immediats següents *'Contradicció entre els valors que s'exigeixen...'* i *'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits...'*, amb 17,71 i 15,43 punts respectivament.

'Actituds agressives i/o violentes...' passa del quart lloc que ocupava en la primera votació al vuitè lloc en la segona, en canvi es reforça amb vots i votants la *'Manca de disciplina...'* que passa a ocupar el seu lloc (anteriorment ocupava el cinquè lloc).

La *'Manca de participació...política educativa...'* i els *'Equips directius autoritaris...'* passen a ocupar llocs allunyats en la taula. En qualsevol cas es destaca que el factor relacionat amb l'autoritarisme i la manca de transparència l'havien expressat dues persones, donant-li un pes molt important. En la segona votació obté 4 punts d'una sola persona, la qual ens fa pensar que, com a mínim en aquest cas, hi ha una situació de deteriorament important de les relacions jeràrquiques.

Per resumir els factor més votats d'aquest grup són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i la societat', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents', 'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat', i 'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent'.

Taula 33. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

Codi	FACTOR	Baix Llob-A 21
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents	
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat	
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent	
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
7	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració	
8	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu	
9	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	
10	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
11	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula	
12	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	
13	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	
14	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells	
15	Horaris irregulars	
16	Retribució insuficient	
17	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
18	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat	
19	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	
20	Manca de reconeixement social	
21	Conflictes i tensions amb els companys	
22	Manca de respecte d'una part de l'alumnat	
23	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa	
24	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
25	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens)	
26	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
27	Manca de perspectives de promoció professional	
28	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	
29	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament	
30	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla)	
31	Demanda de responsabilitat afegida al professorat (en relació a accidents i lesions de l'alumnat) al realitzar activitats escolar o extraescolars	
32	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	
33	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	
34	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...)	
35	Les relacions conflictives amb alumnes	
36	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")	
37	Soroll	
38	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret)	
39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat	
40	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència – com a mínim entre setmana – a causa del desplaçament	
41	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats	
42	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat	
43	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	
44	Horari lectiu continuat excessiu (massa hores seguides sense descans)	
45	Exercici de càrrecs unipersonals sense atribució suficient de gestió, ni suport de l'Administració (en qüestions de personal, economia, disciplina,...)	
46	Reunions de professorat ineficients	
47	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes	
48	Canvis trimestrals d'horari lectiu	

Buidat 1r. qüestionari

Taula 34. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

Codi	FACTOR	Baix Llob-A 21	Nombre votants	Nombre vots
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		12	39
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat		7	28
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents		8	21
39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat		4	17
18	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat		4	16
17	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		5	15
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent		5	13
11	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula		3	11
43	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)		4	9
29	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament		3	9
22	Manca de respecte d'una part de l'alumnat		3	9
9	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		2	9
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		3	9
19	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		3	8
20	Manca de reconeixement social		2	7
6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball		2	7
28	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		3	6
32	Distància excessiva del domicili al lloc de treball		1	5
23	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa		2	5
8	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu		2	4
33	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		2	4
47	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes		1	3
42	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat		1	3
12	Haver d'impartir assignatures afins que no domines		1	3
7	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració		1	3
26	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		1	2
41	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats		1	1
38	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret)		1	1
35	Les relacions conflictives amb alumnes		1	1
27	Manca de perspectives de promoció professional		1	1
16	Retribució insuficient		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 35. Baix.21.3: Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Baix Llob-A - 21	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		11	50	39,29
2	3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat		8	31	17,71
3	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents		8	27	15,43
4	18	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat		6	21	9,00
5	4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent		8	14	8,00
6	11	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula		4	9	2,57
7	6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball		3	10	2,14
8	39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat		3	10	2,14
9	22	Manca de respecte d'una part de l'alumnat		3	8	1,71
10	20	Manca de reconeixement social		3	5	1,07
11	43	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)		2	5	0,71
12	17	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		2	4	0,57
13	29	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament		2	2	0,29
14	9	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		1	4	0,29
15	19	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		1	3	0,21
16	2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		1	2	0,14
17	33	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		1	2	0,14
18	8	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu		1	1	0,07
19	28	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		1	1	0,07
20	41	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats		1	1	0,07

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de Votants x Nombre de Vots)/14 . Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

c) Homes i Dones d'ESO/Batxillerat (Taula 36 d'agrupament de resultats)

Pel motius ja exposats anteriorment i degut al baix nombre de respostes en el col·lectiu de Dones d'ESO/Batxillerat, solament 14, els resultats d'aquest grup no es van poder mantenir diferenciats en la tercera i darrera votació. Observant la seva resposta i la del grup d'Homes ESO/Batxillerat veiem que, en els factors més significatius, hi ha un patró de resposta força similar (solament cal observar el nombre de vots i votants de cada factor) i per tant el seu agrupament no produeix cap distorsió en la resposta. Obtenim com a resultat la Taula 36, amb la participació de 35 professors i professores.

Els cinc factors més significatius d'aquest agrupament són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...', 'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents' i 'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent'.

Taula 36. Agrupament de resultats de la tercera ronda Homes/Dones ESO/Batxillerat de la Delegació Territorial Baix Llobregat – Anoia.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR Agrupament Homes i Dones Baix Llob-A d'ESO/Batxillerat	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	27	114	87,94
2	3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	19	59	32,03
3	19	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	17	64	31,09
4	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	17	56	27,2
5	4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	15	39	16,71
6	12	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	9	20	5,14
7	39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	7	22	4,40
8	21	Manca de reconeixement social	8	18	4,11
9	2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	6	14	2,4
10	20	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	5	14	2,00
11	25	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	5	12	1,71
12	43	Incertesa sobre el rendiment de la nostra feina. La dificultat de valorar els resultats	4	9	1,03
13	45	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat	3	11	0,94
14	6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	3	10	0,86
15	23	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	3	8	0,69
16	7	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.	4	5	0,57
17	10	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	2	8	0,46
18	42	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat	2	8	0,46
19	9	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	3	5	0,43
20	A	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	2	5	0,29
21	18	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	2	4	0,23
22	30	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	2	4	0,23
23	B	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament	2	2	0,11
24	40	Manca de temps per a l'atenció individualitzada de l'alumnat	1	3	0,09
25	32	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	1	2	0,06
26	35	Manca de temps per atendre les tutories	1	2	0,06
27	38	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	1	2	0,06
28	C	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	1	2	0,06
29	11	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	1	1	0,03
30	16	Horaris irregulars.	1	1	0,03

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/35. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

d) Homes Formació Professional

Els 38 participants d'aquest grup identifiquen a la primera ronda un total 58 factors (Taula 37).

Al fer la primera votació –segona ronda- no van rebre cap vot els quinze següents factors: 8, 11, 24, 30, 36, 37, 38, 40, 42, 44, 45, 46, 54, 55 i 58, els quals no van figurar a la relació per la darrera votació (Taula 38). Van votar 28 persones.

Realitzada la tercera ronda, 25 professors voten amb diferent intensitat 35 factors, quedant fora de la relació definitiva els ítems: 9, 16, 27, 34, 47, 50, 52 i 57, per no rebre'n cap punt (Taula 39)

El factor més votat per aquest grup, amb 33,75 punts és *'Desmotivació i poc interès de l'alumnat'*. En segon lloc a 14 punts de distància apareix, amb 46 vots de 10 persones (42% dels participants) *'Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/ incompliment)'*. Aquest factor solament ha estat votat, entre els deu primers, per aquests grup i pel d'Homes ESO/Batxillerat de la Delegació de Tarragona, en vuitè lloc. També el grup Dones ESO/Batxillerat de la Delegació de Barcelona – ciutat, el vota i surt en 11ena. Posició. En la resta de grups bé no ha sortit, no ha estat votat o té una significació molt baixa.

En aquest grup també es posa de manifest, en el lloc novè, la *'Manca de col·laboració/ comunicació entre companys per a fer la feina'*. No hi ha dubte que un i l'altre estan relacionats, però en tot cas sembla raonable pensar que quan s'arriba a la conclusió que hi ha *'incompetència/ incompliment'* ja no s'espera –ni tampoc es demana- cap *'col·laboració'* i el deteriorament del treball en equip és molt gran.

Malgrat això, hi ha un nombre interessant de set persones i un significatiu quart lloc –el més alt de tots els grups- que posen de manifest *'Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració'*.

Els cinc factors més significatius d'aquest grup són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)', Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent', 'Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració' i 'Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula'.

Taula 37. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes Formació Professional de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

Codi	FACTOR	Baix Llob-A. 12
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.	
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	
4	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	
5	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
6	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
7	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
8	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.	
9	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.	
10	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
11	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	
12	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
13	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
14	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	
15	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	
16	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells	
17	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	
18	Horaris irregulars.	
19	Retribució insuficient.	
20	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
21	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
22	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	
23	Manca de reconeixement social	
24	Conflictes i tensions amb els companys	
25	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
26	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	
27	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
28	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
29	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
30	Manca de ventilació	
31	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
32	Manca de perspectives de promoció professional	
33	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	
34	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla)	
35	Enllumenat inadequat (per ex.: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/ dificultat de regular la llum natural –persianes o cortines-)	
36	Risc d'accident per la manipulació de màquines, eines, instruments,...	
37	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
38	Les relacions conflictives amb alumnes.	
39	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	
40	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")	
41	Soroll	
42	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
43	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
44	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.	
45	Risc d'incendi/explosió e tallers i/o laboratoris. Sortides d'emergència poc adients o inexistents	
46	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat	
47	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat	
48	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	
49	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	
50	Manca de definició i concreció d'algunes tasques a realitzar.	
51	Excés de la càrrega de treball (absències de companys per malaltia, manca de suport per a preparar i realitzar pràctiques a tallers i/o laboratoris)	
52	Horari lectiu continuat excessiu (massa hores seguides sense descans)	
53	Exercici de càrrecs unipersonals sense atribució suficient de gestió, ni suport de l'Administració (en qüestions de personal, economia, disciplina,...)	
54	Manca de serveis, dutxes i vestidors	
55	Menyspreu a les persones que es dediquen a tasques d'organització i direcció dels centres docents (...en primer lloc pels sindicats)	
56	Reunions de professorat ineficients	
57	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	
58	Canvis trimestrals d'horari lectiu	

Buidat 1r. qüestionari

Taula 38. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes Formació Professional de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

Codi	FACTOR	Baix Llob-A 12	Nombre votants	Nombre Vots
6	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		7	27
49	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)		6	23
13	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		4	17
5	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		4	16
15	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		3	14
4	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		5	13
7	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball		3	13
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.		4	12
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		3	12
21	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		4	12
19	Retribució insuficient.		4	11
20	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		4	11
10	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		4	10
29	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		3	10
31	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		2	10
3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		3	9
39	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)		4	9
22	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		3	8
35	Enllumenat inadequat (per ex.: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/ dificultat de regular la llum natural –persianes o cortines-)		2	8
53	Exercici de càrrecs unipersonals sense atribució suficient de gestió, ni suport de l'Administració (en qüestions de personal, economia, disciplina,...)		4	8
27	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		3	7
28	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent		3	7
32	Manca de perspectives de promoció professional		2	7
47	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat		2	7
16	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells		2	6
23	Manca de reconeixement social		2	5
25	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		1	5
50	Manca de definició i concreció d'algunes tasques a realitzar.		1	5
51	Excés de la càrrega de treball (absències de companys per malaltia, manca de suport per a preparar i realitzar pràctiques a tallers i/o laboratoris)		2	5
12	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		3	4
26	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.		2	4
43	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		1	4
56	Reunions de professorat ineficients		2	4
17	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)		1	3
33	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		2	3
48	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)		2	3
52	Horari lectiu continuat excessiu (massa hores seguides sense descans)		1	3
57	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.		1	3
14	Haver d'impartir assignatures afins que no domines		1	2
18	Horaris irregulars.		2	2
9	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.		1	1
34	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla)		1	1
41	Soroll		1	1

Buidat 2n. qüestionari (correcció d'errors)

Taula 39. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes Formació Professional de la Delegació Territorial de Baix Llobregat - Anoia.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Baix Llob-A- 12	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	6	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		15	54	32,40
2	49	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)		10	46	18,40
3	5	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		11	33	14,52
4	3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		7	19	5,32
5	13	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		5	18	3,60
6	29	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		4	15	2,40
7	10	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		4	14	2,24
8	2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		4	13	2,08
9	39	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)		3	15	1,80
10	20	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		4	11	1,76
11	22	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		4	10	1,60
12	31	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		4	9	1,44
13	25	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		4	8	1,28
14	21	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		3	10	1,20
15	4	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		4	7	1,12
16	23	Manca de reconeixement social		4	7	1,12
17	19	Retribució insuficient.		4	7	1,12
18	28	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent		3	9	1,08
19	56	Reunions de professorat ineficients		3	9	1,08
20	7	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball		3	9	1,08
21	1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.		2	9	0,72
22	35	Enllumenat inadequat (per ex.: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/ dificultat de regular la llum natural -persianes o cortines-)		2	8	0,64
23	32	Manca de perspectives de promoció professional		2	6	0,48
24	18	Horaris irregulars.		2	5	0,40
25	15	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		2	4	0,32
26	33	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		2	3	0,24
27	43	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		1	5	0,20
28	17	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)		1	4	0,16
29	14	Haver d'impartir assignatures afins que no domines		2	2	0,16
30	26	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.		1	2	0,08
31	48	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)		1	2	0,08
32	12	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		1	1	0,04
33	41	Soroll		1	1	0,04
34	51	Excés de la càrrega de treball (absències de companys per malaltia, manca de suport per a preparar i realitzar pràctiques a tallers i/o laboratoris)		1	1	0,04
35	53	Exercici de càrrecs unipersonals sense atribució suficient de gestió, ni suport de l'Administració (en qüestions de personal, economia, disciplina,...)		1	1	0,04

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre devots) / 25. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

Delegació Territorial de Vallès Occidental

a) Homes ESO/Batxillerat i Formació Professional

Aquest grup, fent combinació entre homes d'ESO/Batxillerat i de Formació Professional, és a conseqüència del baix nombre de participants d'FP i del similar patró de resposta en els factors proposats per uns i altres en la primera ronda, en la qual identifiquen un total de 31 ítems que, al seu criteri, podrien afectar la salut i/o el benestar del professorat (Taula 40). El total de participants és de 24 professors.

A la primera votació, realitzada per 20 professors, queden exclosos els factors: 11 i 31, en no rebre cap vot i amb tots els demés es construeix la Taula 41, amb un total de 29 propostes sotmeses a votació en la tercera ronda.

En la segona votació –tercera ronda i 17 votants - no reben cap vot els factors: 7, 8 i 9; quedant la relació consensuada en 26 propostes, que ordenades de major a menor IdP, constitueix la Taula 42.

El factor que aglutina el consens dels participants és *'Desmotivació i poc interès de l'alumnat'* amb un IdP de 38,82 punts. Comparant les taules corresponents a les votacions podem observar que el canvi de posició més significatiu, pel notable increment de vots i votants, es produeix en el factor *'Manca de reconeixement i d'incentius professionals'* que passa a ocupar la segona posició i desplaça al lloc següent a *'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat'* que guanya votants, però perd vots. *'Esforç vocal...'* passa de la quarta posició a la sisena i la *'Precarietat de les instal·lacions...'* passa de la posició 12ena a la setena, mentre que *'Manca de suport de les famílies...'* també puja a la cinquena posició. *'Incertesa...desplaçament forçós...'*, encara que manté el nombre de votants, aquests el consideren menys, motiu pel qual queda en el vuitè lloc.

Resumint, els cinc factors que reben el major consens del grup són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Manca de reconeixement i d'incentius professionals', 'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat', 'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no als centres docents' i 'Manca de suport de les famílies a l'acció educativa'.

Taula 40. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat i Formació Professional de la Delegació Territorial del Vallès Occidental

Codi	FACTOR	Vallès 11/12
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
6	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	
7	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
8	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	
9	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	
10	Retribució insuficient.	
11	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
12	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
13	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	
14	Manca de reconeixement social	
15	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
16	Manca de suport al professorat per a l'actualització científico-tècnica i el reciclatge professional.	
17	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
18	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
19	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
20	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
21	Manca de perspectives de promoció professional	
22	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	
23	Soroll	
24	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
25	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
26	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.	
27	Exposició al fum del tabac	
28	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat	
29	La manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	
30	Exercici de càrrecs unipersonals sense atribució suficient de gestió, ni suport de l'Administració (en qüestions de personal, econòmica, de disciplina...)	
31	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	

Buidat 1r qüestionari

Taula 41. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat i Formació Professional de la Delegació Territorial del Vallès Occidental

Codi FACTOR	Vallès 11/12	Nombre votants	Nombre vots
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	11	47
12	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	6	21
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	7	19
5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	6	19
13	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	5	15
4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	4	13
18	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	3	11
24	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	3	11
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	2	10
15	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	3	10
17	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	4	10
21	Manca de perspectives de promoció professional	3	10
20	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	4	9
16	Manca de suport al professorat per a l'actualització científica - tècnica i el reciclatge professional.	3	8
9	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	2	7
22	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	2	7
25	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	2	7
14	Manca de reconeixement social	3	6
19	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	2	6
28	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat	2	6
29	La manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	3	6
10	Retribució insuficient.	2	5
26	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.	2	5
6	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	2	3
7	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	1	3
30	Exercici de càrrecs unipersonals sense atribució suficient de gestió, ni suport de l'Administració (en qüestions de personal, econòmica, de disciplina...)	3	3
8	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	1	2
23	Soroll	1	2
27	Exposició al fum del tabac	1	2

Buidat 2n. qüestionari

Taula 42. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/Batxillerat i Formació Professional de la Delegació Territorial del Vallès Occidental

Núm. Ordre	Codi FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Vallès 11-12	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	12	55	38,82
2	13	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	10	30	17,65
3	12	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	7	20	8,24
4	2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	7	17	7,00
5	17	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	5	15	4,41
6	5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	4	11	2,59
7	20	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	4	11	2,59
8	4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	4	9	2,12
9	18	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	3	11	1,94
10	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	3	9	1,59
11	16	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic-tècnica i el reciclatge professional.	3	9	1,59
12	29	La manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	3	8	1,41
13	22	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	2	10	1,18
14	30	Exercici de càrrecs unipersonals sense atribució suficient de gestió, ni suport de l'Administració (en qüestions de personal, econòmica, de disciplina...)	3	4	0,71
15	10	Retribució insuficient.	2	4	0,47
16	6	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	2	3	0,35
17	9	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	2	3	0,35
18	15	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	1	4	0,24
19	24	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	1	4	0,24
20	28	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat	1	4	0,24
21	14	Manca de reconeixement social	1	3	0,18
22	19	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	1	3	0,18
23	26	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.	1	3	0,18
24	21	Manca de perspectives de promoció professional	1	2	0,12
25	23	Soroll	1	2	0,12
26	25	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	1	2	0,12

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/17. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

b) Dones ESO/Batxillerat

Aquest grup Delphi de 24 professors, identifica en la primera ronda un total de 32 factors (Taula 43), que seran sotmesos a les següents votacions.

A la segona ronda participen 21 persones que no donen cap vot als factors: 23, 25, 26, 28, 29 i 31 i es sotmet a la tercera votació la relació de la Taula 44.

Les 18 participants de la tercera ronda no atorgaran cap vot als factors: 7, 11, 19, 24 i 32, formant-se la relació de consens de Taula 45 definitiva.

Comparant les dues votacions realitzades podem observar que *‘Soroll’* i *‘Esforç vocal...’*, passen de posicions força endarrerides a ocupar respectivament els llocs 9 i 10 de la taula. En el primer cas hi ha un guany notable de votants –es dobla els inicials- i de vots, en el segon es guanya solament un vot. Es desplacen a la baixa *‘Actituds agressives...’* i *‘Manca de recursos materials/didàctics...’*. En ambdós casos perden un important nombre de vots i votants.

Els quatre primers factors es mantenen en idèntiques posicions des de la primera votació fins al final, conservant un nombre de votants força similar.

Els cinc factors més votats per aquest grup són:

‘Desmotivació i poc interès de l’alumnat’, *Complexitat de l’atenció d’alumnes amb dèficits i/o ritmes d’aprenentatge molt diferents’*, *‘Manca de disciplina d’una part de l’alumnat’*, *‘Manca de suport de les famílies a l’acció educativa’* i *‘Manca de reconeixement social’*.

Taula 43. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial del Vallès Occidental

Codi FACTOR	Vallès 21
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat
4	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.
5	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.
6	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)
7	Retribució insuficient.
8	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.
9	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.
10	Manca de reconeixement social
11	Conflictes i tensions amb els companys
12	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.
13	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.
14	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent
15	Manca de perspectives de promoció professional
16	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.
17	Enllumenat inadequat (per exemple: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/dificultats de regular la llum natural -persianes o cortines-)
18	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)
19	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")
20	Soroll
21	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).
22	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.
23	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.
24	Exposició al fum del tabac
25	Conflictes amb l'equip directiu.
26	Fer una feina sedentària que no permet l'exercici físic
27	Reunions de professorat ineficients
28	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.
29	Organització horària que fa difícil combinar el treball amb les responsabilitats familiars
30	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar
31	Canvis trimestrals de l'horari lectiu
32	Haver de transportar amb freqüència aparells pesats (de transparències, vídeos, ...)

Buidat 1r. qüestionari

Taula 44. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial del Vallès Occidental

Codi	FACTOR	Vallès21	Nombre votants	Nombre vots
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		13	41
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		10	34
9	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		8	33
13	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		7	26
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		8	24
10	Manca de reconeixement social		7	21
22	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		5	17
5	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		4	15
14	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent		5	15
8	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		5	12
12	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		3	9
21	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		2	8
4	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		3	7
6	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		2	7
20	Soroll		3	7
30	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar		4	7
15	Manca de perspectives de promoció professional		2	6
18	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)		3	5
32	Haver de transportar amb freqüència aparells pesats (de transparències, vídeos, ...)		1	4
7	Retribució insuficient.		1	3
16	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.		2	3
24	Exposició al fum del tabac		1	3
27	Reunions de professorat ineficients		2	3
17	Enllumenat inadequat (per exemple: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/dificultats de regular la llum natural - persianes o cortines-)		2	2
19	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")		1	2
11	Conflictes i tensions amb els companys		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 45. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial del Vallès Occidental

Núm. Ordre	Codi	FACTOR Respostes 3r Qüestionari Vallès_21	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	12	48	32,00
2	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	10	40	22,22
3	9	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	9	30	15,00
4	13	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	9	28	14,00
5	10	Manca de reconeixement social	6	22	7,33
6	5	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	5	22	6,11
7	2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	6	14	4,67
8	8	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	6	13	4,33
9	20	Soroll	6	10	3,33
10	4	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	3	8	1,33
11	14	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	2	7	0,78
12	22	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	2	7	0,78
13	15	Manca de perspectives de promoció professional	2	3	0,33
14	18	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	2	3	0,33
15	16	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.	2	2	0,22
16	30	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar	2	2	0,22
17	27	Reunions de professorat ineficients	1	3	0,17
18	6	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	1	2	0,11
19	12	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	1	2	0,11
20	21	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	1	2	0,11
21	17	Enllumenat inadequat (per exemple: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/dificultats de regular la llum natural - persianes o cortines-)	1	1	0,06

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de Votants x Nombre de vots)/18. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

Delegació Territorial de Girona

a) Homes i Dones ESO/Batxillerat

Aquest grup de 32 professors i professores identifica en la primera ronda un total de 46 factors (Taula 46).

En la primera votació els i les 25 participants no van donar cap vot a les proposicions: 23, 28, 31, 33, 36, 40 i 46 que queden excloses de la següent votació (Taula 47).

A la tercera ronda no reben cap vot els factors: 6, 12, 19, 34, 37, 41, 42 i 45, i per aquest motiu no figuren en la relació definitiva de consens de la Taula 48. Van votar 24 persones.

Comparant les taules corresponents a les dues votacions podem observar que els cinc primers de la primera votació, encara que amb un canvi de posició jeràrquica entre el tres (*‘Contradicció entre els valors que s’exigeixen...’*) i l’u (*‘Complexitat de l’atenció d’alumnes amb dèficits...’*), continuen sent el mateixos en la segona votació.

De les posicions 6 al 10, en la segona votació (Taula 48), s’ha vist desplaçat el factor 35 (*‘Les relacions conflictives amb alumnes’*), fins la posició 18ena. i en canvi ha passat al novè lloc el 14 (*‘Retribució insuficient’*) factor aquest, que també citen els col·lectius de Lleida i el de dones d’FP de Barcelona i Província, però en els tres casos en llocs molt allunyats dels considerats principals.

Els cinc factors amb més consens i puntuació són:

‘Desmotivació i poc interès de l’alumnat’, ‘Manca de disciplina d’una part de l’alumnat’, ‘Contradicció entre els valors que s’exigeixen i promouen a l’escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat’, ‘Complexitat de l’atenció d’alumnes amb dèficits i/o ritmes d’aprenentatge molt diferents’ i ‘Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent’.

Taula 46. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Girona.

Codi	FACTOR	Girona 11/21
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
7	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.	
8	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
10	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
11	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	
12	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	
13	Horaris irregulars.	
14	Retribució insuficient.	
15	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
16	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
17	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	
18	Manca de reconeixement social	
19	Conflictes i tensions amb els companys	
20	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
21	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	
22	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
23	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
24	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
25	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
26	Manca de perspectives de promoció professional	
27	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	
28	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla)	
29	Demanda de responsabilitat afegida al professorat (en relació a accidents i lesions de l'alumnat) al realitzar activitats escolar o extraescolars	
30	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	
31	Enllumenat inadequat (per ex.: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/ dificultat de regular la llum natural –persianes o cortines-)	
32	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	
33	Risc d'accident per la manipulació de màquines, eines, instruments,...	
34	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
35	Les relacions conflictives amb alumnes.	
36	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	
37	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.	
38	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")	
39	Soroll	
40	Manca de neteja	
41	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
42	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
43	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	
44	Reunions de professorat ineficients	
45	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	
46	Canvis trimestrals d'horari lectiu	

Buidat 1r. qüestionari

**Taula 47. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/
Batxillerat de la Delegació Territorial de Girona.**

Codi FACTOR	Girona11/21	Nombre votants	Nombre vots
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	13	36
16	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	8	26
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	7	25
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	6	24
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	6	17
22	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	6	17
35	Les relacions conflictives amb alumnes.	4	17
10	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	5	16
43	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	7	16
17	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	4	12
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	2	10
14	Retribució insuficient.	4	10
15	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	3	10
7	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.	2	9
8	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	3	9
25	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	5	9
30	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	2	9
32	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	3	9
12	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	2	8
24	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	2	7
29	Demanda de responsabilitat afegida al professorat (en relació a accidents i lesions de l'alumnat) al realitzar activitats escolar o extraescolars	3	7
9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	2	6
44	Reunions de professorat ineficients	2	6
19	Conflictes i tensions amb els companys	2	5
42	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	1	5
13	Horaris irregulars.	1	4
20	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	1	4
37	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.	1	4
41	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	2	4
11	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	1	3
34	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	2	3
6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	1	2
18	Manca de reconeixement social	1	2
21	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	2	2
26	Manca de perspectives de promoció professional	1	2
39	Soroll	1	2
45	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	1	2
27	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	1	1

Buidat 2n. qüestionari

**Taula 48. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/
Batxillerat de la Delegació Territorial de Girona.**

Núm. Ordre	Codi FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Girona_11-21	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	16	67	44,67
2	16	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	14	52	30,33
3	3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	11	41	18,79
4	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	10	34	14,17
5	4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	9	25	9,38
6	22	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	7	18	5,25
7	17	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	5	10	2,08
8	43	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	4	12	2,00
9	14	Retribució insuficient.	4	10	1,67
10	10	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	5	8	1,67
11	13	Horaris irregulars.	3	10	1,25
12	15	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	3	7	0,88
13	25	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	4	5	0,83
14	8	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	2	7	0,58
15	20	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	2	7	0,58
16	26	Manca de perspectives de promoció professional	2	7	0,58
17	32	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	2	6	0,50
18	35	Les relacions conflictives amb alumnes.	2	6	0,50
19	2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	2	4	0,33
20	24	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	2	3	0,25
21	30	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	1	5	0,21
22	7	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.	2	2	0,17
23	9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	1	3	0,13
24	11	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	1	3	0,13
25	27	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	1	2	0,08
26	29	Demanda de responsabilitat afegida al professorat (en relació a accidents i lesions de l'alumnat) al realitzar activitats escolar o extraescolars	1	2	0,08
27	18	Manca de reconeixement social	1	1	0,04
28	21	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	1	1	0,04
29	39	Soroll	1	1	0,04
30	44	Reunions de professorat ineficients	1	1	0,04

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/24. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

Delegació Territorial de Lleida

a) Homes i Dones ESO/Batxillerat

Aquest col·lectiu de 29 professors i professores, identifica en la primera ronda un total de 31 factors (Taula 49).

Posada a votació aquesta relació en la segona ronda, en la qual participen 21 persones, queden exclosos els factors: 18, 23, 24, 29 i 31 i es construeix la taula següent (Taula 50) que es sotmet a nova votació.

Després de la tercera ronda i amb el vot de 18 participants, es construeix la relació de consens definitiva (Taula 51) de la qual han quedat exclosos els factors: 4, 12, 19, 25, 27 i 28, que no van rebre cap vot.

Comparant les relacions corresponents a la segona i tercera ronda podem observar que els quatre factors més votats a la segona votació, també van ser-ho a la primera i en el mateix ordre. El factor 14è *'Manca de reconeixement social'*, ha passat a ocupar el 5è lloc, malgrat tenir el mateix nombre de votants, perquè aquests li han donat més importància –encara que solament dos vots més -. En canvi *'Excessiu nombre d'alumnes...'*, perdent un votant disminueix en cinc vots, és a dir, el conjunt de professorat que el vota li dóna menys importància.

Els cinc factors més votats per aquest grup són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents', 'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent', 'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat' i 'Manca de reconeixement social'.

Taula 49. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Lleida.

Codi	FACTOR	Lleida 11/21
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
6	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	
7	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
8	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
9	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	
10	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	
11	Retribució insuficient.	
12	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
13	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
14	Manca de reconeixement social	
15	Conflictes i tensions amb els companys	
16	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
17	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
18	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
19	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
20	Manca de perspectives de promoció professional	
21	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	
22	Demanda de responsabilitat afegida al professorat (en relació a accidents i lesions de l'alumnat) al realitzar activitats escolars o extraescolars.	
23	Risc d'accidents per la manipulació de màquines, eines, instruments, ...	
24	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	
25	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
26	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
27	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència - com a mínim entre setmana- deguda al desplaçament forçós.	
28	Excés d'horari lectiu	
29	Conflictes amb l'equip directiu.	
30	Reunions de professorat ineficients	
31	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	

Buidat 1r. qüestionari

**Taula 50. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/
Batxillerat de la Delegació Territorial de Lleida.**

Codi	FACTOR	Lleida11-21	Nombre votants	Nombre vots
3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		14	46
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		12	43
2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		9	32
13	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		10	32
8	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		6	18
26	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		4	16
14	Manca de reconeixement social		6	14
10	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		5	12
11	Retribució insuficient.		4	12
16	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		2	10
17	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		3	10
20	Manca de perspectives de promoció professional		4	9
5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		5	8
15	Conflictes i tensions amb els companys		2	8
21	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		3	8
7	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		2	7
30	Reunions de professorat ineficients		2	6
4	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball		1	5
6	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		1	4
9	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.		2	3
12	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		1	3
22	Demanda de responsabilitat afegida al professorat (en relació a accidents i lesions de l'alumnat) al realitzar activitats escolars o extraescolars.		2	3
27	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència - com a mínim entre setmana-deguda al desplaçament forçós.		2	3
19	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		1	1
25	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		1	1
28	Excés d'horari lectiu		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 51. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes i Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Lleida.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Lleida_11-21	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	3	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		14	57	44,33
2	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		12	48	32
3	2	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		11	39	23,83
4	13	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		9	31	15,50
5	14	Manca de reconeixement social		6	16	5,33
6	8	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		5	13	3,61
7	26	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		5	8	2,22
8	11	Retribució insuficient.		4	7	1,56
9	17	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		4	7	1,56
10	10	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		3	9	1,50
11	20	Manca de perspectives de promoció professional		3	6	1,00
12	16	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		2	6	0,67
13	15	Conflictes i tensions amb els companys		2	4	0,44
14	7	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		2	3	0,33
15	21	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		2	3	0,33
16	6	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		1	5	0,28
17	5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		2	2	0,22
18	30	Reunions de professorat ineficients		1	3	0,17
19	9	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.		1	2	0,11
20	22	Demanda de responsabilitat afegida al professorat (en relació a accidents i lesions de l'alumnat) al realitzar activitats escolars o extraescolars.		1	1	0,06

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/18. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

Delegació Territorial de Tarragona

a) Homes ESO/Batxillerat

Aquest grup, de 28 professors, identifica un total de 44 factors en la primera ronda (Taula 52).

Posada a votació aquesta relació, en la segona ronda participen 22 persones que no emeten cap vot favorable a les proposicions: 7, 8, 14, 15, 21, 25, 35, 42, 43 i 44, motiu pel qual no constaran en la següent relació (Taula 53) que estarà formada per 34 ítems.

En la tercera i darrera ronda –2a. votació i 19 participants - s'exclouen els factors: 1, 13, 26, 28, 30, 31, 36 i 37, quedant constituïda la relació de consens per 26 proposicions (Taula 54).

Comparant els resultats de la segona i tercera votació que, malgrat dos de les proposicions inicialment votades (factors: 20 i 23), passen al final a posicions molt allunyades en la relació de consens, la resta es mantenen en posicions d'ordre similar en ambdues, tenint la resposta una bona estabilitat.

La dispersió entre els cinc primers factors en la tercera ronda, és més petita del que fins ara havíem observat en les relacions de consens dels altres grups de les mateixes característiques (homes ESO/Batxillerat).

Les proposicions que acumulen el major consens són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent', Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents' i Manca de disciplina d'una part de l'alumnat'.

Taula 52. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.

Codi	FACTOR	Tarragona 11
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.	
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	
4	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	
5	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
6	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
7	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
8	Dificultat per atendre els problemes d'immigració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.	
9	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
10	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	
11	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
12	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
13	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	
14	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells	
15	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	
16	Horaris irregulars.	
17	Retribució insuficient.	
18	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
19	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
20	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	
21	Manca de reconeixement social	
22	Conflictes i tensions amb els companys	
23	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
24	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
25	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
26	Manca de ventilació	
27	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
28	Manca de perspectives de promoció professional	
29	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	
30	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla)	
31	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	
32	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	
33	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
34	Les relacions conflictives amb alumnes.	
35	Manca de temps per atendre les tutories	
36	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	
37	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")	
38	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
39	Exposició al fum del tabac	
40	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	
41	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	
42	Menyspreu a les persones que es dediquen a tasques d'organització i direcció dels centres docents (...en primer lloc pels sindicats)	
43	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	
44	Canvis trimestrals d'horari lectiu	

Buidat 1r qüestionari

Taula 53. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.

Codi	FACTOR	Tarragona11	Nombre votants	Nombre vots
6	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		9	31
4	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		6	23
19	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		6	22
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		6	19
20	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		6	17
5	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		4	16
34	Les relacions conflictives amb alumnes.		4	14
23	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		4	13
41	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)		4	13
18	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		5	12
24	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		4	11
27	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		5	11
32	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		2	10
38	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		3	10
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.		2	9
3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		3	9
9	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		3	7
12	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		2	7
29	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		3	6
33	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).		2	6
10	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		2	5
17	Retribució insuficient.		1	5
31	Distància excessiva del domicili al lloc de treball		2	5
36	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)		1	5
40	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)		2	4
11	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		2	3
22	Conflictes i tensions amb els companys		2	3
26	Manca de ventilació		1	3
28	Manca de perspectives de promoció professional		2	3
37	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")		1	3
16	Horaris irregulars.		1	2
30	Manca d'adaptació a les exigències de la feina per raó de l'edat (envelliment de la plantilla)		1	2
39	Exposició al fum del tabac		1	2
13	Haver d'impartir assignatures afins que no domines		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 54. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Tarragona_11	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	6	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		9	34	16,11
2	5	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		9	26	12,32
3	4	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		8	26	10,95
4	2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		8	22	9,26
5	19	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		7	25	9,21
6	34	Les relacions conflictives amb alumnes.		6	22	6,95
7	18	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		5	17	4,47
8	41	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)		4	11	2,32
9	24	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		4	10	2,11
10	27	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		3	11	1,74
11	9	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		3	9	1,42
12	10	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		3	9	1,42
13	40	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)		3	9	1,42
14	29	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		3	7	1,11
15	38	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		2	7	0,74
16	16	Horaris irregulars.		2	6	0,63
17	12	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		2	5	0,53
18	23	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		2	5	0,53
19	3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		2	4	0,42
20	11	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		2	3	0,32
21	22	Conflictes i tensions amb els companys		2	3	0,32
22	32	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		1	5	0,26
23	17	Retribució insuficient.		2	2	0,21
24	33	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).		1	3	0,16
25	20	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		1	2	0,11
26	39	Exposició al fum del tabac		1	2	0,11

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/19. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

b) Dones ESO/Batxillerat

Aquest grup, amb 26 participants, identifica un total de 48 factors a la primera ronda (Taula 55).

A la primera votació, realitzada per 21 professores, en descarten 17 que no reben cap punt i són: 6, 11, 12, 18, 19, 21, 23, 29, 31, 34, 37, 38, 40, 44, 45, 46 i 48; els quals no passaran a la següent ronda que queda formada per una relació de 31 ítems (Taula 56).

Realitzada la segona votació –tercera ronda amb 17 votants- la relació de consens queda formada per 24 factors (Taula 57) en la qual destaca ‘Complexitat de l’atenció d’alumnes amb dèficits i/o ritmes d’aprenentatge molt diferents’ com a ítem més votat i a considerable distància l’immediat següent ‘Desmotivació i poc interès de l’alumnat’, amb 49,41 i 23,29 punts respectivament. No han rebut cap vot les següents proposicions: 7, 9, 26, 30, 35, 36 i 41, que desapareixen de la relació definitiva.

Comparant les taules de la segona i tercera votació observem una més gran dispersió en el vot, amb una distància entre el primer i el cinquè superior a 40 punts, encara que la major part d’ítems votats a la segona ronda es mantenen a la tercera en posicions similars. L’excepció serien els factors 22 i 32 que passen, respectivament, a ocupar llocs molt diferents en la relació definitiva, en comparació amb la primera votació (‘Manca de suport de les famílies...’, retrocedeix fins el lloc 22, mentre que ‘Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina’ avança al lloc 10). Aquest últim el citen 3 de 17 professores, aproximadament un 18%, la qual cosa ens indica la presència de la problemàtica.

Els cinc factors més significatius i amb més consens en aquest grup són:

*‘Complexitat de l’atenció d’alumnes amb dèficits i/o ritmes d’aprenentatge molt diferents’,
‘Desmotivació i poc interès de l’alumnat’, ‘Manca de disciplina d’una part de l’alumnat’,
‘Excessiu nombre d’alumnes que ha d’atendre un professor/a a l’aula’ i ‘Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu’.*

Taula 55. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.

Codi	FACTOR	Tarragona 2 1
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
7	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.	
8	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
10	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
11	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	
12	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells	
13	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	
14	Horaris irregulars.	
15	Retribució insuficient.	
16	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
17	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
18	Manca de reconeixement social	
19	Conflictes i tensions amb els companys	
20	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
21	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	
22	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
23	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
24	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
25	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
26	Manca de perspectives de promoció professional	
27	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	
28	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.	
29	Demanda de responsabilitat afegida al professorat (en relació a accidents i lesions de l'alumnat) al realitzar activitats escolar o extraescolars	
30	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	
31	Enllumenat inadequat (per ex.: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/ dificultat de regular la llum natural –persianes o cortines-)	
32	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	
33	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
34	Manca de temps per atendre les tutories	
35	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.	
36	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")	
37	Soroll	
38	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
40	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència – com a mínim entre setmana – a causa del desplaçament	
41	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat	
42	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat	
43	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	
44	Excés de la càrrega de treball (absències de companys per malaltia, manca de suport per a preparar i realitzar pràctiques a tallers i/o laboratoris)	
45	Excés d'horari lectiu	
46	Fer una feina sedentària que no permet l'exercici físic	
47	Reunions de professorat ineficients	
48	Canvis trimestrals d'horari lectiu	

Buidat 1r. Questionari

Taula 56. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.

Codi	FACTOR	Tarragona21	Nombre votants	Nombre vots
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		8	31
10	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		7	28
17	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		8	26
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		9	23
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		6	20
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		5	19
8	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		7	17
43	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)		4	16
22	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		3	12
25	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		4	11
27	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		4	10
15	Retribució insuficient.		5	9
30	Distància excessiva del domicili al lloc de treball		2	9
39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		4	9
16	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina		3	7
20	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		3	7
42	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat		2	7
28	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.		3	5
47	Reunions de professorat ineficients		1	5
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		1	4
9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		1	4
24	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		1	3
33	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).		1	3
35	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.		1	3
36	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")		1	3
13	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)		1	2
14	Horaris irregulars.		1	2
26	Manca de perspectives de promoció professional		1	2
7	Les exigències d'adaptació als canvis socials i nous models de comportament dels joves.		1	1
32	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		1	1
41	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 57. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones d'ESO/ Batxillerat de la Delegació Territorial de Tarragona.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR	Respostes 3r Qüestionari Tarragona_21	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		14	60	49,41
2	5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		11	36	23,29
3	17	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		8	30	14,12
4	10	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		6	23	8,12
5	8	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		7	15	6,18
6	3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		5	11	3,24
7	4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		5	11	3,24
8	43	Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)		4	13	3,06
9	25	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		4	12	2,82
10	32	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		3	7	1,24
11	15	Retribució insuficient.		3	6	1,06
12	28	Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.		2	6	0,71
13	39	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		2	4	0,47
14	16	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		1	3	0,18
15	27	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		1	3	0,18
16	2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		1	2	0,12
17	13	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)		1	2	0,12
18	14	Horaris irregulars.		1	2	0,12
19	20	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		1	2	0,12
20	33	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).		1	2	0,12
21	47	Reunions de professorat ineficients		1	2	0,12
22	22	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		1	1	0,06
23	24	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		1	1	0,06
24	42	Manca de formació pedagògica i didàctica del professorat		1	1	0,06

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/17. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

Els resultats en Dones de Formació Professional que treballen a les Delegacions Territorials de Barcelona (Barcelona – Comarques, Baix Llobregat - Anoia i Vallès Occidental).

El grup format per les 53 Dones d'FP, denominat Barcelona – Província (Bcna – prov.), agrupa totes les dones de formació professional d'aquest àmbit territorial i en la primera ronda identifica un total de 47 factors (Taula 58).

Realitzada la primera votació – segona ronda- , no reben cap vot i s'exclouran les proposicions: 25, 32, 42 i 47. Ordenada la nova relació, d'acord amb els vots rebuts, les 43 proposicions restants queden recollides a la Taula 59. Van participar 45 professores.

En la segona votació, realitzada per 37 professores, no es van puntuar els factors: 6, 29, 30, 34, 35, 39 i 45; i la relació definitiva queda constituïda per les 36 proposicions de la Taula 60.

Comparant les taules corresponents a les votacions, podem observar que l'ordre dels cinc primers factors es manté idèntic i que els tres primers es reforcen en quant a votants i vots.

'Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu', votat pel 46% de les professores participants i ocupant el segon lloc en la jerarquia, adquireix especial importància en aquest col·lectiu, malgrat situar-se a 20 punts del primer factor. Juntament amb aquest grup, el citen entre els cinc primers els homes d'FP de Barcelona – ciutat i Barcelona – Comarques, i les dones d'ESO/Batxillerat de Tarragona.

En aquest grup, encara que allunyat dels factors principals, cobra especial rellevància perquè ocupa la 4 posició la 'Inestabilitat en el lloc de treball...amb possibilitat de perdre la feina', que voten una mica més del 24% de les professores participants. També és rellevant que 'Tasques afegides a la docència...' ocupi el sisè i especialment que hagi pujant des del lloc 21è (és de destacar que són els dos grups de dones d'FP les que més puntuen aquests factor).

Els cinc ítems amb major Índex de Preocupació són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu', 'Manca de reconeixement i d'incentius professionals', 'Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina' i 'Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells'.

Taula 58. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Barcelona (Barcelona – Comarques, Baix Llobregat - Anoia i Vallès Occidental).

Codi	FACTOR	Província Bcn-22
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.	
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
7	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
8	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	
9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
10	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	
11	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	
12	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.	
13	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	
14	Horaris irregulars.	
15	Retribució insuficient.	
16	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
17	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
18	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	
19	Manca de reconeixement social	
20	Conflictes i tensions amb els companys	
21	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
22	Manca de suport al professorat per a l'actualització científica - tècnica i el reciclatge professional.	
23	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
24	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
25	Manca de ventilació	
26	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
27	Manca de perspectives de promoció professional	
28	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	
29	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.	
30	Enllumenat inadequat (per exemple: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/dificultats de regular la llum natural -persianes o cortines-)	
31	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	
32	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
33	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	
34	Manca d'un espai pel professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.	
35	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")	
36	Soroll	
37	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
38	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
39	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència - com a mínim entre setmana- deguda al desplaçament forçós.	
40	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.	
41	Exposició al fum del tabac	
42	Haver de fer un treball monòton i rutinari	
43	La manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	
44	Reunions de professorat ineficients	
45	Excés d'horari lectiu	
46	Organització horària que fa difícil combinar el treball amb les responsabilitats familiars	
47	Inseguretat per agressions i/o atracaments en centres ubicats en barris marginals.	

Buidat 1r. qüestionari

Taula 59. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Barcelona. (Barcelona – Comarques, Baix Llobregat - Anoia i Vallès Occidental).

Codi	FACTOR	Prov-Bcn22	Nombre votants	Nombre vots
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		16	54
7	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		16	44
18	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		12	43
31	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		9	38
12	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.		8	29
10	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.		7	27
3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		10	23
17	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		7	23
22	Manca de suport al professorat per a l'actualització científica - tècnica i el reciclatge professional.		7	23
8	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		7	22
27	Manca de perspectives de promoció professional		7	22
11	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		4	20
15	Retribució insuficient.		8	18
24	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent		6	17
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.		6	16
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		4	16
19	Manca de reconeixement social		7	16
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		7	15
16	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		5	15
13	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)		4	14
28	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		5	14
23	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		5	12
33	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)		4	12
21	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		4	10
36	Soroll		3	10
41	Exposició al fum del tabac		3	10
6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball		3	9
9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		5	9
43	La manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)		5	9
14	Horaris irregulars.		3	8
37	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		2	6
20	Conflictes i tensions amb els companys		1	5
26	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		2	5
29	Distància excessiva del domicili al lloc de treball.		2	5
40	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.		1	5
38	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		1	4
35	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")		1	3
39	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència - com a mínim entre setmana- deguda al desplaçament forçós.		1	3
44	Reunions de professorat ineficients		2	3
45	Excés d'horari lectiu		1	3
34	Manca d'un espai pel professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.		1	2
46	Organització horària que fa difícil combinar el treball amb les responsabilitats familiars		2	2
30	Enllumenat inadequat (per exemple: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/dificultats de regular la llum natural -persianes o cortines-)		1	1

Buidat 2on. qüestionari

Taula 60. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Barcelona (Barcelona – Comarques, Baix Llobregat - Anoia i Vallès Occidental).

Núm. Ordre	Codi	FACTOR Respostes 3r Qüestionari Dones-FP_Bcn-Prov_22	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	21	83	47,11
2	7	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	17	58	26,65
3	18	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	14	53	20,05
4	31	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	9	37	9,00
5	12	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.	9	21	5,11
6	28	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	7	26	4,92
7	10	Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	7	22	4,16
8	27	Manca de perspectives de promoció professional	7	21	3,97
9	3	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	6	16	2,59
10	15	Retribució insuficient.	6	15	2,43
11	16	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	6	14	2,27
12	8	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	5	15	2,03
13	22	Manca de suport al professorat per a l'actualització científica - tècnica i el reciclatge professional.	6	11	1,78
14	4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	5	13	1,76
15	43	La manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	5	12	1,62
16	24	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	4	13	1,41
17	19	Manca de reconeixement social	4	12	1,30
18	1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.	4	11	1,19
19	26	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	3	8	0,65
20	11	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	4	6	0,65
21	41	Exposició al fum del tabac	4	5	0,54
22	46	Organització horària que fa difícil combinar el treball amb les responsabilitats familiars	2	8	0,43
23	2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	2	6	0,32
24	21	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	2	6	0,32
25	36	Soroll	2	6	0,32
26	13	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	2	5	0,27
27	14	Horaris irregulars.	2	5	0,27
28	23	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	2	5	0,27
29	17	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	2	4	0,22
30	33	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	2	4	0,22
31	20	Conflictes i tensions amb els companys	1	5	0,14
32	38	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	1	5	0,14
33	40	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.	1	5	0,14
34	9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	1	3	0,08
35	37	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	1	2	0,05
36	44	Reunions de professorat ineficients	1	2	0,05

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/37. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

Els resultats en Dones de Formació Professional que treballen a les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona

Aquest grup denominat Dones d'FP - Resta de Catalunya, agrupa les dones de formació professional que treballen fora de la província de Barcelona. Van contestar a la primera ronda 27 professores que identifiquen un total de 46 factors (Taula 61).

La taula de resultats anterior es va sotmetre a la primera votació, en la qual participen 20 professores, les quals no donen cap vot als ítems: 2, 6, 13, 17, 28, 30, 33, 38, 39, 42 i 46; i per aquest motiu no consten en la relació que passa a la segona votació (Taula 62).

En la tercera ronda no reben cap vot els ítems: 22, 24, 34, 37 i 41, havent votat el mateix nombre que la vegada anterior. La relació definitiva, consensuada i ordenada, la constitueixen 30 factors (Taula 63).

Comparant les votacions de la segona i tercera ronda, podem observar que entre els deu primers ítems es produeixen petits canvis en la posició jeràrquica d'alguns ells, degut a l'augment i concentració de vots, i no tant a l'augment de votants. La dispersió de vot entre els cinc primers factors és petita (menys de 4 punts) i el nombre de persones que voten els quatre primers és sempre constant (7 votants).

Crida l'atenció en aquest grup l'elevada puntuació que obtenen factors com 'Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)' i 'Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)' perquè en la resta de grups apareixen, però amb puntuacions més baixes.

Els cinc factors que concentren el major nombre de votants i vots són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent', 'Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)', 'Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)' i 'Manca de suport per a l'actualització científic – tècnica i el reciclatge professional'.

Taula 61. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.

Codi	FACTOR	Resta CAT 22
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.	
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
6	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
7	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
8	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	
9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
10	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
11	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	
12	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	
13	Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells	
14	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	
15	Horaris irregulars.	
16	Retribució insuficient.	
17	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
18	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
19	Manca de reconeixement i d'incentius professionals	
20	Manca de reconeixement social	
21	Conflictes i tensions amb els companys	
22	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
23	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	
24	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
25	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
26	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
27	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)	
28	Distància excessiva del domicili al lloc de treball	
29	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	
30	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
31	Les relacions conflictives amb alumnes.	
32	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	
33	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")	
34	Soroll	
35	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
36	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència – com a mínim entre setmana – a causa del desplaçament	
37	Exposició al fum del tabac	
38	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat	
39	Monotonia i rutina	
40	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	
41	Horari lectiu continuat excessiu (massa hores seguides sense descans)	
42	Manca de serveis, dutxes i vestidors	
43	Fer una feina sedentària que no permet l'exercici físic	
44	Reunions de professorat ineficients	
45	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar	
46	Canvis trimestrals d'horari lectiu	

Buidat 1r. Qüestionari

Taula 62. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.

Codi	FACTOR	RestaCAT22	Nombre votants	Nombre vots
4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		7	21
27	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		6	21
5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		7	20
11	Haver d'impartir assignatures afins que no domines		5	20
23	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.		5	18
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		5	17
19	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		4	17
1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.		3	12
7	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		4	12
29	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		4	12
45	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar		4	12
26	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		3	11
9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		4	10
8	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		4	9
21	Conflictes i tensions amb els companys		2	8
25	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent		3	8
10	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		2	7
15	Horaris irregulars.		2	6
35	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		3	6
14	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)		2	5
16	Retribució insuficient.		3	5
22	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		2	5
31	Les relacions conflictives amb alumnes.		1	5
40	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)		2	5
18	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		1	4
44	Reunions de professorat ineficients		2	4
12	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		1	3
32	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)		1	3
36	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència – com a mínim entre setmana – a causa del desplaçament		1	3
41	Horari lectiu continuat excessiu (massa hores seguides sense descans)		2	3
24	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		1	2
34	Soroll		1	2
43	Fer una feina sedentària que no permet l'exercici físic		1	2
20	Manca de reconeixement social		1	1
37	Exposició al fum del tabac		1	1

Buidat 2n. qüestionari

Taula 63. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Dones de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR	DonesFP-RestaCAT-22	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	5	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		7	29	10,15
2	4	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.		7	25	8,75
3	27	Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)		7	23	8,05
4	26	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		7	20	7
5	23	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.		6	23	6,9
6	3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		6	17	5,1
7	11	Haver d'impartir assignatures afins que no domines		5	20	5
8	7	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		5	12	3
9	19	Manca de reconeixement i d'incentius professionals		4	12	2,4
10	29	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		4	12	2,4
11	45	Haver-se d'emportar feina a casa reduint el temps de dedicació familiar		4	12	2,4
12	8	Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència		4	10	2
13	9	Excés de burocràcia (paperassa inútil)		4	10	2
14	40	Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)		4	9	1,8
15	25	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent		3	11	1,65
16	21	Conflictes i tensions amb els companys		4	8	1,6
17	20	Manca de reconeixement social		2	8	0,8
18	31	Les relacions conflictives amb alumnes.		2	6	0,6
19	44	Reunions de professorat ineficients		2	5	0,5
20	16	Retribució insuficient.		2	3	0,3
21	18	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		1	4	0,2
22	15	Horaris irregulars.		1	3	0,15
23	32	Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)		1	3	0,15
24	36	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència - com a mínim entre setmana - a causa del desplaçament		1	3	0,15
25	35	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		1	2	0,1
26	1	Complexitat de l'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos.		1	1	0,05
27	10	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		1	1	0,05
28	12	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		1	1	0,05
29	14	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)		1	1	0,05
30	43	Fer una feina sedentària que no permet l'exercici físic		1	1	0,05

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/20. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

Els resultats en Homes de Formació Professional que treballen a les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.

Aquest grup format per 29 professors, denominat Homes de Formació Professional Resta de Catalunya (Resta CAT.) i que agrupa els homes de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona, identifica en la primera ronda un total de 46 factors (Taula 64).

Posada a votació la taula anterior i amb participació de 22 persones, s'exclouen les proposicions: 7, 12, 26, 34, 37, 38, 40, 41 i 46, perquè no van rebre cap punt (Taula 65).

A la tercera ronda voten 21 professors que no puntuen els factors: 2, 8, 14, 21, 23, 29, 30, 32, 33, 43 i 45, quedant una relació de 26 proposicions recollida a Taula 66.

Comparant les taules corresponents a les dues votacions, podem observar que els cinc primers factors més votats a la segona ronda ho continuen sent a la tercera, encara que en aquesta s'han produït petits canvis de jerarquia. En relació a 'Desmotivació i poc interès de l'alumnat' podem veure que es reforça de manera important en votants i, sobretot, en vots amb un IdP tres vegades més gran que l'immediat següent 'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat', que també s'intensifica, però en menor mesura.

En relació als factors que ocupen les posicions sis a deu, tres ja estaven en posicions similars: 'Manca de suport al professorat...', 'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits...' i 'Incertesa deguda a desplaçament forçós...', mentre que els altres dos han pujat en la jerarquia dels llocs 11 al 7 ('Manca de respecte d'una part de l'alumnat') i del 14 al 10 ('Haver d'impartir assignatures afins que no domines'), factor, aquest últim, votat amb la màxima puntuació per tres persones (14,3% dels participants).

Els cinc factors que agrupen el màxim consens entre els participants d'aquest grup són:

'Desmotivació i poc interès de l'alumnat', 'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat', 'Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat', 'Manca de suport de les famílies a l'acció educativa' i 'Manca de reconeixement social'.

Taula 64. Factors identificats en la primera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.

Codi	FACTOR	Resta CAT12
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.	
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració	
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.	
4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	
5	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	
6	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.	
7	Excés de burocràcia (paperassa inútil)	
8	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.	
9	Haver d'impartir assignatures afins que no domines	
10	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)	
11	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)	
12	Horaris irregulars.	
13	Retribució insuficient.	
14	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	
15	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.	
16	Manca de reconeixement social	
17	Conflictes i tensions amb els companys	
18	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.	
19	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	
20	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.	
21	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	
22	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).	
23	Manca de ventilació	
24	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	
25	Manca de perspectives de promoció professional	
26	Enllumenat inadequat (per ex.: deficient col·locació dels punts de llum i/o per absència/dificultat de regular la llum natural –persianes o cortines-)	
27	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	
28	Risc d'accident per la manipulació de màquines, eines, instruments,...	
29	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).	
30	Les relacions conflictives amb alumnes.	
31	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.	
32	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")	
33	Soroll	
34	Manca de neteja	
35	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).	
36	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.	
37	Manca de temps per a l'atenció individualitzada de l'alumnat	
38	Competència entre centres per aconseguir "l'èxit" davant les proves de selectivitat o la inserció laboral dels alumnes	
39	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència – com a mínim entre setmana – a causa del desplaçament	
40	Contaminants químics/biològics en tallers i/o laboratoris.	
41	Risc d'incendi/explosió e tallers i/o laboratoris. Sortides d'emergència poc adients o inexistents	
42	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat	
43	Excés de la càrrega de treball (absències de companys per malaltia, manca de suport per a preparar i realitzar pràctiques a tallers i/o laboratoris)	
44	Reunions de professorat ineficients	
45	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.	
46	Canvis trimestrals d'horari lectiu	

Buidat 1r. qüestionari

Taula 65. Factors votats en la segona ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.

Codi	FACTOR	RestaCAT12	Nombre votants	Nombre vots
4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		11	42
15	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		9	25
16	Manca de reconeixement social		6	24
3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		8	23
20	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		7	19
5	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball		3	13
1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		5	12
36	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		4	12
19	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.		3	10
6	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		4	9
18	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		3	9
27	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		2	9
39	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència – com a mínim entre setmana – a causa del desplaçament		2	9
9	Haver d'impartir assignatures afins que no domines		2	8
35	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		2	8
13	Retribució insuficient.		2	7
24	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		3	7
43	Excés de la càrrega de treball (absències de companys per malaltia, manca de suport per a preparar i realitzar pràctiques a tallers i/o laboratoris)		2	7
8	Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.		2	6
17	Conflictes i tensions amb els companys		2	6
28	Risc d'accident per la manipulació de màquines, eines, instruments,...		1	5
30	Les relacions conflictives amb alumnes.		2	5
14	Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.		1	4
21	Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent		1	4
22	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		2	4
25	Manca de perspectives de promoció professional		4	4
31	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.		2	4
32	Pols del guix (i/o també el dissolvent dels retoladors "velleda")		1	4
11	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)		1	3
29	Contagis per virus i bacteris a les aules (grips, refredats,...).		1	3
45	Relacions conflictives amb pares/mares d'alumnes.		1	3
10	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		1	2
2	Manca de participació en les decisions de política educativa de l'Administració		1	1
23	Manca de ventilació		1	1
33	Soroll		1	1
42	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat		1	1
44	Reunions de professorat ineficients		1	1

Buidat 2on. Qüestionari

Taula 66. Factors votats en la tercera ronda pel col·lectiu Homes de Formació Professional de les Delegacions Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.

Núm. Ordre	Codi	FACTOR	HomesFP-RestaCAT-12	Nombre votants	Nombre vots	Índex de Preocupació
1	4	Desmotivació i poc interès de l'alumnat		16	64	48,76
2	15	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.		10	34	16,19
3	3	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.		10	32	15,24
4	20	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.		12	23	13,14
5	16	Manca de reconeixement social		6	24	6,86
6	19	Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.		7	15	5,00
7	18	Manca de respecte d'una part de l'alumnat.		6	14	4,00
8	1	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents.		5	15	3,57
9	5	Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball		5	14	3,33
10	9	Haver d'impartir assignatures afins que no domines		3	10	1,43
11	27	Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina		2	8	0,76
12	24	Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)		2	6	0,57
13	25	Manca de perspectives de promoció professional		2	6	0,57
14	6	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.		2	5	0,48
15	31	Manca d'un espai per al professorat on es pugui fer feina que requereix concentració.		2	4	0,38
16	39	Mobilitat geogràfica amb canvi de residència - com a mínim entre setmana - a causa del desplaçament		2	4	0,38
17	42	Atribució, en exclusiva, de la responsabilitat del fracàs escolar al professorat		2	4	0,38
18	28	Risc d'accident per la manipulació de màquines, eines, instruments,...		1	5	0,24
19	36	Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.		1	5	0,24
20	13	Retribució insuficient.		1	4	0,19
21	44	Reunions de professorat ineficients		1	4	0,19
22	17	Conflictes i tensions amb els companys		2	2	0,19
23	11	Esforç visual (forçar la vista pel treball amb pantalles, lectura i correcció,...)		1	3	0,14
24	35	Postures de treball inadequades, forçades i/o continuades (incloent estar a peu dret).		1	3	0,14
25	10	La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)		1	2	0,10
26	22	Manca de temps per a impartir el programa (Currículum dens).		1	1	0,05

Buidat 3r. qüestionari

Índex de Preocupació (IdP) = (Nombre de votants x Nombre de vots)/21. Ordenat de major a menor IdP i nombre de vots.

Seguidament es recullen els resums de resultats a nivell general de Catalunya de tots els grups de professorat. Resum dels 10 primers factors votats per cada grup Delphi (Taula 67), el resum de resultats per cada grup professional (Taules 68, 69, 70 i 71) i el general de Catalunya (Taula 72) agrupats per factors: exigència – control – suport – compensació. Finalment s'inclou una taula on figura la jerarquització dels factors dintre de cada grup professional (Taula 73)

Taula 67. Resum dels 10 factors més votats per tots els grups a Catalunya i Índex de Preocupació (IdP). IdP = (Nombre de vots x Nombre votants)/376

FACTOR	IdP
Desmotivació i poc interès de l'alumnat	572,59
Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent	232,23
Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	156,93
Manca de disciplina d'una part de l'alumnat	107,72
Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu	46,34
Manca de reconeixement i d'incentius professionals	39,02
Manca de suport de les famílies a l'acció educativa	27,61
Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat	25,19
Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula	17,50
Manca de reconeixement social	15,68
Manca de respecte d'una part de l'alumnat	6,93
Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	5,19
Manca de participació en les decisions de política educativa.	4,53
Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	4,26
Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (Manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	3,80
Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	3,78
Haver d'impartir assignatures afins que no domines.	2,63
Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.	2,54
Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, manteniment, compres,...).	2,49
Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional.	2,38
Retribució insuficient	2,22
Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	2,12
Les relacions conflictives amb alumnes	1,19
Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència.	1,08
La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).	0,96
Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat	0,50
Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment).	0,49
Dificultat per atendre els problemes d'integració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració	0,39
Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent	0,16
Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...)	0,16
Soroll	0,12
Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.	0,09

IdP - CAT.

Taula 68. Factors aplegats del grup Homes ESO/Batxillerat de Catalunya i Índex de Preocupació (Inclou també les Dones del Baix Llobregat - Anoia, Girona i Lleida, i els Homes d'FP del Vallès, perquè no n'hi havia prou nombre per a fer un grup propi) IdP = (Nombre de vots x Nombre votants)/155

FACTORS PSICOSOCIALS	
EXIGÈNCIES	IdP
Emocional	
Desmotivació i poc interès de l'alumnat	268,46
Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent	111,48
Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.....	138,39
Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.....	47,19
Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.....	2,32
Les relacions conflictives amb alumnes	0,85
Manca de respecte d'una part de l'alumnat.....	0,58
Suport afectiu	
Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent	84,90
Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	1,14
Intensitat de l'esforç	
Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula	6,95
Volum de feina	
La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina)....	1,19
CONTROL	
Manca de participació en les decisions de política educativa	2,13
SUPORT	
Societat/famílies	
Manca de suport de les famílies a l'acció educativa	10,00
Companys	
Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.....	2,03
Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	0,28
Superiors	
Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.	0,58
Material	
Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.....	0,21
COMPENSACIÓ	
Manca de reconeixement i d'incentius professionals	10,97
Manca de reconeixement social	8,37
Retribució insuficient.....	0,88
Control d'estatus	
Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball.....	0,23
FACTORS ERGONÒMICS	
Confort	
Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu	1,77
Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (Manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	0,99

IdP_11CAT

Taula 69. Factors agrupats del grup Dones ESO/Batxillerat de Catalunya i Índex de Preocupació (no inclou les Dones del Baix Llobregat - Anoia, Girona i Lleida, perquè no n'hi havia prou nombre per a fer un grup propi i s'han sumat als homes ESO/Batxillerat) IdP = (Nombre de vots x Nombre de votants)/76

FACTORS PSICOSOCIALS	
EXIGÈNCIES	IdP
Emocional	
Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent.....	162,7
	1
Desmotivació i poc interès de l'alumnat.....	144,3
	6
Manca de disciplina d'una part de l'alumnat	54,00
Manca de respecte d'una part de l'alumnat	2,96
Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat	0,72
Support afectiu	
Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	24,16
Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...)	7,92
Intensitat de l'esforç	
Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula.....	19,21
Volum de feina	
Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, manteniment, compres,...)	0,24
Superiors	
Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament..	0,59
CONTROL	
Manca de participació en les decisions de política educativa.....	1,75
SUPPORT	
Societat/famílies	
Manca de suport de les famílies a l'acció educativa	22,38
Companyes	
Manca de col·laboració/comunicació entre companyes per a fer la feina.	3,62
COMPENSACIÓ	
Manca de reconeixement social.....	1,74
Manca de reconeixement i d'incentius professionals.....	0,36
Control d'estatus	
Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	0,43
Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina.	0,28
FACTORS ERGONÒMICS	
Confort	
Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu	3,03
Soroll	0,79
Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (Manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	0,63

IdP_21CAT

Taula 70. Factors aplegats del grup Homes d'FP de Catalunya i Índex de Preocupació (no inclou els Homes del Vallès perquè no n'hi havia prou nombre per a fer un grup i s'han inclòs en el d'homes ESO/ Batxillerat). IdP = (Nombre de vots x Nombre de votants)/88

FACTORS PSICOSOCIALS	
EXIGÈNCIES	IdP
Emocional	
Desmotivació i poc interès de l'alumnat.....	111,85
Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent ..	31,18
Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.....	11,86
Manca de respecte d'una part de l'alumnat.....	4,36
Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.....	3,64
Les relacions conflictives amb alumnes.....	0,85
Suport afectiu	
Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.....	10,43
Intensitat de l'esforç	
Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula	1,02
Volum de feina	
Haver d'impartir assignatures afins que no domines.....	2,64
CONTROL	
Manca de participació en les decisions de política educativa	1,51
Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència	0,74
SUPPORT	
Societat/famílies	
Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.....	3,14
Companys	
Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment).....	5,23
Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina	0,50
Superiors	
Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional	4,28
Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.....	2,36
Manca de temps per impartir el programa (Currículum dens).....	0,68
COMPENSACIÓ	
Manca de reconeixement i d'incentius professionals	29,55
Manca de reconeixement social	9,64
Control d'estatus	
Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	3,30
FACTORS ERGONÒMICS	
Confort	
Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu	10,63
Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (Manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...).....	0,80
Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).....	0,51

IdP_12CAT

Taula 71. Factors aplegats del grup Dones d'FP de Catalunya i Índex de Preocupació.

IdP = (Nombre de vots x Nombre de votants)/57

FACTORS PSICOSOCIALS	
EXIGÈNCIES	IdP
Emocional	
Desmotivació i poc interès de l'alumnat.....	55,02
Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.....	1,79
Support afectiu	
Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.....	3,07
Volum de feina	
Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, manteniment, compres,...)	12,04
Haver d'impartir assignatures afins que no domines	8,84
Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells	3,32
CONTROL	
Manca de participació en les decisions de política educativa.....	1,68
SUPPORT	
Superiors	
Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional	2,42
COMPENSACIÓ	
Manca de reconeixement i d'incentius professionals.....	20,53
Manca de perspectives de promoció professional	2,58
Retribució insuficient	1,58
Control d'estatus	
Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	11,18
FACTORS ERGONÒMICS	
Confort	
Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu	27,02
Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (Manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)	2,46

IdP_22CAT

Taula 72. Factors aplegats a nivell de Catalunya i Índex de Preocupació. IdP = (Nombre de vots x Nombre votants)/376

FACTORS PSICOSOCIALS	
EXIGÈNCIES	IdP
Emocional	
Desmotivació i poc interès de l'alumnat	572,59
Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent.....	232,23
Manca de disciplina d'una part de l'alumnat	107,72
Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.....	25,19
Manca de respecte d'una part de l'alumnat	6,93
Les relacions conflictives amb alumnes	1,19
Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat.....	0,50
Dificultat per atendre els problemes d'integració amb arrels culturals i idioma diferent/Manca de suport i d'estratègies d'integració.....	0,39
Suport afectiu	
Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.	156,93
Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials, Psicòlegs,...).....	3,78
Intensitat de l'esforç	
Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula	17,50
Volum de feina	
Haver d'impartir assignatures afins que no domines.....	2,63
Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, manteniment, compres,...).	2,49
La diversitat i acumulació de tasques en determinats períodes (pics de feina).	0,96
Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells.	0,09
CONTROL	
Manca de participació en les decisions de política educativa.	4,53
Equips directius autoritaris, amb poc espai per a la participació i manca de transparència.	1,08
SUPORT	
Societat/famílies	
Manca de suport de les famílies a l'acció educativa	27,61
Companyes	
Manca de col·laboració/comunicació entre companys per a fer la feina.	4,26
Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment).	0,49
Superiors	
Menyspreu i arbitrarietat envers el professorat pel Departament d'Ensenyament.	2,54
Manca de suport al professorat per a l'actualització científic - tècnica i el reciclatge professional. ..	2,38
Material	
Manca de recursos materials/didàctics per a la tasca docent.....	0,16
COMPENSACIÓ	
Manca de reconeixement i d'incentius professionals	39,02
Manca de reconeixement social.....	15,68
Retribució insuficient.....	2,22
Control d'estatus	
Incertesa deguda a desplaçament forçós del centre de treball	5,19
Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina.....	2,12
FACTORS ERGONÒMICS	
Confort	
Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu.....	46,34
Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (Manca d'espais, instal·lacions deteriorades barracots,...).....	3,80
Manca de condicionament ambiental (temperatura, humitat, corrents d'aire,...).....	0,16
Soroll.....	0,12

IdP – CAT. Agrupat

Taula 73. Resum dels deu factors més votats i posició jeràrquica del factor dintre de cada grup ordenat segons IdP a nivell de Catalunya.

FACTORS PSICOSOCIALS					
EXIGÈNCIES	T	11	21	12	22
Emocional					
Desmotivació i poc interès de l'alumnat	1	1	2	1	1
Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent	2	3	1	2	15
Manca disciplina d'una part de l'alumnat	4	2	3	4	16
Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç,...) i la societat	8	5	14	11	12
Manca respecte d'una part de l'alumnat	11	19	10	9	20
Actituds agressives i/o violentes de part de l'alumnat	26	10	27	29	28
Suport afectiu					
Demanda i delegació de problemes i ... que correspon resoldre a les famílies i no al centre...	3	4	4	6	8
Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Ed. Socials, Psicòlegs,...)	16	15	7	24	23
Intensitat esforç					
Excessiu nombre d'alumnes que ha d'atendre un professor/a a l'aula	9	9	6	17	18
Volum de feina					
Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, compres)	19	25	20	25	4
Haver d'impartir assignatures afins que no domines	17	24	21	14	6
Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells	33	33	33	34	7
SUPPORT					
Societat/família					
Manca de suport de les famílies a l'acció educativa	7	7	5	13	17
Companyes					
Manca col·laboració/comunicació entre companyes per a fer la feina	14	12	8	23	22
Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència/incompliment)	27	21	28	8	29
Superiors					
Manca suport al professorat per a l'actualització i el reciclatge professional	20	26	22	10	11
COMPENSACIÓ					
Manca reconeixement i d'incentius professionals	6	6	18	3	3
Manca de reconeixement social	10	8	12	7	19
Manca de perspectiva de promoció	34	34	34	35	9
Control d'estatus					
Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina	22	27	19	27	5
FACTORS ERGONÒMICS					
Confort					
Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu	5	13	9	5	2
Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais,...barracots,...)	15	16	15	19	10

Jerarquia IdP - CAT.

T : Tots els grups; 11: Homes ESO/Bat; 21: Dones ESO/Bat; 12. Homes d'FP; 22: Dones d'FP.

IV. DISCUSSIÓ

Els principals factors de risc percebuts pel professorat de secundària de Catalunya, igual que els descrits en altres estudis ^{41, 42, 43, 44}, formen part de l'entorn psicosocial del treball, de les exigències psicològiques relacionades amb la sobrecàrrega de treball i el treball emocional que significa ensenyar. A més a més, l'esforç vocal ocupa el cinquè lloc entre els factors de risc més votats, que especialment votat pel professorat de formació professional, sobre tot les dones, i que anteriorment també s'havia identificat en el sector d'ensenyament a la ciutat de Barcelona ⁴⁵ i més específicament en el professorat de primària ²², en posicions força similars.

En el cas que ens ocupa, els desencadenants del risc que els i les docents expressen, són la complexitat de la tasca docent; les relacions socials que s'estableixen en el si de la comunitat educativa (alumnes, pares i mares, professorat i personal d'administració i serveis); les formes d'organització adoptades i les dinàmiques de funcionament dels centres educatius.

Seguidament s'aprofundirà sobre els deu primers factors identificats pels docents i es dedicarà també atenció addicional a aquells factors de risc que no havent ocupat els primers llocs, també es troben entre els més votats en algun grup concret.

Els deu factors que concentren la preocupació dels docents són, ordenats segons el IdP, els següents:

Taula 74. Principals factors de risc identificats

Núm.	Factor	IdP
1	Desmotivació i poc interès de l'alumnat	572,59
2	Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent.....	232,23
3	Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent.....	156,93
4	Manca de disciplina d'una part de l'alumnat.....	107,72
5	Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu	46,34
6	Manca de reconeixement i d'incentius professionals.....	39,02
7	Manca de suport de les famílies a l'acció educativa.....	27,61
8	Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat.....	25,19
9	Excessiu nombre d'alumnes a l'aula	17,50
10	Manca de reconeixement social.....	15,68

La relació completa es troba a la Taula 67 i la jerarquització segons IdP a la Taula 73

D'acord amb aquesta identificació, nou dels deu riscos principals es corresponen amb l'àmbit psicosocial i solament un, '*l'Esforç vocal...*', correspondria a l'àmbit ergonòmic, encara que també pot tenir un origen molt tensional i relacionat amb les situacions emocionals.

Sobre la participació del professorat

Abans d'entrar en l'anàlisi i discussió dels resultats, convé fer esment al nombre de professors i professores que han participat. Cal dir en primer lloc, que no s'ha produït cap negativa explícita – que sapiguem - a participar.

El baix nivell de resposta al primer qüestionari, podria explicar-se per l'efecte desmotivador provocat en rebre'l tard (amb pocs dies per a complir els terminis previstos o fora de termini), a causa de la distribució erràtica, com pel possible ajornament en el repartiment intern del centre. Pot haver influït el volum de feina que habitualment hi ha als centres, però també cal considerar la dificultat que suposa reflexionar d'una manera crítica sobre la pròpia tasca, argumentant la resposta i comunicar-la per escrit. Igualment cal tenir en compte la desconfiança, perquè en massa ocasions es demanen informacions o opinió sobre temes diversos i després no es rep cap notícia sobre els resultats

Malgrat això, van obtenir-se taxes de resposta per grup professional a nivell de Catalunya superiors al 10% i solament en el d'homes d'FP de Tarragona va haver una resposta inferior al 5% (Taula 9).

La participació del professorat disminueix lleugerament en la segona i tercera ronda. Això pot passar en aquest tipus d'estudi, i en aquest cas, degut a les dificultats de comunicació amb els participants i poder-los demanar personalment la resposta (solament es tenia el domicili professional) pot haver estat una mica superior del que seria usual. Tot i així, la resposta a la segona ronda va ser globalment superior al 80% (Taula 10). També s'observa, una petita pèrdua de participants en la tercera i última ronda, fet explicable pel moment en el qual es demanava la resposta (finals de maig, època de molta feina), malgrat tot, van contestar més del 90% dels enquestats, excepte en el grup de dones d'ESO/Batxillerat que van fer-ho a prop d'un 88% (Taula 11).

També cal tenir en compte la possibilitat que la resposta a l'estudi, hagi estat feta per un grup de professors i professores especialment conscient de la importància de la salut laboral i que els resultats estiguin esbiaixats. No pensem que aquest sigui el cas, perquè als experts se'ls demanava que expliquessin la problemàtica viscuda pel col·lectiu i no la seva personal. Així mateix la concentració de vots en els principals problemes identificats, fa pensar que són generalitzats i a més, hi ha també una important coincidència amb els factors identificats en altres investigacions ^{22, 54}.

L'anàlisi de les dades obtingudes es realitzarà partint del factor i fent referència, en primer lloc al territori (és a dir, la Delegació Territorial d'Ensenyament - DT.-) i seguidament al grup professional i al gènere.

Els factors i la seva importància en el territori

Cal en primer lloc, posar de manifest que no s'observa un patró de resposta a nivell de territori i solament algunes coincidències importants en els factors més votats com: *'Desmotivació i poc interès de l'alumnat'*, *'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent'*, *'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent'*, *'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat'* i *'Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu'*, especialment entre els grups de formació professional.

Per tal d'ordenar la resposta s'ha utilitzat la taula 67, on hi ha jerarquitats els 10 factors més votats per cada grup i també cada una de les respostes a la tercera ronda de cada grup professional per territori (Taula: 14, 17, 20, 23, 26, 29, 36, 39, 42, 45, 48, 51, 54, 57, 60, 63, 66), on trobem els factors votats per cada grup.

Aquesta jerarquia va del 1 fins el 10, de la qual hem fet cinc categories segons la seva importància:

Taula 75. Categories segons importància del factor en el territori

Importància	Molt alta	Alta	Moderada	Baixa	Molt baixa
Jerarquia	1 – 2	3 - 4	5 – 6	7 - 8	9 - 10

Hi ha unanimitat en tot el territori en citar la *'Desmotivació i poc interès de l'alumnat'*. Fins i tot podem dir que hi ha avinença en donar-li una importància 'molt alta', perquè 15 dels 17 grups, li han atorgat les màximes puntuacions i solament dos grups de Barcelona – ciutat: els homes d'ESO/Batxillerat i els homes d'FP, li atorguen, respectivament una valoració "alta" i "moderada".

La *'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents'* és el segon factor en vots i també en extensió en el territori (el citen 15 dels 17 grups), però té una dispersió més alta, concentrant-se la valoració en els grups d'ESO/Batxillerat.

Els tres grups de la DT. Barcelona – comarques (homes i dones d'ESO i homes d'FP) li donen la valoració "molt alta", sent aquest, el territori més homogeni. Segueixen els homes i dones d'ESO/Batxillerat de Girona, Lleida i Tarragona amb una valoració entre "molt alta" i "alta". La valoració més dispersa és la dels grups de les DT. Barcelona – ciutat, Baix Llobregat – Anoia i Vallès que aniria de "molt alta" (dones d'ESO/Batxillerat de Barcelona – ciutat i Vallès) fins a "molt baixa" (homes d'ESO/Batxillerat i d'FP del Vallès).

Els homes d'FP de Girona, Lleida i Tarragona (resta de Catalunya), el valoren "baix" i les dones d'FP l'han considerat en posicions tan allunyades que per elles és pràcticament irrellevant.

La ***‘Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent’***, l’han considerat entre els deu primers factors 14 dels 17 grups. La gran heterogeneïtat és el que caracteritza la distribució d’aquest factor en el territori.

Els homes d’FP de Barcelona – ciutat, de Girona, Lleida i Tarragona voten poc el factor; en canvi els de les DT. Baix Llobregat – Anoia i Barcelona – comarques li atorguen valor “alt” i “moderat”, respectivament.

Els homes d’ESO/Batxillerat van de la valoració “molt alta” de Tarragona a la “baixa” de Barcelona – ciutat, amb puntuacions “moderades” del Baix Llobregat – Anoia i Girona i “altes” de Barcelona – comarques i el Vallès.

Les dones d’ESO/Batxillerat donen majoritàriament una valoració “baixa”, excepte les de Barcelona – comarques que fan una valoració “alta”. En les dones d’FP trobem una gran dispersió: mentre les de la província de Barcelona han considerat molt poc el factor (posició 14 amb un IdP 1,76), les de la resta de Catalunya li atorguen prioritat “molt alta”. En termes estrictament territorials les Delegacions més homogènies són: Barcelona - comarques i el Baix Llobregat - Anoia.

En el factor ***‘Manca de disciplina d’una part de l’alumnat’*** es produeix més homogeneïtat en la valoració feta pels grups d’ESO/Batxillerat, encara que solament el consideren entre els deu primers 13 dels 17 grups.

Els grups professionals de dones i homes d’ESO/Batxillerat de totes les DT. coincideixen en una valoració “molt alta”/“alta” amb l’excepció de les dones de Barcelona – ciutat i els homes de Tarragona que la consideren “moderada”.

Les dones i homes d’FP es desmarquen d’aquestes posicions. Les primeres donen molt poca importància al factor i entre els homes solament el valoren com “molt alt” els de les DT. Girona, Lleida i Tarragona, mentre que les Delegacions de Barcelona, solament comarques fa una valoració “alta”.

El següent factor en importància, ***‘Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu’***, s’identifica en el territori per 9 dels 17 grups.

Els grups professionals de dones i homes d’FP són els que li atorguen més importància i a la vegada hi ha més coincidència, malgrat la dispersió de valoracions. Les primeres a Barcelona – província semblen les més afectades valorant “molt alt”; el homes del mateix territori valoren entre “alt” i “moderat”. En canvi a la resta de Catalunya la valoració de les dones és “baixa” i la votació realitzada pels homes ha estat tan baixa que no forma part de les deu més puntuades.

En relació als homes i dones d’ESO/Batxillerat, els primers, donen una importància “moderada” a aquest factor en les DT. Barcelona – comarques i Vallès, mentre que les dones el valoren

“baix” a la DT. del Vallès. Fora de la província de Barcelona solament les dones de la DT. de Tarragona valoren “moderada” la incidència d’aquest factor.

La **‘Manca de reconeixement i d’incentius professionals’**, ocupa el sisè lloc en la jerarquia i ha estat valorat per 9 dels 17 grups. La dispersió caracteritza la importància d’aquest factor en el territori. Malgrat això, en el conjunt del territori, han donat una valoració “alta” les dones i homes d’FP i “moderada” els homes d’ESO/Batxillerat.

Els més homogenis, en la dispersió, són els homes i dones d’FP. Uns i altres a les DT. de la província de Barcelona li donen una importància “molt alta/alta” (excepte a la DT. del Baix – Llobregat – Anoia). En canvi les dones de la resta de Catalunya la ponderen “molt baixa” i els homes més baixa encara, quedant fora dels deu primers llocs.

Els grups de dones i homes d’ESO/Batxillerat realitzen una valoració encara més diversa. Les primeres i solament a la DT. Barcelona – ciutat, ponderen “molt baix” aquests factor. La resta de dones no l’han votat suficient com per donar-li cap prioritat (en la jerarquia general ocupa el lloc 18è).

Els homes d’aquest grup professional valoren des de “molt alt” (Vallès) fins al “molt baix” (Baix Llobregat – Anoia), passant pel “moderat” (Barcelona – ciutat) i “baix” (Tarragona). En la resta de DT. la votació atorgada per aquest grup ha quedat fora dels 10 primers factors.

En quant a la **‘Manca de suport de les famílies a l’acció educativa’** també l’han considerat 9 dels 17 grups. Estaria caracteritzat per la dispersió a nivell del territori i per la major valoració de les dones i homes d’ESO/Batxillerat.

En el grup d’ESO/Batxillerat, les dones fan una valoració entre “alta” (Barcelona – ciutat i Vallès) i “moderada” (Barcelona – comarques); els homes van des de la valoració “moderada” del Vallès i Girona, a la “molt baixa” de Barcelona – comarques, Lleida i Tarragona.

En el grup d’FP, solament els homes de Girona, Lleida i Tarragona donen una importància “alta” a aquest factor.

La **‘Contradicció entre els valors que s’exigeixen i promouen a l’escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat’** ha estat valorada entre els deu primers factors per 7 dels 17 grups de tot el territori, quedant especialment concentrat en el grup d’homes d’ESO/Batxillerat amb una valoració entre “molt alta/alta” de la seva importància, coincidint amb els homes i les dones d’FP de Girona, Lleida i Tarragona que li donen una importància “alta” i “moderada” respectivament.

Entre les dones d’ESO/Batxillerat, solament les de la DT. de Tarragona han valorat de manera “moderada” aquest factor, mentre que la resta li han atorgat molts menys vots.

El novè factor, ***‘Excessiu nombre d’alumnes que ha d’atendre un professor/a a l’aula’***, ha estat valorat per 8 dels 17 grups del territori entre els deu primers en importància, concentrant-se majoritàriament entre les dones i homes d’ESO/Batxillerat. Les primeres han donat valoració “alta” (Tarragona) i “moderada” (Barcelona – comarques i Vallès), quedant fora dels deu primers la resta de votacions atorgades. Entre els homes s’ha valorat “moderada” (Baix Llobregat – Anoia i Lleida) i “molt baixa” (Barcelona – ciutat i Girona) la importància d’aquest factor.

En el col·lectiu de formació professional, solament atorguen una importància “moderada” a aquest factor els homes de la DT. Baix Llobregat – Anoia, mentre que per la resta ha rebut pocs vots.

La ***‘Manca de reconeixement social’*** és el desè grup en la jerarquització i ha estat valorat per 7 dels 17 grups a nivell del territori. Malgrat tenir una important dispersió, ha estat considerat de forma “moderada” pels homes d’ESO/Batxillerat de les DT. Barcelona – comarques i Lleida, i “baixa” pels de la DT. Baix Llobregat – Anoia.

A la formació professional fan una valoració “baixa” els homes de Girona, Lleida i Tarragona, mentre que la fan “molt baixa” Barcelona – ciutat i Barcelona – comarques.

Les dones, en general, han valorat molt poc aquest factor i solament les del Vallès d’ESO/Batxillerat el consideren de forma “moderada”.

Els factors i la seva descripció segons el grup professional i el gènere

Tot seguit es procedirà a l'anàlisi de cada un dels factors més votats, relacionant aquests amb el grup professional i el gènere. Les dades a què es fa referència es troben a les taules de factors agrupats 68, 69, 70, 71 i 72, i a les taules corresponents a la tercera ronda de tots els grups (núm. 14, 17, 20, 23, 26, 29, 36, 39, 42, 45, 48, 51, 54, 57, 60, 63, 66).

1.- Desmotivació i poc interès

La coincidència en la jerarquització dels factors (dels vots atorgats a cada factor segons el grup) en el cas de la **'Desmotivació i poc interès de l'alumnat'** és gairebé unànime en el conjunt del professorat. No és doncs casual que obtingui una puntuació ponderada de 572,59 punts, la més gran i a considerable distància de les restants (2,5 vegades més gran que la immediata en importància).

La desmotivació obliga a multiplicar l'atenció del professorat sobre un grup d'alumnes, fent una cerca d'estratègies diferenciada envers ells per tal de cridar contínuament la seva atenció i interès. Afortunadament, com diu un dels participants, *...per sort són una minoria. [11-1977.2]*, però en ocasions suficient per suposar importants distorsions a l'aula, que s'agreguen quan el nombre total d'alumnes en un grup és molt alt, factor aquest que s'identifica pel professorat participant en els grups d'ESO/Batxillerat (Quan es fa referència a molt alt, no es vol dir necessàriament que es superin les ràtios previstes, sinó que tot i ajustant-se al nombre alumnes/aula previstos, ateses les circumstàncies, són molts).

Per altra banda, aquest mateix factor de 'desmotivació' ja havia estat identificat en estudis anteriors^{46, 47} i com passa ara, també es tractava del motiu principal de preocupació del professorat de secundària²².

Els factors de risc 'ocults', identificats darrera de l'expressió 'desmotivació' serien: la sobrecàrrega de treball; l'augment de la dificultat per desenvolupar la tasca, perquè els docents han de treballar aspectes sobre els quals no han rebut i no tenen formació específica (i que suposa una falta de control) i finalment, la manca de reconeixement i valoració de la feina que estan fent.

Per tal d'organitzar el dit pels participants i analitzar el factor identificat d'acord amb els seus comentaris i aportacions, les seves respostes s'han organitzat en diferents apartats, atenent el significat o raó de base que es troba en la seva argumentació.

a) La desmotivació com problema d'origen familiar i/o social:

Aquest apartat recull la desmotivació com una conseqüència de la falta de valoració familiar i social per l'aprenentatge, la cultura, l'esforç i, de forma derivada, falta de valoració dels professionals que personifiquen aquests valors.

S'ha generat una gran propensió al diner fàcil, més aviat s'ha provocat la il·lusió que aquest s'aconsegueix fàcilment: concursos supermillionaris, gent sense ofici ni benefici que guanya diners a cabassos, premis escandalosos en rifes i sorteigs, etc. Com diu Sempere ⁴⁸, la loteria *...es una imagen perfecta de una sociedad desigual donde unos se enriquecen a costa de otros*, i també *... legitima la existencia privada de fortunas inmensas, con la promesa de que cualquiera puede acceder a ellas* i per arribar-hi, el més important *...no es el trabajo, ni el ingenio, ni el ahorro, sino el azar, la buena suerte*. D'aquesta manera la cultura de treball, abans estesa i compartida a la societat catalana – i també a l'espanyola- és dilueix fins a desaparèixer i els joves en perden el referent.

En opinió d'alguns participants *... La mala educació i el desinterès tenen un origen extern (familiar i social) [21-263.2]; ...la societat no premia el treball, més aviat l'especulació. Per què esforçar-me? [11-3409.1]; ...no hi ha motivació cap a l'esforç que requereix escriure i llegir,...és més "divertit" l'exterior que la pròpia escola i allò que pot oferir. [11-4321.1]*

En alguns casos s'apunta a la sobreabundància i excessiva valoració de bens materials i d'esbarjo que disposen els joves i al poc que han de fer per aconseguir-ho. *...Hi ha un buit entre la vida de l'alumne fora del centre (centres d'oci, televisió, jocs informàtics....) i el món educatiu/escola. No hi ha cap lligam. I evidentment, els interessa més el de fora. [11-624.2 bis]; ...valoració escassa o nul·la de la cultura i sobrevaloració dels bens materials (mòbils, walk-man, etc.) [11-465.2]; ...tenen altres interessos...l'aspecte extern, els diners, les motos i cotxes, etc. [21-4164.1]; ... En tots els àmbits de la vida els alumnes veuen que se'ls hi donen moltes coses, només perquè no creïn conflictes. Hi ha pares que compren la moto als seus fills per no haver-s'hi de barallar [21-1103.2]*

És cert que s'han produït importants canvis socials en les darreres dècades que han afectat les famílies com a agents educadors directes ⁴⁹ i que en molts casos suposa una menor implicació dels pares en l'educació dels fills i que també es tradueix en un menor control sobre ells, com *...baja asistencia, con escaso o nulo control. [12-389.3]; ...absentisme tolerat pels pares. [11-4153.6]*. Sembla que han 'dimitit' de fer de pares/mares i es despreocupessin totalment de les seves accions i tampoc no tinguessin prou interès amb els resultats dels seus estudis. Potser, en realitat no han dimitit, sinó que els pares estan desconcertats i no saben com actuar davant les actituds dels seus fills ⁵⁰. Els hi han donat de tot excepte el que reclamen: més atenció.

b) La desmotivació "causada" per la LOGSE:

Un grup important de professors i professores atribueixen aquesta desmotivació a l'aplicació de la LOGSE perquè ha portat la 'presència d'alumnat que no vol estudiar' ⁴⁶ doncs hi ha , *...pocs alumnes interessats en els estudis. [21-625.1]* o bé perquè... *l'ensenyament, especialment a l'etapa dels 14 als 16 anys no pot ser obligatori, doncs hi ha molts alumnes sense motivació que perjudiquen als que sí volen estudiar. [11-3351.1]*.

Tot això –segons aquest plantejament- s'ha vist agreujat amb el 'pas de curs automàtic' ...*La "promoció automàtica" és una fórmula desmotivadora. [11-16.6] i la 'caiguda dels nivells acadèmics' ...fomentat amb la Reforma, és descoratjador. [11-624.2] i a més ... (provoca) ...descenso de los niveles educativos e indisciplina. [11-1917.2] i tot això, a més a més, s'hauria complicat perquè, els qui en serien responsables ...no es busquen soluciones a aquest problema... Molt de discurs de 'teòrics' que mai o fa temps no són a les aules. [11-117.4].*

Aquestes manifestacions han estat descrites a la literatura des de diferents perspectives.

El rebuig existent de bona part del professorat a la 'reforma' propiciada per la LOGSE *Una hostilidad que va desde la simple falta de colaboración y la desconfianza hasta el empeño sistemático en desacreditarla en todos los foros, a veces recurriendo a fantasías tremebundas sobre el descenso del nivel, la egebeización, la supresión de las humanidades, la promoción automática, etc.* ⁵¹

Les 'cultures' des de les quals els docents exerceixen la seva professió és diversa. En l'estudi de Josep Maria Masjuan ⁵² realitzat l'any 1994, descriu quatre tipologies en relació al seu posicionament envers la LOGSE.

El professorat que denomina 'tradicional', els 'didactistes', els 'reformistes pedagògics' i els 'reformistes pedagògic – organitzatius'. Aquestes postures tindrien en part a veure amb el que guanyen o perden, segons si són professorat de l'antic BUP o d'FP.

Feta però la descripció, la seva crítica és la mancança d'iniciatives per tal d'intentar aproximar aquestes 'cultures', perquè ...*Difícilmente se ampliarán perspectivas y se cambiarán actitudes y prácticas a partir de fórmulas de actualización pedagógica, que más que propiciar un diálogo entre profesionales sobre su propia experiencia tiendan a infantilizarles, reduciendo la actualización a la transmisión cuasi - mágica de una nueva conceptualización psicopedagógica, por buena que ésta sea.*

És a dir, posa l'èmfasi en què malgrat el llarg període d'experimentació, l'Administració educativa no va fer prou esforç en propiciar l'intercanvi entre professionals i la formació, per a la gran majoria del professorat, va reduir-se a traduir al 'nou llenguatge' aquelles programacions que ja tenien i aplicaven.

Malgrat això, tampoc hi ha res que faci pensar que tal i com s'ha desenvolupat posteriorment l'aplicació de la Llei –en la pràctica podria parlar-se d'una reconversió en tota regla- : inestabilitat del professorat, insuficiència de recursos humans –especialment, obligant a impartir crèdits no desitjats- i en alguns casos pel nombre d'alumnes a l'aula,...etc.; la resposta del professorat hagués estat diferent ⁵³ i que la postura del professorat en relació a la reforma avui és majoritàriament d'escèptic, crític i descontent, de tal manera que 3 de cada quatre estarien en aquestes posicions, acumulant la posició crítica el 27% dels pronunciaments ⁵⁴, ressaltant

com especialment crític i descontent el professorat d'ESO i de secundària no obligatòria, tot hi que bona part d'aquests últims (21%) es consideren motivats.

Pel mateix motiu tampoc és gens estrany que encara avui, algunes organitzacions del professorat pretenguin demostrar la seva capacitat de defensa dels interessos professionals amb l'argument de que 'ells sempre van oposar-se a la LOGSE'.

Malgrat tot això, cal també recordar que no es tracta d'un fenomen realment nou, l'estudi fet per la Fundació Bofill (CIREM 1994) ⁵⁵ posava de manifest que un 66% (EGB), un 58% (BUP) i un 78% (FP1) es declarava poc motivat pels estudis que feia, evidentment no es un consol, però si una dada que ens pot ajudar a reflexionar.

c) No veuen els estudis com un mitjà de promoció

Al llarg de la història resulta força clara la relació entre formació i ocupació, però en els darrers temps sembla haver-se convertit en una condició necessària però no suficient ⁵⁶. Efectivament, quan es participa en un procés de selecció, posseir un determinat títol pot ser un requisit, però caldrà també tenir altres 'habilitats i aptituds' complementàries com poden ser els idiomes i la informàtica, però també disposició a la sumissió per tal d'acceptar determinades 'condicions laborals'.

Són factors desincentivadors ⁵⁷ per a la formació dels joves: la poca o cap relació entre la formació bàsica dels joves a l'ESO/Batxillerat i les ofertes de feina – a més dels problemes de maduresa i adaptació a les exigències de l'empresa (disciplina, puntualitat i assistència,...) -; la poca relació entre la formació assolida a través de la formació professional i la categoria professional que atorgaran les empreses; o bé, simplement la inexistència de relació amb els estudis cursats (aproximadament el 50% declaren que no hi ha cap relació). Tot plegat, posa de manifest l'escassa consideració a la qualificació real dels nois, la qual cosa condicionarà la seva trajectòria laboral.

El professorat detecta i expressa així aquesta situació: *...l'alumnat no percep en l'estudi un sistema de promoció social i en "passa". [11-4707.2]; ...poques ganes d'estudiar, la poca valoració o importància dels seus resultats i de la nostra - dels professors/es- feina. [11-337.1]*

La inserció dels joves a la vida activa transcendeix les possibilitats dels centres educatius ⁵⁸. És, segurament, un dels ritus socials més importants: la integració dels joves a la vida adulta, que comença a l'escola ⁵⁹ però la supera. Cal la col·laboració dels agents socials i econòmics, dels pares i de les associacions de tota classe que van sorgint (el denominat quart sector).

Per altra banda, és clar que si no valoren l'estudi ni els seus resultats, perquè no confien en el futur, tampoc poden valorar al professorat que els ajuda a adquirir coneixements ni la feina que aquest fa.

d) Derivada de problemes d'orientació escolar i professional

Cada vegada és més perceptible el fet que l'alumnat de primer –en ocasions únic- curs dels cicles mitjans de formació professional, l'està fent com segona oportunitat. Va intentar el Batxillerat i no va sortir-se'n perquè, com diu una professora molt gràficament tenen *...manca d'hàbits de treball i gust desmesurat per les fitxes mecàniques. [21-3187.2]*. A l'ESO, sembla que no han adquirit les suficients 'eines' per afrontar les exigències dels futurs estudis.

Quan trien la segona oportunitat molts d'ells i elles hi van 'rebotats', no tenen consciència clara del motiu de la seva elecció, 'és el que més m'agrada' donen com resposta. En realitat, alguns estan fent allò perquè hi ha un col·lega, perquè creuen que hi ha molta sortida professional, o perquè li han dit que és 'fàcil'. El professorat que imparteix cicles mitjans d'FP, coincideixen en afirmar: *...en CFM...problemes d'orientació escolar i professional. [12-311.3]*

Haver aconseguit una titulació única per accedir, indistintament, al batxillerat o a la formació professional (el graduat en secundària, GES), és sens dubte una de les iniciatives adoptades en els darrers temps (LOGSE) que més poden contribuir a prestigiar els ensenyaments de Formació Professional, perquè abans era una sortida per a fracassats/des. Malgrat això, la percepció social, de "via més honorable i amb més oportunitats", la continua tenint el Batxillerat. Això pressiona les famílies i els joves a l'hora d'escollir què fan en acabar l'ESO i en moltes ocasions no s'escolten les recomanacions del professorat, en el sentit que les habilitats i aptituds dels joves es realitzarien més fent altres eleccions formatives.

També, però, es produeix un altre fenomen, diguem-ne 'una raó instrumental', perquè cal tenir alumnes suficients per emplenar els cursos. La reducció de la natalitat ha arribat a la secundària, tant obligatòria com postobligatòria (les persones més grans de 65 anys superen a les de menys de 16 que s'han reduït en 1,8 milions en una dècada)⁶⁰ i no tots els Instituts imparteixen estudis d'FP, però encara que ho facin, s'observa el mateix, donar una segona 'oportunitat' de fer el Batxillerat a alguns alumnes que són 'fluixets'. La intenció és bona i segurament alguns, en fer-se més madurs, ho valorin i aconsegueixin superar les dificultats. Els qui no se'n surtin hauran servit per emplenar un primer curs que potser, d'altra manera no s'hauria tingut amb les conseqüències que això provoca en l'estabilitat i plantilla de professorat del centre. Com són encara joves i a més estaven advertits, ja es reorientaran i faran una nova elecció.

El problema és que, ni abans ni després se'ls ajuda per tal d'evitar que interioritzin el fracàs i la frustració, no han rebut ni reben una orientació d'acord amb les seves habilitats i capacitats, i per aquest motiu l'elecció dels estudis professionals es basa en modes o és erràtica, i en conseqüència no pot estranyar trobar també a l'FP aquesta desmotivació.

Fins aquí la descripció de les principals causes descrites pels participants. En queda, però, una de fonamental, com viu el professorat la desmotivació de l'alumnat? Com l'afecta personalment i professional?

Els esforços que pugui fer el professorat per tal d'adaptar-se a les exigències de les circumstàncies dels nois i noies que té a les aules es veu molt poc compensada i són més aviat descoratjadors⁴⁷. Les manifestacions del professorat són prou eloqüents.

...impotència per haver d'aguantar dia a dia aquests "elements" amb la pèrdua educativa per tots. [11-1541.1]; ...desgasta haver de pressionar, convèncer, motivar, engrescar,...a nois i noies que no volen fer res per aprendre. [21-3037.1]; Te sientes sin recursos ante el desinterés, pasotismo y falta de hábitos de estudio del alumnado. [11-491.2]; ...Això frustra moltíssim al professor...sovint et preguntes si t'has equivocat del tot en el plantejament de la teva feina [11-2700.3]; ...l'esforç no serveix de res,...És frustrant. [21-3235.1] i ...És estressant...mantenir l'atenció...quan la majoria d'ells estan desconnectats de la matèria. [21-4302.1]

Però aquest no és solament un fenomen que es produeix a l'ESO o al Batxillerat, també el professorat de formació professional manifesta opinions semblants en relació a l'alumnat dels cicles mitjans i superiors.

...un percentatge excessiu no mostra cap interès pel que expliques, provoca impotència, desànim i un sentiment de ser ben poca cosa professionalment parlant. [12-2859.3] ...provoquen desencís ...una feina feta ..que no ha servit per res. [12-3007.8] ...manca d'esperit de treball i ganes d'aprendre de l'alumnat. ...És un drama cada vegada que han d'escriure o treballar una pàgina a casa seva. Si ells no hi tenen cap interès i l'únic que fan és venir a classe, no és possible que els nivells que s'assoleixen puguin ser satisfactoris [12-3543.6]

I per aquests motius suggereixen –encara que això també pot fer-se extensiu al Batxillerat- que hi ha problemes d'orientació i també de nivell acadèmic.

2.- La complexitat d'atendre alumnat molt divers

La '**Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferents**' és, amb 232,23 punts, el segon factor en importància.

Els factors de risc psicosocials identificats es corresponen amb un augment en el volum de feina, falta de control sobre la mateixa i una manca de suport social, sobretot instrumental, dependent de les autoritats educatives tant pel que fa referència a normatives com a material. Aquestes dimensions també s'han identificat en altres treballs^{42,43,44}.

El discurs del professorat ha estat agrupat, per a fer-lo significatiu, en els següents grans apartats: alumnat que no hauria d'estar a les aules; excés d'alumnes i diversitat; manca de nivell previ; manca de temps i insuficients recursos per part del professorat i, finalment amb un apartat on es descriu la vivència del professorat en relació a aquesta problemàtica.

a) Alumnat que no hauria d'estar a les aules

La primera consideració del professorat és que hi ha alumnat que no hauria d'estar a l'aula, perquè al tenir importants mancances en comportament i disciplina, impedeixen, en la pràctica el funcionament de les activitats i l'aprenentatge de l'altre alumnat.

Expressions com: *...alumnos delincuentes. Rebaja de contenidos,...en la práctica -la LOGSE- un desastre. [21-532.2 i 5 i 10] i Alumnat que no pot "convivre" perquè no deixa viure ningú. [11-16.2];* són prou significatives d'aquesta opinió.

El professorat també té la percepció de que s'ha produït un important canvi en la seva funció dins les aules, perquè tenir-hi aquest alumnat els ha obligat a un *...canvi de professió i d'objectiu. Primer...transmetre una formació...ara fer de "carceller" d'un centre reformati. [12-546.1] i considera que aquests ...alumnes que haurien d'estar en escoles especials..[21-1456.1.8] perquè d'aquesta manera es podria treballar amb ells ...els alumnes amb necessitats educatives especials...conflictius...haurien d'estar a mans de professionals de la psicopedagogia [11-4588.1]*

Per altra banda, tenen la sensació de fer de 'mainaderes', de practicar una mena de 'pupil·latge' perquè en molt casos, per als més grans *... Alumnes més grans de 16 anys,...hi ha pares que consideren els centres aparcaments [21-235.4] i tenen la sensació que es fa una ...Identificació d'ensenyament amb estabulació de joves...* quan, en canvi, per les seves mancances, el que caldria... *Per "educar" als joves que volen ser educats, s'hauria de fer una mena de serveis d'esplai o de formació tecnològica, manual, pels joves que no tenen cap interès pel seu desenvolupament intel·lectual [11-462.10], circumstàncies aquestes que es compliquen perquè ...després del cap de setmana absentisme (drogues i alcohol) [11-1436.1.8.9], fenomen aquest que serà més o menys 'amagat' pels pares.*

En ocasions hi ha problemes amb alguns pares i mares, perquè *...els pares d'alumnes "bons" no volen renunciar als aprenentatges purament acadèmics i conceptuals. Solidaritat, tolerància,...són coses que estan bé, pels altres [21-1474.3]* i aquests aprenentatges es fan difícils d'aconseguir en les actuals condicions de 'diversitat'.

Alguns manifesten problemàtiques d'aprenentatge relacionades amb el bilingüisme *...hay un sector de alumnos incapacitados para el estudio (por la inmersión lingüística, por ejemplo) ya que todos se llaman "Pérez, López, Rodríguez, etc. ..."[21-4448.2.5]* i d'altres plantegen circumstàncies extremes com *...alumnes amb característiques especials: cecs.[12-1867.1]* que sense el suport adequat és impossible plantejar-se treballar amb ells en una aula ordinària.

Tots ells, en definitiva, expressen quin alumnat tenen avui a les aules i consideren no haurien de tenir, bé perquè la seva actitud els faria tributaris de rebre altra mena d'atencions o perquè les dificultats a superar, sense el suport adient, impossibiliten l'acció del docent.

b) Excés d'alumnes i de diversitat

El nombre d'alumnes i l'heterogeneïtat a l'aula és l'altre motiu que contribueix a aquest factor, *...excessiu nombre d'alumnes...perseguir el somni del tractament de la diversitat a l'aula quan la pràctica docent demostra dia a dia que és una utopia.[21-2835.6];* i també que *...se'ns demana atendre la diversitat amb grups grans i això és impossible. Situació d'angoixa greu per no poder fer la feina ben feta...[11-3043.6].* No és solament tenir un grup amb molts alumnes, el problema és *...tenir un grup classe nombrós i amb un ritme d'aprenentatge tan diferenciats [21-4103.1]* perquè aleshores les *...tipologies tan diferents fa que sigui molt difícil fer classe. Hi ha des de l'alumne estudiós i responsable, fins al gairebé delinqüent, passant pel "passota" o amb deficiències importants [11-624.4 bis].* Tot plegat tampoc pot separar-se del *... problema motivació - desmotivació i s'hi afegeix la procedència diversa, la història familiar,...[21-191.1 i 3]*

Per altres, el problema seria *...l'existència d'una única via d'ESO obligatòria per a tothom. La barreja de tots els adolescents a les aules ...suposa la inclusió de persones totalment desmotivades... que a vegades fan impossible l'activitat educativa. ...[11-462.1].* Tot plegat també es veuria agreujat perquè *..és molt complex, organitzativament, i va en detriment d'alumnes preparats. [22-329.5]* i també perquè cada *...any comences de zero. (manca de continuïtat en els grups classe) [21-3037.6]* (cal suposar continuïtat del professor/a amb el mateix grup classe)

Aquesta situació es complica quan *...en poblacions grans i costaneres es produeix una selecció encoberta que fa que els centres públics hagin d'assumir més diversitat de l'esperable. [11-4101.1],* fenomen aquest que, presumiblement, no és exclusiu d'aquestes poblacions, atès que la xarxa pública –a nivell de l'Estat- va atendre durant el curs 2000-2001 el 77,68% de l'alumnat

immigrant i l'escola privada solament el 22,32%, en el cas de Catalunya amb un 41,9% d'alumnes escolaritzats a la xarxa privada, solament escolaritza el 15,6% d'immigrants ⁶¹.

Atesa tota aquesta situació ...l'única solució...fer grups de màxim 15 alumnes. Solució no acceptada per l'Administració. [11-2016.4] o bé prendre en consideració que ...per a desenvolupar correctament els temaris cal hores de classe per nivells [21-3148.3] i caldria fer ...grups més petits, tallers,...tots junts no se'ls pot atendre. [11-1541.2] perquè ...tenir alumnes amb interessos i capacitats diferents fa impossible moltes vegades poder donar classe. [11-624.3].

Les propostes més extremes, clarament segregadores, apostarien per *...separar l'alumnat en itineraris,...per nivell, actitud, motivació, ..per així preparar les classes amb més coherència i eficàcia [11-4588.2]*, perquè, segons sembla *...falten criteris clars...el professor no sap mai perquè ha de donar classe a grups conflictius ...la distribució és injusta.... [11-4588.4]*. És a dir, es proposa més o menys clarament que aquests alumnes siguin assignats a un professorat determinat que, potser, hagi estat preparat o 'seleccionat expressament' per a fer-ho.

Algun professorat d'FP també planteja la dificultat que li suposa *...ajuntar alumnes d'especialitats diferents [22-2711.2]*, encara que en aquest cas no sembla que el problema sigui de nivells, sinó de la dificultat de trobar trets comuns de diferents professions que possibilitin una exemplificació a l'aula.

c) Manca de nivell previ

Un altre dels elements que descriu el professorat com causant del problema, seria el nivell previ assolit per l'alumnat quan ha de cursar uns estudis determinats.

Forma part de la tradició que la secundària es queixi de primària, i la universitat de secundària. Sense entrar en altres valoracions, la lògica diu que si en un nivell superior s'ha de fer el que pertocava a un altre d'inferior, és perquè en aquest no es va fer prou bé. Seguir aquest raonament fins avui no ha donat cap resultat, perquè s'han buscat culpables en lloc de causes.

Avui però, aquest discurs, no solament és tan inútil com abans, sinó que a més és un retret que el professorat es fa a si mateix, atès que l'alumnat que fa ESO (entre els 12 i 16 anys) després farà, generalment en el mateix centre, batxillerat o formació professional de grau mitjà, i el mateix, o quasi el mateix professorat, tindrà aquells alumnes a les aules.

La manca de nivell previ, contribueix a la complexitat perquè *...tant de coneixements, com de necessitats, com d'interessos, com de procedència i/o ètnia.[21-4117.2]*, no s'ajusten als nivells de partida establerts als currículums. Però no és solament una qüestió de nivell, sinó també *...No tenen hàbits d'estudi.[12-137.6.8] i Procedència molt diversa, mal o gens educats. [11-22.3]*. A tot això s'afegeix que *...falta de base, ..problemes d'afectivitat, hiperactius. Abandonen*

o repeteixen sense èxit. [12-112.2] degut a ...manca de base instrumental (CFM). [12-311.3], la qual cosa obliga al professorat a ser ...bon diplomàtic i psicòleg per sortir-ne airós. [22-1870.4.6].

És evident que el professorat pateix un gran desgast a conseqüència d'aquesta complexitat, no s'avança i no veu resultats en el seu treball i se li fa difícil –potser no es pot- diferenciar desmotivació i diversitat, perquè la falta de motivació és un 'dèficit' important davant de qualsevol aprenentatge. No pot estranyar doncs que *...Alumnes desmotivats, baixos de nivell i hàbits de treball. Quan compares el que has fet en un curs i els que hauries d'haver fet,...et quedes glaçat i no veig la solució...*[12-1863.8] o bé lamentacions al voltant de un passat no tan llunyà com *...abans amb el BUP, l'alumnat estava més motivat; avui en dia et veus obligat/da a ensenyar a alumnes desganats cosa que et suposa un esforç superior i una sensació de manca de recursos [11-3877].* També en els cicles superiors d'FP es manifesta la mateixa decepció *...Jo tinc grau superior i cal veure com arriben del batxillerat i ja no diguem els que 'han superat les proves d'accés'. Et trobes amb la meitat de la classe que té uns nivells molt baixos en vocabulari, matemàtiques i capacitat de raonament, convertint-se en un llast per a tot el grup i condicionant-ne el rendiment. [12-3543.5].*

d) Manca de temps i insuficients recursos per part del professorat

La manca de temps per atendre l'alumnat i/o per impartir els continguts i els insuficients recursos metodològics - didàctics que disposa el professorat són un altre dels elements que conflueixen en el factor complexitat.

Sovint el professorat troba a faltar temps per dedicar a l'alumnat amb més dificultats i també la necessària adaptació dels continguts per l'alumnat que té davant: *...manca de temps, ..atenció de la diversitat,...alumnes de nova incorporació o adequació curricular no són prou atesos. [11-1395.2];* temps que en moltes ocasions 's'escapa' perquè han d'atendre altres afers *...la diversitat obliga a dedicar temps per a mantenir l'ordre, la disciplina, a educar; però les proves que s'exigeixen a l'alumnat són en relació a la matèria.[21-291.5]* encara que en la voluntat del docent estigui arribar a donar 'la matèria que toca'.

En alguns casos la dificultat està en comprendre als joves. Les seves actituds, comportaments i llenguatge sovint són molt llunyanes del professorat i això és una *... Dificultat de comunicar-se amb adolescents degut a l'edat. [21-233.1].* En altres casos és la situació que viu el jove *...desestructuració familiar/social...per als quals no trobem solució. [21-235.1]* i que el professorat no sap com abordar *...sobretot quan no tenim una formació adequada per tractar-los,....ni les instal·lacions adequades.[12-4245.3]; ...i que el professor no tingui les eines apropiades per posar-hi solució. [12-322.1].*

Sembla haver un acord important en el sentit que *...falten recursos per a tractar la diversitat. [22-177.5]* i la raó principal seria que es tracta d'un *...model teòric de difícil aplicació en les condicions actuals. [11-1588.1.3].*

Quina és la vivència personal i professional del professorat d'aquesta problemàtica?

Si l'atenció a l'alumnat és complexa degut a la seva diversitat la gestió de l'aula i de l'ensenyament – aprenentatge que s'hi realitza també es converteix en un fet complex *...mantenir interès i motivar, i conservar la disciplina [21-2841.1]; ...tener que garantizar unos mínimos de convivencia e impartir clase al mismo tiempo. [21-1797.2]*

No és l'esforç d'atenció ni la intensitat de treball, sinó la sensació de no complir, no arribar als objectius establerts –o consensuat amb els alumnes –, sentir-se superat pels esdeveniments i perdre el control de l'aula *...No és fàcil atendre a l'alumne segons les seves necessitats. Això comporta sensació de frustració i d'incompetència.[21-628.6]* perquè *...tots barrejats a la mateixa aula. És un gran factor de desgast (malaltia?) i frustració. [11-1995.2]* i *...controlar la classe ... nerviositat, tensió muscular,..[11-1464.3]*, fins i tot qui argumenta que aquesta situació provoca *...deformació del professorat amb el tracte de la diversitat. [11-1436.1.8.9]*

El vessant de la satisfacció, en el sentit d'observar que l'alumnat aprèn amb tot el que això suposa de gratificació per al professor i el mateix alumne, es dona poc *...el esfuerzo es enorme y los resultados pobres. Al final todos tendrán el mismo título. [21-1520.4.6]* i això no és precisament un estímul *...la situació a l'ensenyament secundari no és gens engrescadora per als professors, això crea desencís i (cal) una gran dosi de moral per tirar endavant (i això que jo sóc de les professores vocacionals!). [21-1746.1]; ...enorme desnivell entre l'esforç esmerçat i l'aparent aprofitament de l'alumnat.[11-2892.6]* i en ocasions la relació amb l'alumnat es complica perquè no hi ha prou *...mecanismes de defensa davant l'actitud displicent i a voltes desafiant.. i ...la desproporció entre l'esforç del professorat i el resultat provoca frustració professional.[21-601.1].*

Tot i les dificultats esmentades i la complexitat que suposa, hi ha professorat que diu *...és enriquidora l'heterogeneïtat i la diversitat dins l'aula, però quan hi ha un gran ventall es fa molt difícil accedir a tot l'alumnat i atendre les necessitats individuals. [21-1799.9]* perquè segons alguns *...El tractament de la diversitat es converteix en donar moltes classes en una sola. [11-545.2]* i per aquest motiu alguns consideren que *... Potser caldria contractar d'altres professionals (assistents socials, animadors, dinamitzadors de carrer,...) i substituir professors/es. [11-117.10].*

Aquestes dificultats no són solament de l'ESO, també al batxillerat i a la formació professional – especialment en els cicles mitjans - es viu aquesta problemàtica, encara que sembla que els seus motius podrien ser diferents *...els nivells han baixat. El batxillerat no és el que era. El*

nivell és baix, no saben escriure ni estudiar, no tenen ni entenen el valor de l'esforç. [21-375.5]; ...alumnat molt mal educat i les classes es fan en un ambient de tensió. [12-439.2]; ...als CFM, les classes es fan pesades ... [22-183.6]. Malgrat tot això, la complexitat és un estímul i aguditza l'enginy perquè *...fa replantejar com poder estar i dedicar l'atenció que es mereixen individualment [12-2748.3],* contribuint així a la reflexió del docent sobre la seva feina.

En molts casos, el professorat troba que li falten els recursos. Això, tant és degut a que alguns alumnes presenten problemes greus *...inadaptació,... conflicte a l'aula, i aquests en la majoria dels casos són de difícil solució. Això comporta impotència en el professorat. [11-2974.2] o ...has d'atendre una varietat de casos, sovint complexos, que no dones l'abast. [11-2875.1],* com perquè es veu obligat –sé sent obligat- a *...implicació del professorat en els problemes personals i familiars dels alumnes.[21-233.2].*

Amb tot, també hi ha qui creu, que no es segueixen estratègies adients perquè s'adopten ... *Actituds paternalistes vers els alumnes (i els seus pares),... Semblen espècies protegides.... Es fa assumir al professorat un excés de responsabilitat. [21-291.1]* i aniria bé que fos el mateix professorat qui posés límits a la seva implicació, respectant l'ordre natural dels rols i responsabilitats –entre pares/mares i professorat- vers l'educació i formació dels joves ⁶².

En relació al factor 'complexitat' comença a manifestar-se certa dispersió perquè el col·lectiu de Dones d'FP, havent identificat inicialment el factor (Taula 58 i Taula 61) després el puntuen molt baix (IdP 0,32, Taula 59 i Taula 60, Dones d'FP Bcna – Prov.) o bé el desestimen en la segona ronda com fan les Dones d'FP Resta – CAT. (Taula 62 i Taula 63).

Els motius d'aquesta identificació i no elecció posterior són segurament complexos i semblen indicar una raó profunda, la segregació d'ocupació per raó del sexe.

Les dones de formació professional, en la seva gran majoria, exerceixen la docència en famílies professionals altament feminitzades (Administració, Comerç i Màrqueting, Imatge personal, Sanitat i Serveis socioculturals i a la comunitat, amb les especialitats d'Animació sociocultural, Educació infantil, Integració social i Interpretació i Llenguatge de signes).

Aquestes mateixes professions, relacionades majoritàriament amb la cura d'altres o en posicions subalternes de gestió i serveis dins de l'empresa, també són ocupades majoritàriament en el mercat de treball per dones. Això mateix es reproduïx a l'escola, perquè l'alumnat que aprèn aquestes professions també són majoritàriament dones.

Així mateix poden apuntar-se altres hipòtesis, com: l'edat de l'alumnat (en CF. el mínim és 16 o 17 anys); que aquest hagi escollit una via professional 'vocacional'; que al ser la major part de l'alumnat dones hi hagi menys 'xoc de poder i desavinences'; que les professores d'aquest nivell educatiu assumeixin un rol educador/instructiu que els permeti superar el conflicte; que hi hagi una major homogeneïtat entre l'alumnat,... etc.

També crida l'atenció que aquest col·lectiu ha puntuat més –encara que no està entre els deu primers- la *'Complexitat d'atenció dels alumnes al centre per raó de l'edat, nivell educatiu i interessos'*, factor molt més relacionat amb l'organització i gestió general del centre docent (degut a la convivència de joves de 12 anys en endavant), que no pas amb la gestió de la diversitat a l'aula (Taula 60, les Dones d'FP Bcna. - prov. i Taula 63 les Dones resta CAT.)

3.- Demanda i delegació en el professorat

El tercer factor en importància, amb 156,93 punts, és la ***'Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent'***. Tots els grups consideren aquests factor entre els deu primers, però tant les Dones com els Homes d'FP li donen força menys importància, la qual cosa probablement és deguda a l'edat de l'alumnat (tots tenen de 16 a 17 anys en amunt), a la seva més gran autonomia i a que les famílies, si bé no 'deleguen' tampoc 'participen' dels problemes dels joves. Al ser ells mateixos qui comenten directament al professorat, problemàtiques com: relacions personals amb pares, familiars i amics; precarietat en l'ocupació; insuficiència de recursos per a gaudir de més autonomia; desig d'autoafirmació personal...etc. , però en un marc més distès, entre adults, el professorat no se sent tan pressionat per la circumstància.

Els factors de risc identificats tenen relació amb el volum de treball i la demanda de realització de tasques diferents d'aquelles per a les quals el professorat ha estat format.

Possiblement amb l'alumnat més jove –dels cicles formatius mitjans (CFM)- hi hagi també problemes derivats del desconcert, degut a la manca d'orientació en l'elecció de la professió/ofici; un nivell d'exigència més alt i haver de dedicar molt més temps a l'estudi (formació teòrica a l'institut i pràctiques en empresa, exigeixen un mínim de 10 h diàries durant aproximadament un trimestre); un col·lectiu de professors i professores que té amb ells una relació més lliure, però també més rigorosa i perquè alguns d'aquests alumnes han anat al CFM com segona opció, en no superar el primer curs de batxillerat i viuen l'experiència com un 'fracàs' i no com una nova oportunitat.

És a dir, aquesta 'delegació de problemes i conflictes' feta pels joves, és possiblement deguda a que la seva transició a la vida adulta comença a concretar-se, exigint-los-hi que assumeixin un rol d'adult que, tot i volent-lo desenvolupar, el creien més llunyà i els sobta.

a) Cal ensenyar-ho tot a l'escola?

Paradoxalment, la manca de reconeixement de l'escola i dels professionals que hi treballen, no impedeix que se li encarregui haver d'assumir tasques educatives que en altres temps assumia de forma molt directa la família i que la institució escolar solament complementava⁵⁰. Per aquest motiu es té la sensació que *Al centre cal ensenyar "TOT": educació viària, sexual, alimentària, per la pau,...[21-25.1]* i també que *...la tasca educativa ha passat de l'àmbit familiar*

a l'escola.[21-4698.5]. Davant de qualsevol conflicte o problemàtica que afecti als joves el professorat té la sensació que ..., *cal suplir els pares, ... qualsevol nova "troballa" l'ha de dur a terme l'escola.* [21-375.2] i aquest paper 'substitutiu' també l'assumeix la pròpia Administració educativa ...*cada vegada se'ns demana més coses (tant les famílies com l'Administració)* [21-2839.4] de tal forma que els docents se senten desbordats i sense col·laboració *Tot s'ha d'ensenyar a l'escola? L'educació depèn totalment d'ella?* [11-16.4]

b) El professorat ha de fer aquesta tasca? Li correspon fer-la?

Davant d'aquesta situació, el professorat es troba amb l'obligació de donar respostes i assumir tasques per a les quals, en la seva gran majoria, considera que no ha estat format i perquè no es sent motivat a fer-ho, en no identificar-se amb les funcions que se'ls requereix ...*donar resposta a molts camps...que van més enllà de la formació rebuda.* [11-1779.5]; ...*funcions alienes...que consideres no pròpies i per les quals no estàs preparat.* [11-1977.7]; ...*falta de identificació con la tarea que realiza.* [11-1696.2]; ...*a més has de fer d'infermer, de relacions públiques, de policia, de psicòleg, d'assistent social, de jutge, de comptable, d'administrador, superficialment i amb inseguretat.* [11-1659.1]; ...*som especialistes d'una matèria però no podem jugar a psicòleg, assistent social o altres per a les que no estem preparats ni estimulats per estar-ho.* [11-2732.1]. A conseqüència d'aquesta situació ...*el professor comprova la inutilitat dels seus esforços i acaba per no creure en la utilitat de la seva feina; la societat tampoc valora l'ensenyant. Tot això pot portar-lo a cremar-se i desil·lusionar-se...*[11-1252.2]

Altres, directament, rebutgen haver de fer aquestes tasques perquè no els correspon al seu rol de professor ...*Fer tasques impròpies d'un llicenciat ... Fer d'assistent social, gestionar problemes, controlar faltes, fer guàrdies de pati, de passadissos, de lavabos....*[11-624.6]

A tot plegat s'hi afegeix aquella frase que escoltem massa sovint '¿Això t'ensenyen a l'escola?' i que per als docents és un retret descoratjador, perquè se'ls fa culpables d'unes actituds i comportaments juvenils en els quals no han tingut res a veure. ...*si hay problemas de drogadicción, de violencia, de discriminación ...etc. Se responsabiliza al profesorado de no educar bien. Esto genera "malestar docente".* [11-262.3]

Sovint aquesta pressió externa, dels pares, mediàtica o de la mateixa Administració es trasllada a l'interior dels mateixos centres i són els equips directius els qui, unilateralment, l'exerceixen sobre el professorat, obtenint resultats força dubtosos ...*Aquí també s'hi pot afegir la pressió exercida per molts equips directius que només els preocupa l'eficàcia de la seva gestió. El professorat que no encaixa bé la situació, reacciona amb la no implicació, afectant el seu propi benestar i el dels altres.* [21-1321.2].

c) Cercar l'equilibri entre l'escola, les famílies i altres serveis socials

A més de l'absència de formació i en conseqüència de la *...dificultat d'arribar a alumnes amb problemes de desestructuració social i familiar.*[12-311.7], el professorat se sent superat per les circumstàncies i demana suport perquè tenim *...Coneixement de situacions difícils d'alumnes...que sobrepassen la nostra tasca i ...haurien d'implicar altres àmbits... [21-628.4].* També considera que caldria 'compartir' aquesta responsabilitat *...que la societat ...delegui... ...cada cop més en l'escola papers que hauria de compartir amb altres instàncies...*[11-4102.10]

Els docents consideren que l'origen del problema en les famílies és divers: problemes d'atenció degudes al treball del pare i la mare; dificultats en l'educació dels propis fills; situacions de desestructuració familiar; etc., *...de vegades per problemes entre els pares...i d'altres, per no saber educar els fills, deleguen a l'escola aquesta responsabilitat. ...en ocasions no veuen que la seva tasca i la del docent va en la mateixa direcció. No demanen, més aviat exigeixen coses no gaire justificables. [11-4153.2.10]; ... L'excés de treball del pares, de vegades la desestructuració familiar, la manca de control del fill a casa i al lleure....és a dir, la falta de seguiment per raons variades, comporta delegació i exigència davant de la frustració de no haver-ho sabut fer (de pare). [11-4321.4]*

Però, el pitjor de tot és que demanen al docent que els substitueixi...*sembla que s'exigeixi als mestres i professors que arribin on no han pogut arribar d'altres institucions: família, justícia, benestar social,....posar límits als seus fills.*[12-2011.2]; *...es demana que sigui l'escola la que assumeixi exclusivament la tasca educativa i la correcció dels errors i mancances que ells generen. [12-163.3],* però molts pares no donen resposta quan se'ls requereix perquè col·laborin i aleshores se'n ressent l'educació del jove i també l'aprenentatge, *...Els pares i mares no es fan càrrec de l'educació dels seus fills, .. deleguen en el professorat. Protegeixen els fills per evitar conflictes. No els preocupa si aprenen o no [21-263.2].*

Com ha dit Joan Subirats ⁶³, '...la escuela se está convirtiendo en el gran contenedor de todo lo que no somos capaces de resolver socialmente'.

Cal posar fre a aquesta situació perquè l'educació no pot ser exercida solament pel professorat, ell tot sol no es veu capaç d'orientar en aquesta societat més complexa del segle XXI, denominada del coneixement i del risc, en la qual l'escola fa temps que ha deixat de tenir 'un saber instituido incuestionable, sino que este se expande en el tejido social, y para hacerlo suyo la institución educativa necesita de la interrelación y participación de toda la comunidad si no se quiere excluir a nadie del derecho a la educación, a la libertad y a la felicidad' ⁶⁴

4.- Els problemes de disciplina

La *'Manca de disciplina d'una part de l'alumnat'* amb 107,72 punts, ocupa el quart lloc en la jerarquia de factors. També en aquest cas la coincidència del professorat és molt alta, excepte en les Dones d'FP, que com han fet abans amb la *'Complexitat...'* es desmarquen totalment de la resta. Malgrat aquesta unanimitat, –com veurem més endavant amb els comentaris dels participants– els problemes de disciplina a l'ESO són atribuïts, en bona part, al nombre d'alumnes “obligats” a seguir uns ensenyaments que no desitgen, en canvi als cicles formatius (CF.) i concentrats als CF. mitjans, es derivarien més de problemes d'orientació i d'adaptació a les exigències del nous estudis.

D'acord amb el dit en altres estudis ^{41, 43, 46, 65, 66}, les dimensions que s'identifiquen quan parlem de disciplina es corresponen, fonamentalment a exigències psicològiques del treball. Sobretot hi ha un alt component d'exigència emocional, però també d'augment en el volum de feina i múltiples interrupcions –en el discurs del docent i en la dinàmica de l'aula– provocades per la demanda d'ordre que cal fer (cal·leu!, seieu!...). Aquest aspecte del treball, no es considera només un risc quan el docent està afectat directament, sinó que també ho és quan és testimoni ⁴⁶ dels fets, encara que aquests afectin una altra persona.

Considerar els problemes de disciplina a l'aula com la quarta qüestió en importància és força coincident amb les opinions donades per altres professors i població en general. En el cas dels docents ⁶⁷ al preguntar: '¿Está de acuerdo con que la falta de disciplina es una de las causas de los problemas educativos?', dos de cada tres (66%) es manifestava molt o bastant d'acord. En el Barómetro del CIS sobre Educación ⁶⁸ del mes de març de 2002, sobre una mostra de 2.498 persones més grans de 18 anys, el 65,5 % (pràcticament 2 de cada 3) manifestaven el seu desacord amb la pregunta ¿En los colegios e institutos hay suficiente disciplina?. En aquest mateix estudi es contestava que professorat i directors de centres haurien de tenir més autoritat i, 9 de cada 10 enquestats, consideraven que l'alumnat hauria de tenir més respecte pels professors i professores.

No és, per altra banda, gens estrany que a l'escola es posi de manifest aquesta problemàtica de la forma més punyent. Com ha dit Marina Subirats ⁶⁹ '...el sistema educativo es una de las instituciones sociales que más directamente reciben las consecuencias negativas de la falta de socialización normativa, dado que es el primero que debe enfrentarse a los comportamientos agresivos, a la falta de motivación y a la falta de proyecto personal por parte de las generaciones jóvenes'.

El professorat participant expressa el que considera les causes d'aquesta problemàtica i la seva vivència en relació a la mateixa amb els següents comentaris

a) El comportament a l'aula i altres problemes (disciplina i/o convivència?)

La manca de respecte als propis companys i al professorat, la no acceptació de límits i normes de comportament i la no acceptació de l'autoritat del docent són, molt probablement, les principals causes dels problemes de convivència amb els alumnes a l'aula, *...respecte i autoritat....problemes de convivència. [11-1779.4]*, aquesta situació pot ser més o menys estesa, tant en individus com en episodis però *...encara que sigui ocasional, potencialment està present en bastants classes. [11-2016.3]* i això podria ser degut a la *...manca de valors. Tothom té, o vol tenir raó.[11-3409.4]*

Hi ha una percepció generalitzada d'una més gran incidència en els centres públics perquè *...els alumnes problemàtics es localitzen als centres públics. Els centres concertats trien els alumnes. ...[11-4464.4.6]*

Alguns associen els problemes de disciplina amb el model integrat d'ensenyament *...amb aquest ensenyament integrat que ens volen vendre els polítics i la societat, s'han perdut valors tan importants i necessaris en l'ensenyament com la disciplina i el gust pel treball ben fet i l'esforç. [11-4588.3]; ...Una de les causes...obligar l'escolarització fins els 16 a., any rera any augmenten els alumnes que no volen fer res. [11-2700.2]*, altres però consideren que és més un problema d'autoritat del professor a la que s'afegeix l'excessiva diversitat a l'aula, (problemes de)...*Disciplina per manca d'autoritat del professor... Però hi ha altres causes: la diversitat d'alumnes, les distintes motivacions i interessos. etc. [11-624.1 bis]*.

Una altra qüestió plantejada és l'excés de normes de funcionament (de convivència, i d'altres) que cauen en l'ambigüïtat i dificulten la seva aplicació *...les normes haurien de ser poques, però amb uns criteris clars i raonables. No valen les ambigüïtats. [12-2002.5]*

En els cicles formatius (sobretot en els mitjans), amb l'agreujant que són més grans, també es produeix el problema...*alumnat insolent i mal educat,...tres o quatre a classe poden fer la tasca impossible. [12-163.2]*

b) La distorsió i interrupció de l'activitat a l'aula

Els problemes de disciplina a l'aula difícilment podem separar-los de la desmotivació de l'alumnat. Avui el professorat de secundària ha de vetllar més per l'ordre de l'aula, *...Haver de controlar alumnes que no desitgen estar a l'aula. [11-624.1]* amb *...discussions, justificacions i crides a l'ordre continuades. [12-653.1]* i en ocasions *...conductes de provocació constant. [12-549.1]*, guanyar-se contínuament l'atenció de l'estudiant degut a *... la diversitat...grups grans...i conflictes amb els alumnes.[11-3043.6]* i estar sovint reconduint l'activitat que desenvolupa degut a les interrupcions que es produeixen *...desestabilitzen la tasca diària del professor i, fins i tot, la dels alumnes que volen aprendre, ...així (és) com també fracassa la nostra feina.[21-*

4698.1] i ...crema molt no poder donar una classe sense haver de posar ordre cada cinc minuts. ..[12-4425.3]

El professorat expressa amb aquests comentaris la seva vivència d'aquesta problemàtica.

La problemàtica derivada del comportament produeix una ...*situació de tensió constant*. [21-234.2] que ...*nos produce...estrés, depresión, temores y rechazo a nuestra labor*. [11-1917.1], estar contínuament pendent de l'ordre i ...*haver-te d'imposar violentant-te provoca tensió muscular i mal de cap*. [21-628.1] i ...*representa una despesa extraordinària d'energia, paciència, control i bones maneres*. [11-2730.3]

Alguns docents consideren que en bona part aquesta circumstància és deguda a ...*massa permissivitat (tant per part dels pares, com d'alguns professors "progres"* [11-2959.1] o també a ... *La poca o nul·la autoritat del professor*. [11-624.1 bis]

Sovint, amb l'alumnat de més edat ...*haver d'aplicar expedients disciplinaris a l'ensenyament postobligatori crea enfrontament desagradables*. [22-183.6] i no es resol el problema.

Un professor de formació professional que ocasionalment ha d'atendre alumnat d'ESO és clar i contundent ...*no a FP, però sí a ESO, on vaig a fer alguna guàrdia. Et fa sentir frustrat, sense autoritat, impotent, vulnerable, vas amb el cor encongít, temorós, recelós*. ..[12-4020.1.3]

5.- Esforç vocal

El cinquè lloc en el 'rànkung' de factors amb 46,34 punts l'ocupa l' '**Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu**'. La posició d'aquest factor –2,3 vegades per sota de l'immediat anterior i més de 12 vegades per sota del primer- és rellevant perquè en Dones d'FP és el segon en importància (27,02 punts) i en Homes d'FP és el cinquè (10, 43 punts). Les Dones d'ESO/Batxillerat, amb 3,03 punts, el col·loquen en novè lloc i els Homes en 13ena. posició.

Es conegut des de fa temps que les situacions d'estrès, en l'àmbit docent, provoquen un important augment de la tensió de les cordes vocals i també alteracions en el ritme respiratori. Ambdós fets, afegits a haver d'alçar la veu per imposar-se i a mals hàbits en la impostació són, ben probablement, les causes principals dels problemes foniàtrics que pateixen els docents i que han explicat amb els seus comentaris amb un alt grau de coincidència amb altres estudis realitzats⁵⁴.

No és menys important les condicions tècniques d'aïllament del soroll extern, que no ha de ser més alt de 55 dB (A); ni la reverberació ni soroll interior, que no ha de superar, respectivament 1,5 segons ni 45 dB (A), i que tots els centres haurien de complir (Norma Bàsica d'Edificació, NBE-CA-82)

En aquest cas però, semblen afegir-se'n altres de nous perquè les Dones d'FP tenen menys problemes de 'Complexitat...' i 'Disciplina...', ambdós molt associats amb l'estrès, i en canvi consideren l' 'Esforç vocal...' el segon factor de risc. Sembla doncs, que han d'haver-hi factors relacionats amb els espais de treball i amb com s'organitza el treball dels alumnes a l'aula que poden ser determinants.

El treball d'aquestes professores es realitza en espais més grans –tallers i/o laboratoris- en els quals les màquines i instruments que es fan servir generen un soroll ambiental que caldrà ser superat. Pot afegir-se també que en un taller o laboratori és usual el treball en petits grups d'alumnes i que en aquestes circumstàncies el soroll ambiental també augmenta. Si la situació descrita és encertada, la necessitat d'alçar la veu per a superar la remor ambiental existent, seria la causa fonamental d'aquesta percepció.

Malgrat tot, en aquests espais no es superen els límits previstos a la normativa sobre protecció dels treballadors davant dels sorolls –en la qual, sobretot, es protegeix la sordesa – però si que en determinats moments es poden veure superats els estàndards internacionals de contaminació acústica per a una bona eficàcia de la comunicació ⁷⁰, que provoca interferències i/o interrupcions i suposa una important distorsió dels missatges als alumnes.

Dos són els motius fonamentals que descriu el professorat participant.

a) Cridar per imposar-se

Un dels motius fonamentals seria ... *Haver de cridar per fer-se sentir i també per mantenir l'autoritat. [11-320.10];* juntament amb l'esforç continuat ...*motivado por el uso continuado y el "volumen" más alto para hacerse oír. [11-491.4].* Per alguns docents ...*Sempre cal cridar. [21-63.6],* en canvi d'altres atribueixen el problema a ...*haver d'aixecar la veu a vegades. [21-3235.2].* Hi ha coincidència en què es fa un ús de la veu com mecanisme per imposar-se i reclamar ordre.

b) Veu i condicions ambientals

Altres docents consideren que aquests problemes són deguts a un ús inadequat, perquè ...*no hablamos ni respiramos correctamente. [21-369.2],* i que també, juntament amb l'ús continuat de la veu cal considerar altres factors presents a l'ambient escolar ...*parlar + pols de l'aula + pols guix [11-3200.1]* que també ajudarien a la sequedat de la gola i augmentarien els problemes foniàtrics.

Un altre element que pot aguditzar aquesta situació són les condicions de treball derivades de la disciplina impartida pel docent ...*(educació física) treball a l'aire lliure i dispersió d'alumnes. [11-3351.5]* i que no es disposi dels recursos ...*falta de mitjans...per evitar-ho. [12-172.1]* que puguin ajudar a reduir l'impacte de l'esforç vocal.

6.- El reconeixement i els incentius professionals

La ***‘Manca de reconeixement i d’incentius professionals’*** amb 39,02 punts, és el factor que ocupa el sisè lloc. Són essencialment els Homes i les Dones d’FP, els qui al situar-lo en tercer lloc, amb puntuacions respectives de 29,55 i 20,53 (Taules 70 i 71) hi donen més importància. També els Homes d’ESO/ Batxillerat amb 10,97 punts identifiquen aquest factor (Taula 68).

Aquesta falta de reconeixement i d’incentius queda inclosa en l’àmbit de les compensacions, tant pel que fa a la manca d’estima que els docents perceben pel seu treball, com per la manca d’incentius que compensin el seu esforç i les poques perspectives de promoció en la carrera professional.

Malgrat que en aquest estudi s’han considerat professors i professores d’FP tots els que imparteixen especialitats de formació professional, sense fer cap distinció per pertànyer al grup de funcionaris A o B, és ben cert que el col·lectiu de professorat tècnic (abans mestres de taller) del grup B és el més nombrós (per cada un del grup A n’hi ha, com a mínim, 3 del grup B).

El canvi sofert en les condicions de treball del professorat tècnic, per les transformacions que s’han produït a la formació professional ha estat força important, apropant-los més als del grup A (fent més continguts teòric - pràctic), però en canvi no han vist reconeguts els seus esforços, ni tampoc han rebut suport suficient per al seu reciclatge (aspecte aquest que apareix expressament identificat per ambdós col·lectius en el factor *“Manca de suport al professorat per a l’actualització científic – tècnica i el reciclatge professional”*).

La falta de reconeixement i d’incentius és un component important de la compensació que es rep en el treball, la primera –el reconeixement- té un caire de valoració de la persona per la tasca feta. Aquest reconeixement poden fer-lo els companys, els superiors immediats, els pares, els alumnes –possiblement és el més reconfortant- i també l’Administració. L’incentiu, pot tenir connotacions econòmiques, però no solament s’ha de considerar aquest aspecte –que per altra banda potser té poca importància, atès que la *‘Retribució insuficient’* apareix en el lloc 21è i amb 2,22 punts- i que, en aquest cas, sembla més relacionat amb l’estímul que suposa la valoració del treball que fan els altres, les oportunitats de formació i de realització personal i, de la satisfacció que s’obté quan, els esforços realitzats es tradueixen en aprenentatge de l’alumnat.

Una altra qüestió important, relacionada amb la compensació, és la promoció professional, aspecte aquest que ha estat expressament citat per tots els col·lectius i especialment votat per les de dones de formació professional.

a) Una manera de premiar la feina del professorat

El professorat expressa que l'Administració educativa fa el mateix tracte a tothom ...*No s'incentiva al professorat. (El Departament d'Ensenyament) "passa" totalment de nosaltres. [21-263.4]; ...la manca d'estímuls per part de l'Administració Educativa pesa extraordinària i negativament en els ensenyants. [11-2730.2]. Alguns consideren que es tracta d'un ...mal endèmic del funcionariat. [12-163.4]. Però que en canvi el compliment i compromís en la feina és diferent ...el company que no es prepara...cobra el mateix que els altres i viu tranquil. Els punts que es donen no repercuteixen en gaires millores. [22-2983.2], o en paraules d'un altre ...no hi ha estímuls pel teu rendiment. [12-1876.2], és a dir, el sistema actual d'incentiu no és prou atractiu ...tant si ets un bon professional com no, te'ns el mateix valor. Es rep el mateix tracte [12-140.1]*

Per algun professor ...*es valoren igual la negligència i l'eficiència. [11-4102.1]; i encara que no es compleixi ...(els que no fan)...y cobran lo mismo. [22-438.2.3]. És precisament aquesta percepció d'impunitat davant l'incompliment el que es converteix en més descoratjador i provoca el desencís perquè ...fa que facis el que has de fer, però podria ésser d'una altra manera, no hi ha il·lusió. [12-551.4].*

b) Cal pagar determinades tasques

Un dels aspectes concrets mencionats pel professorat és l'activitat de tutoria. Aquesta responsabilitat o càrrec l'ostenten la gran majoria del professorat i la seva retribució queda inclosa en els complements salarials que percep tot el professorat, independentment del fet de ser o no tutor. És per això que ...*la tutoria d'alumnes...hauria d'estar compensada i retribuïda econòmicament [11-1395.7].*

c) Poques expectatives de promoció

Així les coses, l'altre aspecte a considerar és la promoció, en el sentit de carrera professional, entesa com la possibilitat de passar a categories superiors en les quals el reconeixement sigui més alt i/o, senzillament, el nou treball possibiliti una ampliació de tasques i més autonomia en el treball . Aquesta expectativa és la que es veu llunyana i poc relacionada amb la qualificació o capacitat professional, perquè l'accés a la docència suposa entrar en una mena de compartiment estanc del qual es fa difícil sortir (potser exigència de nova titulació, noves oposicions, pèrdua de la plaça, etc.) i perquè no hi ha prevista cap altra classe de mobilitat. Això és el que fa afirmar que ...*Més enllà de l'ètica del treball ben fet, que cada ensenyant pot viure interiorment amb més o menys intensitat, hi ha poques expectatives dins la carrera professional. [11-1995.4]*

7.- El suport de les famílies als docents

En setè lloc i amb 27, 61 punts trobem la ***‘Manca de suport de les famílies a l’acció educativa’***. Els grups que plantegen el factor són fonamentalment el professorat d’ESO/Batxillerat. Dins d’aquest grup són les Dones les que hi donen més importància amb 22,38 punts, mentre que els Homes solament puntuen el factor amb 10 punts.

Darrera de la manca de suport expressada pel professorat hi ha també l’augment en el volum de feina, la falta de valoració de la mateixa i el poc reconeixement social del professorat.

Aquesta “Manca de suport...” és contradictòria amb la cada vegada més gran exigència de ‘coses que cal fer a l’escola’. Efectivament sabem que quan es parla de salut, seguretat vial, alimentació i sexualitat, per citar-ne solament algunes, s’atribueix a l’escola la funció d’educar sobre aquests temes. Davant qualsevol qüestió o conflicte social, l’escola és qui ha d’assumir el paper d’educar i, com ja hem vist les famílies li ‘deleguen’ la responsabilitat.

Aquesta contradicció, en ocasions es fa encara més palesa, quan alguns pares, davant les recomanacions que pugui fer l’escola en relació al comportament dels seus fills a la llar familiar –horaris d’estudi, de dormir, de televisió, d’alimentació – i fins i tot a la forma com van vestits al centre educatiu, les consideren una intromissió, donen suport a la conducta de llurs fills, i desautoritzen al professorat tot criticant la tasca educativa.

Aquesta percepció del professorat és força extensa i ha estat identificada en altres estudis (González Blasco i González - Anleo (1993) i CECS (1997)) citats per Pérez Díaz⁴⁹ et al. En la primera es posa de manifest que menys de la meitat del professorat es manifestava satisfet d’aquesta col·laboració. En la segona tres de cada deu docents considerava que havia ‘falta de contacte amb els pares’ i també tres de cada deu demanaven als pares que ‘dediquessin més temps als seus fills’.

Podríem afirmar que el suport demandat majoritàriament pel professorat és aquell que s’ha denominat ‘participació individual’⁴⁹ i que consistiria en donar suport a l’escola ajudant als seus fills en les diferents tasques escolars que se’ls encomana, assistint a les activitats que organitza el centre i els seus fills en són protagonistes (exposicions de treballs, concerts, obres de teatre, etc.) i assistint a les convocatòries –tant individuals com de grup- que professors tutors i altres càrrecs de coordinació puguin fer per a tractar sobre el procés educatiu dels seus fills.

El professorat d’FP dóna poca importància a aquesta manca de suport –encara menys els Homes- tot i que el factor apareix però amb puntuacions menors. Molt possiblement això es degut, com ja s’ha comentat anteriorment, a que els alumnes són més grans i autònoms i solament en comptades ocasions –amb alumnes de 16 o 17 anys- es fan demandes específiques d’actuació a les famílies.

El professorat participant expressa d'aquesta manera la falta de suport.

a) Les famílies donen poca importància a l'educació

El primer aspecte és la baixa o poca valoració i la despreocupació per la formació que reben els seus fills *...muchos padres sólo se preocupan del aspecto "físico" de sus hijos: ropa, comida, motos, etc,...y descuidan el aspecto personal, educativo o intelectual...*[11-1917.3]; *...ens deixen els seus fills. No els importa l'ensenyament ni l'institut.* [22-4062.9] i de la poca comunicació que s'estableix amb els pares *...Falta de diálogo padres - profesores. ...los centros se consideran guarderías. A veces pienso que antes de educar a los hijos deberíamos educar a los padres, sino hablamos lenguajes distintos.* [11-262.4] encara que en moltes ocasions els nois i noies fan moltes activitats (que en ocasions dispersen l'atenció) perquè cal tenir-los fora de casa controlats i ocupats *...poc seguiment dels pares. Els nens fan massa activitats però no adquireixen la maduresa elemental ni educació de convivència.* [11-465.5]

L'altre aspecte assenyalat és la manca d'hàbits bàsics de comportament, nois i noies que no tenen cap concepte dels seus límits *...La dimissió dels pares de la seva funció educativa. Molts alumnes que arriben als centres d'ESO no han rebut unes normes bàsiques de comportament, ni una atenció adient dels pares, per la qual cosa la disciplina a les aules es fa extraordinàriament difícil.* [11-462.2] de tal manera que la convivència en grup és fa molt complexa perquè *...cada vegada la família intervé menys en els hàbits dels seus fills.*[21-3395.7]i cada vegada hi ha més *...manca d'autoritat familiar i suport...*[21-3187.4] i en ocasions *...'passotisme' dels pares. No col·laboren,...no s'atreveixen a enfrontar-se'ls-hi.* [21-4164.2].

En definitiva *...molts dels problemes que sorgeixen amb alumnes es podrien resoldre millor amb la col·laboració de pares, que sovint és poca.* [21-4682.3].

b) Falta de compromís i confrontació amb els docents

Amb tot, quan es plantegen problemes relacionats amb el progrés de l'alumne/a, d'assistència i puntualitat o de disciplina és quant més enfrontaments amb els pares es produeixen. En ocasions això es degut a que hi ha *...visió diferent de l'educació per la família,...provoca inseguretat.* [21-234.5] i també *...és freqüent treballar fins i tot "malgrat" o en direcció oposada als pares.* [11-2892.3], però en altres s'observa *...gran desinterès, fins i tot per a treballar coordinadament amb les famílies. Crec que ens consideren "enemics" i ens menyspreen.* [21-1799.4]; hi ha *...baix nivell de confiança, respecte i consideració de pares envers els professors...*[21-4318.2]; o bé es produeixen postures de defensa *...els pares,... vénen atacant el professorat, defensant els seus fills com si nosaltres pretenguéssim perjudicar-los. No col·laboren.* [21-375.3] i això passa sovint per la imatge de privilegiats que s'ha donat dels docents i perquè se'ls ha carregat la responsabilitat del fracàs dels seus alumnes *...Els pares ens veuen - sempre hi ha excepcions- com uns privilegiats i incompetents.* [11-22.4]; i això

passa sense que s'adonin que ...normalmente, muchos problemas con alumnos difíciles podrían solucionarse con más colaboración de los padres. [21-1974.3].

Per aquest motiu n'hi ha que manifesten 'que cada palo aguante su vela' i el motiu no és altre que ...massa responsabilitat per l'escola i poca pels "altres". Que tothom jugui el paper que li pertoca. [11-3409.2].

8.- Contradicció de valors

La '**Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...) i a la societat**', amb 25,19 punts, és el vuitè factor identificat. Malgrat això, només és especialment rellevant per al grup de professors d'ESO/Batxillerat que li atorga 47,19 punts, mentre la resta li dóna puntuacions molt baixes.

Podríem dir que aquest factor està molt relacionat amb la desmotivació de l'alumnat, la manca de disciplina i de respecte per part dels alumnes, la manca de reconeixement del professorat i de suport de les famílies a la tasca educativa. Al darrera d'ell tenim tota la càrrega emocional que suposa l'esforç d'haver de 'nedar contracorrent' i trobar-se tot sol

A l'Institut s'exigeix a l'alumne que practiqui els valors de l'esforç i la disciplina. L'estudi i l'aprenentatge d'uns continguts requereixen d'una dedicació i fer-ho vol dir renunciar a altres aspectes més lúdics, esperant treure'n un guany futur. No es planteja aquí el terme 'valor' en un sentit moralista, sinó en un sentit pràctic com una guia per a l'acció. Aquest sentit pràctic – aquesta utilitat- és potser la que el professorat troba a faltar. En definitiva, no hi ha "cultura de l'esforç" en el sentit de dedicació, constància, autoexigència, superació de les dificultats,... perquè no veuen al seu voltant que això es valori, convertint-se aquesta percepció en, com ha dit Fromm ⁷¹, 'Otro obstáculo para aprender el arte de vivir es creer que pueda conseguirse algo "sin esfuerzo" y "sin dolor" '

Altres estudis⁴⁹ han posat de manifest que les famílies es consideren transmissores de valors i que els més preuats per elles a l'hora de fer-los arribar als seus fills són: el respecte pels altres, la bona educació (en el sentit de saber estar), el valor de la família, l'honradesa i l'honestedat i, la responsabilitat. Però en canvi es consideren menys importants de transmetre valors lligats a 'l'autoafirmació personal' com: l'afany de superació, la llibertat o la confiança en un mateix, que diuen els autors de l'estudi són '...la base del caràcter d'homes lliures que, se suposa, és inherent als habitants de la societat civilitzada. De manera que la construcció d'aquesta societat civilitzada es pot quedar coixa d'aquesta pota', ...(el subratllat és nostre). La disciplina com a valor, en el sentit d'allò que cal fer per aconseguir l'autoafirmació personal, a transmetre des de la família és dels menys valorats.

El professorat participant ho ha expressat en aquests termes:

a) Els valors imperants a la societat i la labor de l'escola

Els nostres joves viuen en un marc de *...devaluació del valor cultura...davant altres valors:...diners, popularitat, feina estable, diversió,...[11-1995.7]* i estan fonamentalment interessats pel *... guany fàcil, ...resistència a pensar sobre qualsevol tema, sobretot si obliga a una reflexió. [21- 3187.2.3].* És molt difícil, que solament des de l'escola es puguin promoure uns models de comportament no coincidents amb els que s'estimulen des d'un determinat estil de vida *...Model de societat consumista. Com inculcar valors contradictoris als socialment imperants? [11-16.7]* i sobretot si es considera la importància que es dona avui a l'escola *...especialment, en relació al model de societat i al lloc que hi ocupa l'educació. [11-3032.10].*

Tot i que això es força real, no ho és menys que el consumisme genera importants desigualtats i contradiccions, bastant observables als instituts i que reclamen canvis, i per això poden ser un espai idoni '*...para la reflexión y el inicio de este tipo de cambio, porque es precisamente donde se manifiesta de un modo mas directo la crisis del modelo*' ⁶⁹

b) Els mitjans de comunicació i la transmissió dels valors culturals

La promoció de determinats valors feta des dels 'mass media' fa que el professorat se senti '*...impotente para educar a los niños y niñas en valores (solidaridad, pacifismo, honestidad, sinceridad, criticismo, etc.), que estarán en franca desventaja frente a los imperantes en la sociedad (individualismo, competitividad, violencia, adicciones varias, conformismo, desinformación, etc.)...*' ⁶⁴.

Quotidianament podem observar com *...la TV, el consumisme, la indiferència, la alienació de la nostra societat que s'encomana als nostres alumnes i que els professors tenim series dificultats en contrarestar. [11-1685.10]* i la 'realitat' que hi veuen, el que es presenta als seus ulls *...models presentats pels mitjans de comunicació...que no sempre ajuden al creixement personal i social. [11-1779.3.6];* perquè *...la sociedad...con sus medios informativos, bombardea con mensajes consumistas y materiales deseducándolos y alejándolos de los objetivos que pretendemos. [11-1917.4].*

D'una forma molt gràfica ha fet esment FORGES, en el seu acudit diari a El País, a aquest problema de l'educació i valors que transmeten els 'mass media'. Un jove, d'aparença "progre", va al metge, que no podia ser altre que el Dr. Romerales. Globalizólogo. I aquest li recepta: '*Nada de apagar la tele, nada de leer, nada de hablar en familia, nada de pensar, nada de disenter, nada de opinar y, sobre todo , nada de criticar*'. '*Vaya dieta más chungu*', contesta el jove. '*No se queje: puede usted comprar*' respon el Dr. Romerales.

Comprar. Posseir coses. Això és el que sembla preocupar més als joves!

9.- El nombre d'alumnes a l'aula

El següent factor en la jerarquia, ocupant el número nou, és l' **'Excessiu nombre d'alumnes que d'atendre un professor/a a l'aula'** amb 17,50 punts. També en aquest cas és el professorat d'ESO/Batxillerat el qui n'expressa la seva importància, i especialment el grup de Dones que li atorga 19,21 punts. El professorat d'FP no dona cap rellevància a aquest factor.

El que es manifesta en aquest factor és l'augment del volum de treball, al qual s'afegiran les tensions derivades de la diversitat de l'alumnat i les dificultats per atendre'l, i també l'increment dels conflictes de convivència i disciplina a l'aula. En alguns casos també suposarà dificultats derivades de la manca de suport instrumental, en no disposar dels recursos –materials i didàctics - suficients per atendre al nombre d'alumnes assignat.

El professorat participant ho expressa amb els següents comentaris:

El nombre d'alumnes és un augment de la càrrega de treball perquè suposa ...*Més dificultats ...mantenir l'ordre, atendre alumnes i més feina de correcció. [11-1995.1]* i també perquè ...*fa que costi més treballar amb harmonia, tranquil·litat i d'una manera més personalitzada. [11-2959.2]*. Això és dona força quan ... *hi ha més de 30 alumnes. .. per aula a l'ESO. [11-545.1]* i especialment amb ...*ràtios de 30... En assignatures no instrumentals. [11-638.4]*. L'excessiu nombre d'alumnes a l'aula ...*més de vint...fan més difícil la tasca. [11-433.1]* acostuma a ser la causa que ...*desencadena la majoria de problemes a l'aula. [11-2700.1]* i fa més penoses les condicions de treball del docent perquè ...*fa que treballis en condicions molt precàries. [11-2801.6]* en ocasions agreujades per ...*massificació d'alumnat en aules petites. [11-2974.1]*

En molts casos, el nombre d'alumnes a l'aula en determinats crèdits, estaria força relacionat amb el seu caràcter optatiu. Això es veu per algun professorat com un desequilibri i un greuge comparatiu ...*equilibrar el número de professors respecte el número d'alumnes. L'ambigüitat genera malestar, clans i discriminacions. Tenir professors amb 35 alumnes i d'altres amb 1, 2 o 3 alumnes, hauria d'ésser seriosament revisat. [11-3117.2]*.

Aquests però no són problemes exclusius de l'ESO i el batxillerat. També en el cas de formació professional ...*Als primers cursos 35 alumnes són massa alumnes, sobretot per a un professor sol. [12-112.1]* hi ha problemes pel nombre d'alumnes, aguditzats en aquest cas perquè en molts casos cal fer ús d'instruments i/o màquines que poden suposar un important problema de seguretat per als alumnes i el mateix professorat.

10.- El reconeixement social del professorat

En desè lloc apareix la **'Manca de reconeixement social'** amb 15,68 punts. Aquest factor l'han puntuat els col·lectius de professors d'ESO/Batxillerat i d'FP, la resta de grups li ha donat poca rellevància.

Quan va fer-se el buidat de les respostes van sortir ambdós: manca de reconeixement social i manca de reconeixement i incentius professionals, i van mantenir-se per separat perquè tenien connotacions diferents.

El primer té molt més a veure amb el prestigi derivat d'una professió de les denominades amb vocació social, que caldria que tothom reconegués pel seu valor intrínsec, ésser considerats els dipositaris i transmissors del coneixement i ser consultats quan es prenen decisions en qüestions relacionades amb l'educació. Ésser considerats pel bé que fan a la societat, contribuint a l'educació i formació de les generacions futures.

En canvi el segon sembla més pragmàtic, reclama reconeixement i incentius professionals, és a dir es comparen amb altres de similar titulació i consideren que són menystinguts, perquè se'ls paga menys. També és planteja per part del col·lectiu que no tots són, fan i actuen de la mateixa manera, no són iguals i què, en conseqüència, caldria buscar fórmules que compensessin els diferents graus de compliment.

Les expressions fetes pels participants es relacionen amb:

El tracte rebut de l'Administració i la societat en general: *La imatge pública del professor: història d'una decadència. ...les lleis educatives són escassament consultades al professorat. Els mitjans de comunicació ens ignoren,...mai es pensa que un professor de secundària tingui res a dir [11-1995.6]...quan veus com et tracta l'Administració, certs pares d'alumnes conflictius i la societat...., més d'un cop et venen ganes de llençar la tovallola [11-1395.1]; ...pares i mares valoren menys l'aprenentatge dels fills i la nostra professió [11-1779.4]; ..La poca consideració que ens té la societat es veu fomentada des de l'Administració [11-624.7]; ...tothom t'enveja i alhora et critica sense saber realment en què consisteix aquesta professió [22-2852.5];*

La imatge pública del professorat, abans 'pasarás más hambre...' i avui uns vividors: *...estamos bajo sospecha: tenemos muchas vacaciones, nos quejamos del sueldo y de los alumnos, cualquiera puede hacer lo que nosotros hacemos...[11-1760.4]; ..."Pues vaya trabajo, con las vacaciones que tienes". Aquests comentaris i el fet que els pares veuen els instituts com a llocs on deixar els fills mentre treballen i no com a llocs d'aprenentatge i formació, generen molt malestar [12-1690.6]; El comentari que...els professors treballen poc, no fan prou bé la seva feina i fan excessives vacances, arriba al docent amb excessiva freqüència [12-2859.2]; La idea més estesa sobre la tasca dels mestres és que viuen molt bé perquè treballen poques hores al dia i, a més, tenen moltes vacances. No s'entén la gran quantitat de baixes per problemes psicològics [11-4707.4]*

La devaluació de la professió i al desconcert sobre què se li demana : *Què demana la societat als docents? Ens hem preparat per a coses que cada cop es valoren menys [11-545.7]; ...sensació que el que fem no serveix de molt...és poc valorat [11-2046.1]; ...la cultura no*

interesa. El profesor explica... crea un ambiente... pero al salir de clase experimenta la soledad descarada de una sociedad economicista que se burla del enseñante...aunque lo halague [11-349.2]; ...sobre todo cuando ciertos colectivos del mismo profesorado (bachilleratos), consideran los estudios d'FP de segunda fila [12-583.10]. Situació que condueix a la desmotivació del professorat ...si estem cansats físicament i també “emprenyats” d’haver de suplir tantes mancances quan s’han de fer reunions, avaluacions, programar coses, etc. les ganas són poques i l’ambient no és el que seria desitjable, augmentant així la desmotivació que, per mi, és una mena de malaltia que t’enverina el cos i l’esperit. [12-3543.4]

I, finalment, el prestigi de la professió: ... Actualment prefereixo no manifestar a què em dedico quan conec persones noves [11-117.7]; No és el mateix dir sóc professor o sóc arquitecte....El cas més important és respecte a ser professor de secundària o universitat [11-258.5]; El desprestigi...et fa estar a la defensiva [21-234.3]

Estudis⁴⁹ sobre l'opinió dels pares vers la preparació del professorat –centrat en la figura del tutor- no expressen tan poca valoració. El 19% la consideren molt alta, el 48% força alta i el 22% regular. Aquesta valoració es corregeix lleugerament a la baixa quan es valora professorat dels centres públics amb 18%, 46% i 23% respectivament; amb poc canvi quan es valoren docents de la privada – concertada (sostinguda amb fons públics) que valoren 17%, 51% i 21% els mateixos ítems. Aquesta valoració dona un tomb important al valorar ensenyants de l'escola privada, que pels mateixos ítems puntuen 31%, 47% i 13%.

El mateix estudi també observa que hi ha una tendència dels pares a valorar menys la preparació del professorat quant més gran sigui el nombre d'assignatures o crèdits que l'alumne suspèn, atribuint els suspesos dels fills a fallades del professorat.

Altres investigacions⁵⁴ també han posat de manifest que al professorat li provoca una gran insatisfacció personal, la manca de consideració social com la professional. Tres de cada 4 professors es consideren molt insatisfets o insatisfets per la poca valoració que la societat fa del seu treball.

Queda, per finalitzar, l'anàlisi dels factors que sent rellevants per algun grup (haver estat votat entre els deu primers), queda en llocs allunyats en la taula general (Taules 72 i 73). En ordre d'importància dins de cada grup cal esmentar:

11.- Factors rellevants identificats pel grup de Dones de formació professional.

El grup de Dones d'FP en relació al “Volum de feina” han expressat les **‘Tasques afegides a la docència (vigilància de patis, guàrdies, esbarjos, menjadors, manteniment, compres,...)** en quart lloc i amb 12,04 punts; **‘Haver d'impartir assignatures afins que no domines’** en sisè lloc i amb 8,84 punts i **‘Haver d'impartir un nombre excessiu de crèdits i/o nivells’** en setè lloc i amb 3,32 punts.

a) Tasques afegides a la docència

Amb aquesta expressió s'identifica un augment de volum de feina caracteritzada en aquest cas, fonamentalment, per haver de fer una activitat de vigilància i control de l'alumnat a l'aula, amb el qual no es té cap relació habitual, quan es produeix l'absència del professorat titular.

No saber quines mesures es poden adoptar, ni què fer amb ells a l'aula o bé el nombre d'hores que cal estar-hi, és el que més els preocupa: *Professorat de CFS. ...4 h/setmana de titella cobrint guàrdies d'ESO, sense conèixer els alumnes ni saber quines postures pots o no adoptar [22-329.4]; ...moltes guàrdies (5) i cap hora de permanència (per altres activitats),...haver de vigilar alumnes que no coneixes de res [22-183.2]*

Aquesta opinió és compartida també per alguns dels Homes d'FP amb arguments similars: *...l'ESO queda molt allunyada de l'FP., ...alumnes molt conflictius [12-322.2.7] i per algun professorat d'ESO/Batxillerat ...la "guarderia" implica monitors, la cultura i aprenentatges específics requereixen professorat especialitzat [11-3117.3]*

b) Assignatures afins

En el cas de les assignatures afins també s'identifica un augment del volum de feina pel que implica de preparació de continguts i activitats, però també un problema de falta de control sobre l'activitat, per la inseguretat que suposa haver d'impartir uns continguts *...assignatures que no tenen res a veure amb la teva titulació [22-2001.2]*. En aquest cas també es posa de manifest el 'poc control' del professorat sobre la pròpia activitat en veure's obligat a impartir aquests continguts.

També comparteixen la problemàtica, però en molt menor intensitat els homes d'FP *...cobrir "forats"....impartir matèries per les quals no està mínimament preparat ni motivat [12-2015.3]*.

En altres casos el professorat accepta aquesta situació per estalviar-se un trasllat o desplaçament *...per romandre al mateix lloc de treball molts docents es veuen en la necessitat d'impartir matèries diferents a les que acostumen. Això repercuteix en un alt grau d'estrès pel docent i l'alumnat també surt perjudicat [12-1412.4]*

En el cas de la formació professional (especialment en la superior), haver d'impartir continguts afins és encara més angoixant, perquè cada vegada són més els professionals d'ofici en exercici que assisteixen a classe per obtenir llur titulació i, en alguns coneixements molt específics, l'alumne en sap més que el professor. Segons com es plantegin aquestes situacions, poden ser d'un gran patiment per al professorat. *...preparar crèdits ..per segons quins nivells és molt difícil si no és la teva especialitat. Impartir-lo provoca nerviosisme [22-2019.1]*

I també algun professorat d'ESO/Batxillerat ha expressat la mateixa circumstància
...assignatures alienes a l'especialitat...crea inseguretat i de passada origina desmotivació...[11-2974.3]; *...los profesores tenemos que impartir clases que no son de nuestra especialidad de acceso, sean afines o no, colocándonos en una situación de "inferioridad"* [21-1760.3]

Aquestes situacions es produeixen majoritàriament per la necessitat de completar horaris, degut a com es fa el càlcul de plantilles de professorat per l'Administració (compensació de cues horàries).

c) Nombre excessiu de crèdits

El nombre excessiu de crèdits a impartir per un mateix professor, en ocasions en nivells diferents, també significa un considerable augment de la feina de preparació de continguts i activitats. Si a més, s'afegeix que alguns són crèdits afins, la feina es multiplica quan *...sense un bagatge de coneixement...suficient* [22-1875.5]; *...donar matèries que no domines per molta habilitació que tinguis* [22-177.4] o bé *...per la necessitat d'omplir horaris* [22-2010.2]. Això té conseqüències sobre el professorat i la qualitat de la seva feina, perquè *...la necessitat d'adaptar-nos a llibres i alumnes d'edats i característiques diferents quatre vegades seguides és esgotadora* [21-4515.5].

Aquesta pot ser una situació especialment angoixant per al professorat interí o que encara no té destinació fixa, perquè *...depèn de l'especialitat que et toqui no pots ni aprofitar el preparat l'any anterior* [22-2821.4]; *...cada any (i si ets substitut més) s'han de preparar temaris nous, assignatures que ni tan sols has estudiat,....*[21-1879.4]; *...en 4 anys més de 10 matèries noves* [11-638.2].

...en un mundo en evolución es imposible que un profesor domine un exceso de materias diferentes y menos las imparta...el profesor sirve para todo [12-389.4]. Aquesta és una manifestació clara del professorat d'FP, que també queda reflectida en la manca de suport per al reciclatge professional que denuncien.

Com podem observar, encara que ha estat el grup de dones d'FP les que han votat com a més important aquest factors que suposen augment del volum de feina, i en molts casos, dificultats de control sobre la mateixa, no són les úniques que les han manifestades, tractant-se d'una opinió compartida amb la resta de docents.

El mateix grup de Dones també planteja en relació a les "Compensacions" en la seva dimensió "Control d'estatus" i en cinquè lloc la '*Inestabilitat en el lloc de treball amb possibilitat de perdre la feina*' amb 11,18 punts; la '*Manca de perspectives de promoció professional*' en novè lloc i amb 2,58 punts i la '*Precarietat de les instal·lacions als centres educatius (manca d'espais, instal·lacions deteriorades, barracots,...)*' en desè lloc i 2,46 punts.

Aquesta agrupació important i significativa del grup de Dones d'FP al voltant de factors molt menys considerats pels altres grups, reforça la idea que hi ha per part d'elles un patró de resposta diferent derivat de la segregació d'ocupació.

En aquests apartats s'estarien expressant tres dimensions diferents. D'una banda el problema de control d'estatus que significa la possibilitat de perdre la feina; de l'altra un de compensació per la manca de perspectives de promoció i, finalment, una qüestió relacionada amb les condicions materials de treball, com espais i instal·lacions, que s'han considerat factors ergonòmics de confort.

A més a més, el fet que aquest col·lectiu plantegi la 'Inestabilitat ...amb possibilitat de perdre la feina' i que també identifiqui factors relacionats amb el "Volum de feina", fa pensar que pugui tractar-se d'un grup de persones interines a les quals els hi han adjudicat les pitjors condicions de feina en els centres respectius (diversitat de crèdits i nivells a impartir, i també tasques de 'vigilància' que potser han de realitzar fora dels nivells educatius en els quals treballen usualment). També podria ser que la reorganització i disminució del nombre d'alumnes de la formació professional, hagi provocat que tinguin menys hores de dedicació a les seves especialitats, havent-se d'ocupar de tasques complementàries per romandre a les respectives destinacions.

Igual que en casos anteriors, malgrat les Dones d'FP han estat les que més han votat aquests factors no són les úniques que els han expressat.

Aquesta situació, en tot cas, pot ser també un exponent representatiu de les condicions de precarietat laboral que pateixen el professorat interí i substitut a secundària.

d) Inestabilitat a la feina

En el cas del professorat interí, quan s'apropa el final de curs una de les coses que més els preocupa és la seva incertesa sobre el futur...*treballaré l'any vinent? [22-2821.2]; ...els interins i substituïts cada setembre pensen fer cua a l'atur [11-304.3].*

Aquesta situació no té solament repercussió en la vida personal de l'afectat/da , ...*és el cas dels interins, no saber on impartiran classes el curs següent, els "impedeix" una dedicació completa a la feina [12-4021.3]* sinó que també es reflecteix en la vida quotidiana dels centres educatius ...*pel personal sense plaça, la incertesa d'any en any. Per al fix no saber amb quins recursos humans pot comptar per endegar projectes a mig termini [12-4245.5].*

S'afegeix a la problemàtica de la inestabilitat, la retributiva ...*i, a sobre, discriminació econòmica [12-3350.4]* i també les poques possibilitats de consolidar la situació professional perquè ...*cinc anys sense convocatòria d'oposició...trobar solució [21-3024.1].*

e) Dificultats en la promoció professional

Amb aquest factor s'expressaria un dels aspectes relacionats amb la compensació, la promoció professional. Tres han estat els plantejaments majoritaris: les limitacions en la promoció, la dificultat de promocionar-se considerant solament l'experiència i finalment la manca d'una normativa clara de promoció. Així ha estat expressat pels participants:

...l'ensenyament secundari és un cul de sac....màxim pot arribar a catedràtic....i encara ens fan esperar [11-638.9]

...el bon professional, per experiència i formació, pugui accedir a altre escala professional. ..No hi ha un reconeixement del mèrit professional [12-140.2]

...normalitzar una legislació clara de promoció a categories docents (càtedres, agregats,...o com en vulguin dir) [11-3117.2]

f) Instal·lacions precàries

En aquest apartat es plantegen pels i les participants les qüestions relacionades amb les condicions de les instal·lacions, els espais i estris complementaris per a l'activitat docent *...les aules van ser creades amb fins industrials i falta espai, els sostres són molt alts, no hi ha dotació d'aules de pràctiques,... [22-4392.1]; ...classes en barracots,...i a l'aire lliure (educació física) en condicions d'humitat i temperatura extremes [11-3351.4]; ...moltes aules no reuneixen les condicions adients per a ensenyar,.. (manca) zones per al descans, l'esbarjo i les relacions personals entre el professorat [12-142.3]; ...materials poc adequats (tarimes, pissarres, ...materials) les pissarres haurien de poder pujar i baixar, carretons per transportar materials, etc. (problemàtica musculoesquelètica) [11-3043.2].*

Encara que en alguns casos es fa esment a problemes de seguretat –electricitat i vies d'evacuació - *...Contactes elèctrics (connexions d'aparells defectuoses), caigudes (degudes als cablejats de connexions), caiguda d'objectes (mobiliaris inadequats pels equips) i molta desorganització a les aules [12-583.1.2.3.8]; ...no es disposa d'extintor i les portes -l'obertura?- no són correctes [12-3079.5]; en general s'expressen qüestions relacionades amb el confort, tant en el sentit d'espais inadequats, com en l'ambiental (calor, humitat, soroll...) ...manca d'espais verds. Edificis sense aïllaments (soroll, calor, fred,...) [11-433.2]; ...poc espai i massa alumnes als tallers [12-112.3]; ...deficiències d'aïllament acústic als tallers [12-135.1]; ...no hi hauria d'haver barracots. L'espai, la temperatura, la insonorització, etc. No són els adequats [11-2959.3].*

En altres casos es posen de manifest pugnes internes sobre l'ocupació i utilització dels espais del centre educatiu *...para ahorrar...la dirección del centro trata de cerrar uno de los talleres [12-1998.4.5.6].*

12.- Factors rellevants identificats pel grup de Dones d'ESO i batxillerat, i coincidència amb els Homes d'FP

El grup de Dones d'ESO/Batxillerat també planteja el factor ***'Haver de realitzar tasques que corresponen a d'altres professionals (Assistents socials, Educadors socials,...)'*** en el setè lloc de la seva jerarquia i amb 7,92 punts, quan els seus homòlegs Homes l'han situat en el lloc 15è i el professorat d'FP en llocs encara més allunyats.

Haver de realitzar aquestes tasques suposa un increment del volum de la feina que realitza el docent, però en aquest cas potser tenen més importància els aspectes qualitatius que els quantitius, doncs pot suposar la implicació personal en la gestió d'un conflicte emocional que inclou l'alumne/a i també la seva família. Intervenir en aquesta gestió sense disposar de temps, formació i recursos personals, així com del suport adequat, genera insatisfacció i frustració.

En aquest termes s'han expressat les dificultats:

...sovint hem de fer una tasca d'animadors socials per a la qual no estem preparats [21-1754.6]; ...estem en contacte amb problemes socials i familiars que no podem solucionar, o no sabem com fer-ho, ...l'ajut dels psicòlegs no és suficient ni satisfactori [21-4142.6]; ...ara ens obliguen a fer d'assistents socials [21-4007.8]; ...quan el professor s'hi ha d'implicar...això repercuteix en ell [21-3395.5].

Precisament per aquest motiu alguns plantegen que la formació en origen no ha estat la més adient per a fer de professor,*La construcció del professor/a és excessivament autodidacta. S'aprenen matèries a les facultats, no didàctica ni dinàmica de grups, ni psicologia [11-1995.3]; ...hem estudiat per a futbolistes i fem d'entrenadors. Desconeixem les eines pròpies d'aquesta tasca [21-1474.5]* i consideren que *...s'hauria de replantejar l'ensenyament o el programa d'estudis a les aules de magisteri i del CAP. Molts alumnes necessiten més un psicòleg que no pas un professor [21-4117.1]; ...tasques per les que no tenim una preparació ni una qualificació adequada [11-4707.5]; ...problemes familiars, d'integració, tutoria,...són tasques per les que no ens han preparat [11-4464.8]*

Davant d'aquesta situació alguns proposen clarament la conveniència de personal complementari en els centres docents que s'encarreguin d'aquestes tasques *...Necessitat de personal auxiliar per a tasques de control i animació sociocultural [11-16.3]* i d'aquesta manera poder fer una diferenciació clara de les tasques educatives.

A l'apartat de "Suport" en la dimensió "Companyns", les Dones d'ESO/Batxillerat expressen en vuitè lloc i 3,62 punts la *'Manca de col·laboració/comunicació dels companys per a fer la feina'* i els Homes d'FP, en el mateix lloc jeràrquic, però amb 5,23 punts manifesten la *'Manca de professionalitat d'alguns docents (incompetència /incompliment)*. Molt probablement la radicalitat de l'expressat pels professors d'FP sigui la manifestació del grau de deteriorament a

que pot arribar-se amb les males pràctiques (o potser inexistència) del treball en equip en un centre educatiu. En qualsevol cas, expressa un grau de conflicte i desconfiança més gran. Aquests problemes de convivència entre companys atès el lloc que ocupen en la jerarquia de factors, posen de relleu les tensions i conflictes que existeixen en els centres docents, que per altra banda serien similars als que s'han detectat en altres estudis⁵⁴.

No hi ha dubte que l'absència de suport fa molt més feixuga la tasca docent, la sensació d'aïllament de quedar 'sol davant el perill', és la que en alguns casos es manifesta ...*No existeix una consciència corporativista que ens permeti ajudar-nos...No existeix, en general, un sentiment solidari entre els docents [21-4698.3.4], ...Manca de cohesió en el col·lectiu docent. ...actuen de manera independent. "El problema del company, encara no és el meu problema". ...tot esperant que el proper dia no hi hagi res que pertorbi la tranquil·litat emocional del docent [11-4321.8].* Un altre professor denomina aquesta falta de suport com "soledat en l'acció docent" i la considera conseqüència del procés de fragmentació de la "formació dels alumnes" en "coneixement d'àrees" la qual el professorat no es sent implicat col·lectivament la qual cosa s'afavoreix actituds de inhibició del professorat ...*"aquests no és el meu problema", "això és un problema d'aquella assignatura", "d'aquell professor/a", "de la direcció del centre" que es torna en contra del docent quan és ell el que necessita ajuda...[11-1252.6]*

La manca de col·laboració s'expressa fonamentalment per la poca coordinació i seguiment dels acords en el desenvolupament de la tasca ...*companys que passen de tot...fa que m'enfronti amb els meus companys quan veig que no volen coordinar-se i el seu interès no són els/les alumnes, sinó ells mateixos [21-1799.1]; ... La manca de consens i acord ...pot comportar sensació d'aïllament i d'incomprensió [21-628.5]* amb repercussions importants en el funcionament general del centre educatiu ...*objectius comuns mínims, metodologies de treball, treball en equip,...Funcionament dels IES de forma compartiments: ESO, Bat, Cicles,... [12-547.1.4], ...poca serietat en seguir ...normes que s'han establert...acords generals de centre o per l'Administració [11-4743.4].* Hi ha fins i tot qui qüestiona l'ús que alguns fan de la 'llibertat de càtedra' ...*llibertat de càtedra...treballar individualment...la qual cosa fa difícil prendre actuacions conjuntes i per tant les consignes donades perden força davant els alumnes [11-1779.1]*

En ocasions el conflicte suposa retrets per com es fa o s'orienta la feina ...*no s'accepta la disciplina (ni alumnes ni professors) com un mitjà per arribar assolir uns objectius. Si un professor imposa disciplina no està ben vist [12-322.5]* i en altres es converteix en la sospita de que alguns es treuen la feina de sobre ...*no deberían pasar los alumnos de 1er. ciclo, solo porque los maestros que dan 1er. Ciclo quieren pasar la pelota al 2º ciclo [21-4448.10]* fet aquest més palès encara quan existeixen unitats d'adaptació curricular (UAC)...*des de la UAC es pot veure que....(hi ha professors) que l'únic que volen és no tenir alumnes conflictius a*

classe [11-1436.5] o quan es qüestiona directament la funció de l'altre, ...el psicopedagog "que no dona classe", no n'ha donat mai, vol donar lliçons. Això crema molt [11-4464.9].

Algun professorat expressa la idea de la coordinació, no solament per a fer la feina sinó també com un mitjà per a donar-se suport i poder reflexionar i alliberar les tensions diàries de l'activitat docent *...establir criteris a l'hora de prioritzar continguts, la manera de treballar-los i avaluar-los. Més implicació dels equips docents i a nivell de funcionament global del centre. Manca d'un espai on es pugui abocar el malestar, l'ansietat que provoca aquesta situació... (encara)...que no tothom ho veu necessari, ni funcional [21-4694.5.6].*

Compartida la necessitat *...falta un medio de puesta en común para solucionar los problemas de todos [11-1696.4],* això no és fàcil de portar a la pràctica en segons quines circumstàncies perquè *...el professorat d'ESO, Batxillerat i FP té necessitats diferents i no vol saber res de la resta [22-177.3];* fent-se necessari treballar la cohesió del centre sense descuidar les 'particularitats' de cada grup de professors. Això porta a un professor a afirmar *...Cada dia està més clar que les solucions s'han de prendre pel professorat a nivell de centre, cooperativament. Les millores i innovacions imprescindibles en la docència per enfocar els problemes actuals, no es poden limitar a una acció personal. La manca de col·laboració i de recolzament és nefasta psicològicament. [11-1252.6].*

La manca de professionalitat és el retret que es fan entre ells alguns professors/es. La qualificació d'incompetència o d'incompliment es fonamentaria en el fet de treballar sota mínims per manca d'interès, per manca de formació o per passotisme. El greuge comparatiu entre els que fan i els que no fan, en ser tractats de la mateixa manera, es converteix, segons aquest plantejament, en desmotivador i provoca el descrèdit del col·lectiu.

Aquestes són algunes de les expressions manifestades:

...compartir el trabajo con compañeros que no ponen el mínimo interés y cobran lo mismo [22-438.3]; ...companyes que no exerceixen bé les seves funcions, tant a nivell organitzatiu (alenteixen la feina), com a nivell docent (els alumnes no assoleixen el nivell requerit) [12-2002.3]; ...bajo nivel de las clases impartidas por algunos profesores. Seguramente por falta de conocimientos e interés [12-1416.1]; ..., per moltes coses que facis mai passa res i continuen fent la seva. Tothom sap que l'Administració no fa res al respecte i per tant la història continua. No entenc com no n'hi ha molts més [12-1863.4]; ...companyes que passen una mica de tot i tiren per terra tot el treball aconseguit pels demés [12-1690.5]; ...com que la formació exigida és mínima, -100 hores en 6 anys- hi ha molts professors que es "pengen" de les orelles d'altres [22-4062.2].

Hi ha qui considera que aquest deteriorament és a conseqüència de *...Alguns companyes ...estan "cremats".. i torben excuses per no fer la feina (baixes, guàrdies, tutories). Això*

repercuteix negativament en els qui encara conserven el desig d'educar [21-263.3], un altre vindria a confirmar aquesta situació afirmant ...es fan moltes substitucions de professorat. Els professors que falten acostumen a ser quasi sempre els mateixos [11-4153.6].

Per d'altres l'origen d'aquest problema estaria en l'elevat deteriorament de les relacions humanes en els instituts amb pèrdua d'afectivitat entre les persones ...*Les relacions humanes a l'institut són el pilar fonamental. Perdre el control de les emocions és causa de molts desequilibris en el comportament. No sabem perdonar, costa força fer-ho i més que els i les altres ho facin. [11-1321.1].*

13.- La manca de respecte i l'agressivitat de l'alumnat

També les Dones d'ESO/Batxillerat i el Homes d'FP situen en els llocs desè i novè, respectivament el factor **'Manca de respecte d'una part de l'alumnat'** amb 2,96 i 4,36 punts respectivament, encara que els d'FP es refereixen essencialment als CFM.

Aquesta manca de respecte i agressivitat de l'alumnat és una forma específica que troben al voltant dels conflictes de convivència i disciplina. El professor/a se sent més agredit, més qüestionat en la seva autoritat i per aquest motiu cal estar més alerta perquè pot degenerar-se la situació i arribar a l'enfrontament dels alumnes i llurs famílies amb el professorat.

Algunes de les expressions dels participants són prou eloqüents:

...siempre hay algún alumno cruel que intenta sacarte de quicio, a ver quien puede más, midiendo constantemente tus posibilidades [21-532.7]

...els alumnes es dirigeixen, contesten, planten cara i, fins i tot, poden amenaçar al professorat [12-2859.1]

...Comentaris insolents, falta d'atenció, rialles, postures [11-465.1]

Aquesta situació es produeix principalment a l'ESO i es radicalitza en determinats contextos ...*Los alumnos de hoy en la ESO suelen ser hiperactivos, irrespetuosos, deslenguados e impertinentes. En las UAC (Unitats d'adaptació curricular) aumenta llegándose a situaciones surrealistas [11-491.1]*

Les formes de comportament de l'alumnat ens ...*desorienten, desesperen o fereixen al professorat...* (perquè)...*a més queden molt lluny del comportament del professorat quan aquest era jove [11-1995.5]* i al professorat solament li queda adoptar una posició clara ...*se necesita, para enseñar a los jóvenes, un ambiente de alta cordialidad -"cordialidad exigente"- de lo contrario puede ser un infierno y eso es lo que pasa [11-349.6]* actuació que als docents ...*demana molta paciència i genera tensió [21-3235.3].*

Altres vegades el professorat, per manca d'acord o suport del claustre, o per manca de recursos personals ...*No saber que actitud tomar...cuando se rechazan las normas esenciales*

para la buena marcha de las clases [11-1756.4]. Hi ha docents que fan la seva opció ...i has de callar si no vols tenir problemes [11-3371.7] encara que aquesta, tots ho sabem, no és la millor manera d'afrontar el problema.

Finalment, trobem el factor *'Actituds agressives i/o violentes d'una part de l'alumnat'* que jerarquitzava en desè lloc el grup Homes d'ESO/Batxillerat i valora amb 2,32 punts, mentre que la resta de grups bé el consideren molt més allunyat o no el consideren.

Com en el cas anterior, aquest factor es relaciona amb la disciplina, però l'agressió i/o violència suposaria el més alt grau de deteriorament de la convivència en el centre i genera una gran inseguretat en les persones que la pateixen, perquè *...provoquen un sentiment negatiu, d'impotència, que et dura tot el dia [11- 320.3]; ...La "por" a que els alumnes ocasionin danys als teus béns (ex: ratllar el cotxe) o a la teva persona, és l'origen d'ansia, malestar i depressió. [12- 4021.1]; ...preocupa cada cop més l'agressió física i psíquica [11- 2763.3]*

Aquesta situació, en opinió d'alguns participants, seria conseqüència directa de que *...cada cop més els alumnes es consideren amb tots els drets del món [21- 1879.5]* i no accepten cap classe de límits, però també a que l'ampliació de l'escolarització porta a l'escola *...alumnes (delinqüents i predelinqüents) que piquen, insulten i roben a companys i professors amb total immunitat...[21- 4007.1].*

En alguna ocasió no són solament els alumnes *...Inseguretat. ..agressions verbals (i físiques de vegades) per part d'alumnes (sense cap mena de motivació, ni social ni acadèmica..) i en ocasions d'alguns pares [11-545.4]; ...la institució educativa ha perdut autoritat...aquesta actitud agressiva es percep també en els pares dels alumnes [11- 4102.5].*

14.- L'actualització professional del professorat

En el desè lloc trobem la ***'Manca de suport al professorat per a l'actualització científic – tècnica i el reciclatge professional'*** que expressen els Homes d'FP i puntuen amb 4,28. També les Dones d'FP, encara que en onzè lloc i amb 2,46 punts, expressen la mateixa mancança. En canvi la resta del professorat ho manifesta en posicions molt allunyades.

Darrera d'aquest factor trobem tres elements a considerar. En primer lloc, el suport pròpiament dit, com un element facilitador de la tasca futura del professorat i que necessàriament ha de ser promogut des de l'Administració (i a ser possible sota demanda del mateix professorat), en segon lloc es posa de manifest un augment del volum de feina, perquè els continguts que es desenvolupen necessiten una actualització continuada, i en tercer lloc, manca de compensació a l'esforç realitzat.

Fonamentalment l'expressat pel professorat fa referència a la manca de temps per a la preparació dels continguts i activitats d'un curs per un altre *...falta tiempo de preparación, si de*

un curso para otro tienes que preparar algún crédito que para ti sea nuevo [22- 1882.9] i al temps que es dedica a la formació personal sense rebre'n cap compensació ni incentiu ...exigència d'actualització continuada...sense cap incentiu [12- 413.5]; ...necessitat d'actualització continuada...augmenta la dedicació...i no es valora [22- 2983.1].

El professorat també posa de manifest *...complexitat per a l'actualització en algunes matèries (informàtica, telecomunicació, ..) [12- 163.1]* i que caldria certa reorientació de la mateixa anant més enllà dels cursos, *...necessitat de formació continuada del professorat, sense que l'Administració doni resposta global amb una formació en empreses en horari lectiu [12- 311.1].*

Abunda en aquesta mateixa idea el professor que diu *...no hi ha prou en "apuntar-se" a cursets...calen anys sabàtics d'actualització pedagògica [11-1395.3]* en la qual es podrien ajuntar aspectes de projecte professional i personal, i també de compensació i estímul.

V. CONCLUSIONS I SUGGERIMENTS

Els resultats obtinguts en la present investigació posen de manifest que els principals riscos professionals que afecten el benestar i la salut del professorat de secundària són de caràcter psicosocial. No s'han observat diferències significatives de gènere ni de grup professional, tret d'un 'patró' diferent en les Dones d'FP, que podria estar relacionat amb les característiques específiques del tipus d'ensenyament que imparteixen i dels col·lectius als quals s'adrecen. A nivell de territori, solament hi ha una resposta homogènia en relació al primer factor, produint-se en la resta dispersió de valoracions.

També és rellevant el factor ergonòmic relacionat amb l'esforç vocal, al qual dona més importància el professorat de formació professional, ocupant el cinquè lloc en la jerarquia.

L'anàlisi des del model 'exigència – control – suport – compensació', demostra que els factors psicosocials més assenyalats, i en ordre d'importància, són les **EXIGÈNCIES** (de caràcter emocional, les de suport afectiu i les d'intensitat de l'esforç); el **SUPORT** (la manca de suport de les famílies) i la **COMPENSACIÓ** (la manca de reconeixement professional i d'incentius, i el poc reconeixement social). Els aspectes relacionats amb el **CONTROL** (la manca de participació i els equips directius autoritaris), tot i sortir, queden molt lluny de ser una preocupació principal.

El factor que acumula el màxim consens entre el professorat dels diferents professionals, sense distinció de territori i gènere, que rep més vots i nombre de votants (IdP 572.59) és la **'Desmotivació i poc interès de l'alumnat'**, que exigeix al professorat un elevat esforç en dedicació i li provoca un important desgast emocional.

Segueix en importància la **'Complexitat de l'atenció d'alumnes amb dèficits i/o ritmes d'aprenentatge molt diferent'**. Malgrat ser el segon factor, està considerablement allunyat del primer (IdP 232.23). Li donen una importància "molt alta" les professores d'ESO/ Batxillerat i els professors d'FP, i "alta" els professors d'ESO/Batxillerat.

Les professores d'FP també el voten, però en posicions allunyades. Li donen, en conjunt, menys importància als aspectes emocionals relacionats amb les exigències, posant l'èmfasi en els aspectes relacionats amb el confort (esforç vocal), compensació (reconeixement professional i estabilitat) i el volum de feina (tasques afegides, impartir excés de crèdits o que aquests siguin afins).

Aquest posicionament podria respondre a un patró de conducta diferent, que tindria a veure amb els ensenyaments que imparteixen i l'alumnat que atenen, situació que es correlaciona amb la segregació professional (activitats considerades típicament femenines) i la discriminació laboral (menor categoria i/o retribució amb similar formació i experiència, menor correlació entre

formació i ocupació, i més atur) que la dona pateix en la societat actual (i que patirien les seves alumnes en el mercat de treball).

A nivell de territori aquest factor és dispersa. Li donen importància “molt alta” les Dones d’ESO/Batxillerat (excepte les de Lleida). Els Homes d’ESO/Batxillerat valoren entre “molt alta” a Barcelona – comarques i Lleida, a “alta” al Baix Llobregat – Anoia, Girona i Tarragona i “molt baixa” a Barcelona – ciutat i Vallès. Els Homes d’FP fan una valoració “alta” a Barcelona – ciutat i Barcelona – comarques, i “baixa” al Baix Llobregat – Anoia, Girona, Lleida i Tarragona.

Des d’un punt de vista estricte del territori la posició més homogènia la representa Barcelona - comarques, en la qual tots els grups (excepte les dones d’FP) li donen una importància ‘molt alta’.

El següent factor, ponderat amb un IdP de 156,93 punts és la ***‘Demanda i delegació de problemes i conflictes que correspon resoldre a les famílies i no al centre docent’***. Tots els col·lectius donen importància a aquest factor i el voten entre els deu primers, encara que el valoren més les professores i professors d’ESO/Batxillerat. Els territoris on l’acord entre els col·lectius és més homogeni són Barcelona - comarques i Baix Llobregat – Anoia, a les comarques de Barcelona; a Tarragona, Lleida i Girona (de més a menys importància concedida al factor). Fora de les comarques de Barcelona és rellevant el col·lectiu de Dones d’FP

El quart factor ha estat la ***‘Manca de disciplina d’una part de l’alumnat’***, que amb 107,72 punts, han donat una importància ‘molt alta’ o ‘alta’ tots els col·lectius, excepte les Dones d’FP. Des d’un punt de vista del territori s’observa més homogeneïtat en els col·lectius d’ESO/Batxillerat a Barcelona - comarques i el Vallès; que en el cas de Girona, Lleida i Tarragona també cal afegir-hi els Homes d’FP.

Amb 46,34 punts, segueix el factor ***‘Esforç vocal degut a la sobreutilització de la veu’***, que ha estat especialment votat pel professorat de formació professional (homes i dones de les comarques de Barcelona i, en menor mesura, per les Dones d’ESO/Batxillerat del Vallès i Tarragona). El fet que el professorat d’FP destaquï aquest factor posaria de manifest l’existència d’unes condicions de treball diferents, amb més soroll ambiental derivat de les màquines i instal·lacions, però segurament també una forma diferent de gestionar l’aula –treball en grups, com model més habitual- que provoca remor de fons i dificulta la comunicació, exigint al professorat un esforç més gran.

La ***‘Manca de reconeixement i d’incentius professionals’*** amb 39,02 punts ha estat especialment esmentat pel professorat de formació professional de Barcelona - ciutat i Barcelona – comarques, posant-li més èmfasi el grup de Dones d’FP (incloses les de Girona, Lleida i Tarragona). També els professors d’ESO/Batxillerat expressen aquest factor.

Que sigui el professorat d'FP, el qui d'una forma més àmplia assenyali aquesta mancança segurament està relacionat amb els següents motius:

- la seva gran majoria són professors i professores que pertanyen al grup B (categoria de funcionaris), motiu pel qual tenen una retribució inferior.
- des de sempre han realitzat la seva tasca en tallers i laboratoris i, aquest caràcter més metodològic ('pràctic') de la seva feina, juntament amb la inferior retribució, influeixen en la percepció que tenen de la seva posició professional (segurament també pot incidir el tracte desconsiderat que en ocasions pateixen d'algun professorat amb llicenciatura).
- cal afegir-hi que en la 'nova' formació professional ja no existeix l'assignatura de taller o pràctiques, sinó crèdits que tenen divers contingut teòric – pràctic, fent-se encara més difícil la distinció entre teoria i pràctica en el desenvolupament dels ensenyaments corresponents.

El professorat d'ESO/Batxillerat, en canvi, quan expressa aquest factor ho fa més des d'un vessant d'estimulació, d'incentiu (que també plantegen els d'FP) i de reconeixement d'algunes tasques, com la tutoria.

La **'Manca de suport de les famílies a l'acció educativa'** amb 27, 61 punts, és el setè factor expressat pel professorat i es concentra especialment en els grups professionals d'ESO/Batxillerat i en tot el territori, concedint-li una importància més 'alta' les dones i 'moderada' els homes.

En conjunt, per als grups de formació professional la consideració d'aquest factor és "baixa", encara que els homes de Girona, Lleida i Tarragona li donen una valoració 'alta'. Això solament pot ser interpretat en el sentit que l'alumnat amb el qual treballen és més adult i autònom, i que els problemes que sorgeixen es resolen directament amb ells, sent utilitzat el recurs a la família només en els casos de l'alumnat més jove, que normalment cursa cicles de grau mitjà, i potser això és el que expressa una part del professorat.

La **'Contradicció entre els valors que s'exigeixen i promouen a l'escola (esforç, concentració, solidaritat,...)'** és el vuitè factor amb 25,19 punts. Comparteixen aquesta preocupació bona part dels professors d'ESO/Batxillerat d'arreu de Catalunya, atorgant-li una valoració entre 'molt alta' (Barcelona – ciutat i Baix Llobregat – Anoia) i 'alta' (Girona i Tarragona). Solament les dones del mateix grup professional de Tarragona valoren com 'moderada' la influència d'aquest factor. En el sector de formació professional, el grup de Dones de Girona, Lleida i Tarragona també li donen una importància 'moderada', mentre que els Homes – en el mateix territori – la consideren 'alta'

En el novè lloc hi ha el factor ***‘Excessiu nombre d’alumnes que ha d’atendre un professor/a a l’aula’***. Tot el professorat d’ESO/Batxillerat el cita i puntua de forma diversa, atorgant-li un IdP de 17,50. En opinió del grup de Dones, té una influència entre ‘alta’ (Tarragona) i ‘moderada’ (Barcelona – comarques i Vallès); en canvi els Homes la consideren entre ‘moderada’ (Baix Llobregat – Anoia i Lleida) a ‘molt baixa’ (Barcelona – ciutat i Girona). A la formació professional, solament els Homes del Baix Llobregat – Anoia, donen una importància ‘moderada’ a aquest factor.

Finalment, amb una ponderació de 15,68 punts, trobem la ***‘Manca de reconeixement social’*** a la qual donen importància els Homes, tant d’ESO/Batxillerat com d’FP. Els primers fan una valoració ‘moderada’ a Barcelona – comarques i Lleida i ‘baixa’ al Baix Llobregat – Anoia. Els professors d’FP consideren que la influència d’aquest factor és ‘baixa’ a Girona, Lleida i Tarragona, i ‘molt baixa’ a Barcelona – ciutat i Barcelona – comarques.

Des de la perspectiva de les variables estructurals: grup professional (ESO/Batxillerat – FP) i gènere, cal destacar les poques diferències que s’observen entre els grups d’Homes i Dones d’ESO/Batxillerat en els principals factors identificats. Aquesta coincidència també pot fer-se extensiva als Homes d’FP, malgrat no ser tan gran.

No passa el mateix amb les Dones d’FP, que es desmarquen dels seus col·legues de grup professional, coincidint en els factors principals: ‘Desmotivació...’, ‘Manca de reconeixement i incentius...’, ‘Esforç vocal...’ i la ‘Demanda i delegació...’; i en canvi posen èmfasi en els factors relacionats amb el volum de feina, la inestabilitat i la manca de promoció. Crida força l’atenció que les exigències emocionals derivades de la diversitat de l’alumnat, dels problemes de convivència, de la manca de respecte o d’actituds agressives, hagin estat tan poc considerades per elles.

Des d’un punt de vista del territori solament hi ha homogeneïtat en considerar el primer factor, ‘Desmotivació...’. Després, factor a factor en l’escala jeràrquica, es va produint una dispersió més gran, fins el punt de no trobar cap ‘patró’ de resposta que pugui identificar-lo, llevat d’algunes coincidències en ‘Complexitat...’, ‘Demanda i delegació...’ i ‘Manca de disciplina...’, que s’observen a les DT. de Barcelona – comarques, Baix Llobregat – Anoia, Vallès i Tarragona. La qual cosa ens fa pensar que, efectivament, les característiques socioeconòmiques del territori condicionen el funcionament de les organitzacions i les percepcions de les persones que hi treballen i conviuen. Caldria dissenyar un estudi específic per investigar-ho.

Ateses les característiques dels factors identificats, cal plantejar-se promoure entre el professorat de secundària accions destinades a millorar la satisfacció afectiva del col·lectiu docent, i activitats de suport al professorat per tal que pugui atendre els problemes de motivació de l’alumnat i de convivència a l’aula (i al centre), com podrien ser, d’entre altres,

tècniques de resolució de conflictes, models de gestió cooperativa de l'aula i noves estratègies metodològiques i didàctiques,....

Creiem que posar en pràctica mesures preventives davant dels fenòmens psicosocials no s'aconsegueix solament amb un canvi d'actituds individuals, és tota l'organització la que ha d'adoptar un nou model de funcionament, més cooperatiu i menys individualista, atenent les noves realitats i situacions de les persones que conviuen en el centre –professors i alumnes –, donant cabuda a les famílies i a la resta d'agents socials que intervenen en l'educació dels joves en un determinat context (associacions, empreses, Administracions,...) i que poden donar suport al professorat. El centre educatiu, tot sol, no pot donar resposta a les demandes que avui se li plantegen, ni resoldre els problemes que se'n deriven i afecten al professorat.

Per aquest motiu, desaconsellem el model d'actuació basat en la formació individual, perquè no aborda la problemàtica existent al centre educatiu (potser, en el millor dels casos, ajuda a algun professor/a) i proposem un model d'actuació col·lectiva, basat en l'assessorament i la reflexió, organitzat a nivell de centre – o màxim en un petit territori amb dos o tres centres – en el qual participi activament el professorat, els mateixos alumnes i els seus pares/mares.

Aquesta actuació –que ha de comptar necessàriament amb la implicació total de l'equip directiu- tindria com missió identificar les dificultats i mancances existents en matèria preventiva, analitzar-les i elaborar propostes de solució, que es podrien debatre en el claustre i adoptar els acords més convenients en funció de la urgència o importància del problema. Implementant les solucions acordades i fent una avaluació de resultats posterior.

Fer-ho així permetria contextualitzar teories, fent l'anàlisi de situacions concretes; que les conclusions obtingudes fossin aplicables a aquella realitat i que no s'imposessin des de fora, sinó que fossin resultat de la reflexió del mateix col·lectiu que després les aplicaria. D'aquesta manera es contribuiria ⁶⁴ a evitar la fragmentació organitzativa i curricular, a reduir l'aïllament i acabar amb falses autonomies del professorat. Es potenciaria l'equip docent, que es faria més fort, tot augmentant la seva autoconsideració.

Un avantatge és que s'aplicaria fonamentalment al col·lectiu de professors, acostumat a reflexionar i debatre, que fàcilment s'implica si es donen les condicions mínimes que afavoreixen la participació: el temps per a treballar, sense fer voluntarisme; i el respecte i la posada en pràctica dels acords adoptats.

La metodologia que es proposa és senzilla en la seva aplicació, a més està prou documentada ^{30, 72} i comença a ser prou coneguda, tant en l'àmbit de l'avaluació i prevenció de riscos, com en el de la millora contínua.

-
- ¹ Estadística de l'Ensenyament 2001. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2001.
- ² Des de setembre de 2002 hi ha una nova Delegació que ha desdoblant la de Tarragona, denominada Terres de l'Ebre.
- ³ Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Plantilla, pàgina 1/1, data:14/6/01.
- ⁴ Estadística de la Inspecció Mèdica. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. Curs 96/97
- ⁵ Iniciativa parlamentària núm. 314-08175/06. Registre d'entrada 34.134 de 20 de novembre de 2001.
- ⁶ Esteve JM, Fernández JM, Franco S, Vera J. La salud de los profesores. Evolución de 1982 a 1989. Cuadernos de Pedagogía 1991; 192: 61-67.
- ⁷ Beni C. Anàlisi de les malalties més freqüents entre els docents. Crònica d'Ensenyament 1994; 65: 37-38.
- ⁸ Rabadà I. La comisión de Salud Laboral de la enseñanza en Catalunya. Constitución y marco legal. TE. Trabajadores de la Enseñanza 1994; 157: 69-71.
- ⁹ Santaulalia A. Cap del Servei de Prevenció de Riscos Laborals del Departament d'Ensenyament. Taula rodona: La salut dels Mestres: Factor de qualitat. 11 de juliol de 2001.
- ¹⁰.. García Calleja M. Enfermedades del profesorado. Análisis y Prevención. Cuadernos de Pedagogía 1991; 192: 67-72.
- ¹¹.. García Calleja M. Bajas por enfermedad. Una investigación crítica. Cuadernos de Pedagogía 1996; 251: 80-83.
- ¹².. Alvarez Girón M, García Gil C, Solano Pares A. Estudio de los problemas de salud en los profesionales de la enseñanza no universitaria. MAPFRE MEDICINA 1994; 4: 229-237.
- ¹³.. Doménech Delgado B. Introducción al síndrome "Burnout" en profesores y maestros y su abordaje terapéutico. Psicología Evolutiva 1995; 1: 63-78.
- ¹⁴.. Esteve JM. Prevención y control. Cuadernos de Pedagogía 1995; 234: 70-71.
- ¹⁵.. Aviles de Torres L, Ruiz Dominguez JL, Thode Mayoral M^aL. Productividad, profesionalidad y humanidad. Cuadernos de Pedagogía 1995; 234: 72-73.
- ¹⁶.. Tort J. Del control de l'absentisme a la salut mental. Crònica d'Ensenyament 1994; 65: 45-46.
- ¹⁷.. Corbella J. Ansietat i depressió, principals problemes psíquics. Crònica d'Ensenyament 1994; 65: 42-45
- ¹⁸ Molinero E, Artazcoz L. Enseñar, ¿Un riesgo para la salud? Comunicació a la Reunión Científica de la Sociedad Española de Epidemiología. Género y Salud: la visión epidemiológica. Septiembre de 2002.
- ¹⁹.. Departament d'Ensenyament. Pla de formació del professorat. Reforma educativa. Reflexió i propostes. Barcelona: Cuadernos de Pedagogía; 1991.
- ²⁰.. Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu (BOE de 4 d'octubre de 1990)
- ²¹ Sevilla U, Villanueva R. La salud laboral docente en la enseñanza pública. 2ª Madrid: Federación de Enseñanza de CC.OO; 2001.
- ²² Rabadà, I y Artazcoz, L Identificación de los factores de riesgo laboral en docentes: un estudio Delphi. Arch Prev Riesgos Labor 2002; 5(2): 23-31.
- ²³.. Llei 31/1995, de 8 de novembre, de Prevenció de Riscos Laborals (BOE de 10 de novembre de 1995)
- ²⁴ Karasek R, Theorell T. Healthy Work.Stress, productivity and the reconstruction of working life. New York, NY: Basic Books, 1990.

-
- ²⁵ Johnson JV, Hall EM. Job strain, workplace social support, and cardiovascular disease: A cross sectional study of a random sample of the Swedish working population. *Am J Public Health* 1988; 78: 1336-1342.
- ²⁶ Siegrist J, Peter R, Junge P, Seidel D. Low status control, high effort at work and ischemic heart disease: prospective evidence from blue-collar men. *Soc Sci Med* 1990; 31(10):1127-43.
- ²⁷ Peter R, Siegrist J. Chronic work stress, sickness absence, and hypertension in middle-managers-general or specific sociological explanations? *Soc Sci Med* 1997;45:1111-20.
- ²⁸ Sauter SL, Murphy, LR, Hurrell, JJ y Levi L. Factores psicosociales y de organización. En: Enciclopedia de salud y seguridad en el trabajo. OIT. p.34.1-34.87.
- ²⁹ COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS. Comunicado de la Comisión. Como adaptarse a los cambios en la sociedad y en el mundo del trabajo: una nueva estrategia comunitaria de salud y seguridad (2002-2006). Bruselas, 11.03.2002. COM(2002) 118 final.
- ³⁰ Moncada S, Artazcoz L, González M^aP, Espasa R. Manual de prevenció de l'estrès laboral als centres d'ensenyament secundari. Institut Municipal de Salut Pública. Centre de Salut Laboral. Ajuntament de Barcelona 2000.
- ³¹ Pineault R, Develuy C. La planificación sanitaria. Conceptos, métodos y estrategias. segunda. Barcelona: Masson, S.A; 1987.
- ³² Nutt P C. Planning methods for health and related organizations (resum en català). New York: John Wiley and sons; 1984.
- ³³ Jones J, Hunter D. Consensus methods for medical and health services research. *BMJ* 1995; 133: 376-80-
- ³⁴ Corrao S, Amico G, Licata G. Deciding in conditions of uncertainty: The Delphi method and its use in the formulation of guidelines. *Recenti Prog Med* 2000 Dec;91(12):628-31
- ³⁵ Hasson F, Keeney S, McKenna H. Research guidelines for the Delphi survey technique. *J Adv Nurs* 2000 Oct;32(4):1008-15
- ³⁶ Keeney S, Hasson F, McKenna HP. A critical review of the Delphi technique as a research methodology for nursing. *Int J Nurs Stud* 2001 Apr;38(2):195-200
- ³⁷ Jairath N, Weinstein J. The Delphi methodology (Part Two): A useful administrative approach. *Can J Nurs Adm* 1994 Nov-Dec;7(4):7-20
- ³⁸ Resolució de 14 de setembre de 1999 (DOGC de 22-10-1999) i Resolució de 4 d'octubre de 2001 (DOGC de 11-10-2001)
- ³⁹ Resolució de 30 de març de 2001 (DOGC de 11-4-2001)
- ⁴⁰ Estadística de l'Ensenyament 2001. Departament d'ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
- ⁴¹ Cooper CL, Kelly M. Occupational stress in head teachers: a national UK study. *Br J Educ Psychol* 1993 Feb;63 (Pt 1):130-4
- ⁴² Pithers RT, Fogarty GJ. Symposium on teacher stress. Occupational stress among vocational teachers *Br J Educ Psychol* 1995 Mar;65 (Pt 1):3-14
- ⁴³ Pithers RT. Teacher stress research: problems and progress. *Br J Educ Psychol* 1995 Dec;65 (Pt 4):387-92
- ⁴⁴ Pithers RT, Soden R. Scottish and Australian teacher stress and strain: a comparative study. *Br J Educ Psychol* 1998 Jun;68 (Pt 2):269-79
- ⁴⁵ Escribá Agüir V, Sánchez Miguel A, Moncada Lluís S. Factores de riesgo laboral en las ramas de actividad económica de Barcelona. *Gac Sanit* 1993;7:158-63.

-
- ⁴⁶ Sinclair RR, Martin JE, Croll LW. A threat-appraisal perspective on employees' fears about antisocial workplace behavior. *J Occup Health Psychol* 2002 Jan;7(1):37-56
- ⁴⁷ Farber BA. Treatment strategies for different types of teacher burnout. *J Clin Psychol* 2000 May;56(5):675-89
- ⁴⁸ Sempere J. Lotería y pedagogía. *El País*. 25 de septiembre de 1996. Pág. 2 Cataluña
- ⁴⁹ Pérez-Díaz V, Rodríguez JC, Sánchez Ferrer L. La família espanyola davant l'educació dels seus fills. Fundació 'La Caixa' 2001. Col. Estudis Socials: 60-68, 213-215
- ⁵⁰ Cardús S. El desconcert de l'educació. 6ena.Barcelona: Edicions La Campana; 2000. Pàg. 121-156, 38-40
- ⁵¹ Enguita M F. La reforma y nosotros...que la quisimos tanto. *Cuadernos de Pedagogía*, Sep. 1996; 250: 68-76
- ⁵² Masjuan J.M. Actitudes y tipologías. *Cuadernos de Pedagogía* Jul.-Ago. 1995; 238
- ⁵³ Playa J. Los profesores catalanes piden más recursos y apoyo moral para afrontar la reforma educativa. *La Vanguardia* 23 junio 1998. Pág. 25
- ⁵⁴ Sevilla U y Villanueva R. La salud laboral docente en la enseñanza pública.2ª Madrid: Federación de Enseñanza de CC.OO; 2001. Pág. 191-198, 347-348, 208-210, 234-236
- ⁵⁵ Martínez X y Miquel F. La nueva realidad en la España del 2000. *Cuadernos de Pedagogía*, Abril 1998; 268: 43-48
- ⁵⁶ Grup d'estudis sociològics sobre la vida quotidiana i el treball. UAB ¿Sirve la formación para el empleo? 1ª. Madrid: Consejo Económico y Social. Departamento de publicaciones. 2000. Pág. 23 y ss
- ⁵⁷ Anàlisi dels itineraris professionalitzadors dels joves de les Comarques del Baix Llobregat i l'Anoia. Observatori escola - empresa. Fundació Delta Escola - Empresa. Curs 2000-2001. Pàg. 53 i 65
- ⁵⁸ Fernández Enguita M. La escuela a examen. Ed. Pirámide SA. Madrid 1995: 156-158
- ⁵⁹ Cañete A, Francí J. Suport educatiu a la inserció professional. Ed. HORSORI, 1994. Quaderns de Formació Professional 3: 38-44
- ⁶⁰ Censo 2001. www.ine.es
- ⁶¹ Estudio de CC.OO sobre escolarización de los hijos de inmigrantes en España. Curso 2000-2001. Federación de Enseñanza de CC.OO. Trabajadores de la Enseñanza 2002; (237): 8-9
- ⁶² Parellada C. ¿Familia – escuela, un amor imposible? *Aula de innovación educativa* 2001; (103-104): 47-53
- ⁶³ Subirats J. El contenedor escuela. *El País*. 19 de diciembre de 1996. Pág. 2, Catalunya.
- ⁶⁴ Imbernón F. Amplitud y profundidad de la mirada. La educación ayer, hoy y mañana. En: Imbernón F (Coord.), Bartolome L, Flecha R, Gimeno Sacristán J, Giroux H, Macedo D. La educación en el siglo XXI. Los retos del futuro inmediato. 1ª Barcelona: Editorial GRAÓ, de Serveis Pedagògics; 1999. 63-80
- ⁶⁵ Barab J. Public employees as a group at risk for violence. *Occup Med* 1996 Apr-Jun;11(2):257-67
- ⁶⁶ Rogers K A, Kelloway, E K (1997) Violence at work: Personal and organizational outcomes. *Journal of Occupational Health psychology*, 2, 63-71
- ⁶⁷ Enquesta realitzada per Instituto de Evaluación y Asesoramiento Educativo (Idea) sobre una mostra de 2.230 professors entre febrer i març de 2001. *El País* 28 d'octubre de 2001. Pàg. 28-29
- ⁶⁸ *El País*, 25 d'abril de 2002.

⁶⁹ Subirats M. La educación del siglo XXI: la urgencia de una educación moral. En: Imbernón F (Coord.), Bartolome L, Flecha R, Gimeno Sacristán J, Giroux H, Macedo D. La educación en el siglo XXI. Los retos del futuro inmediato. 1ª Barcelona: Editorial GRAÓ, de Serveis Pedagògics; 1999. 171-180

⁷⁰ Ruiz MªJ, Bernier F, Carrasco E, Gómez FJ. Los niveles acústicos durante el horario laboral y las disfonías de los docentes. Póster. XII Congreso Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo. Valencia 20-23 de noviembre de 2001.

⁷¹ Fromm E. Del tener al ser. Caminos y extravíos de la conciencia. 1ª. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica, S.A.; 1991. Pág. 41

⁷² Programa per a la millora contínua. Centre Català de la Qualitat. Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya. 1ª , 1994. Barcelona.